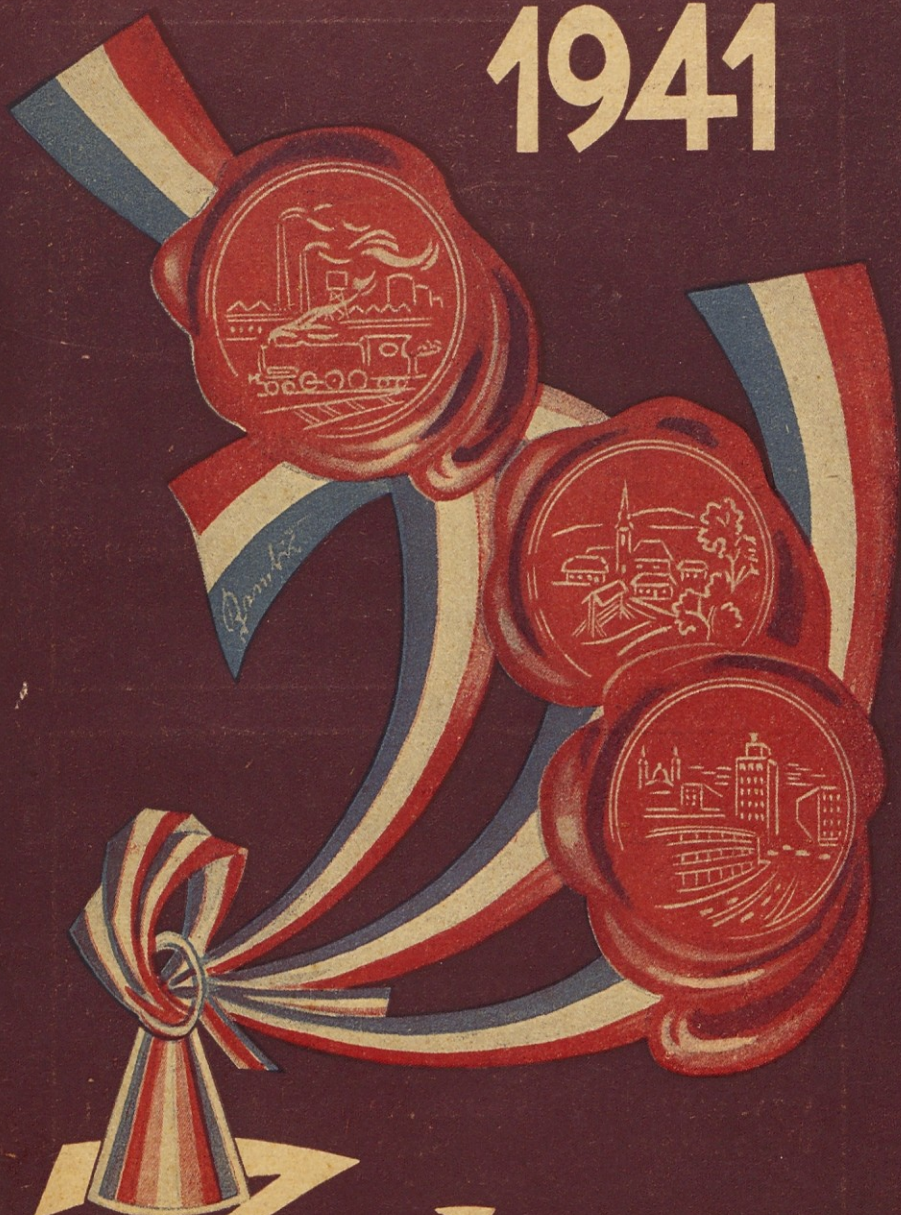

1941

Zadružni
Kalendar

Zadrugarji!

Podpirajte svoje gospodarske, socialne, stanovske in prosvetne ustanove.

Ne tratite svojih že itak skromnih moči na raznih straneh, kajti tako ravnanje gre v prid našim nasprotnikom.

Naše skromne moči pomenijo — kadar so združene — veliko silo.

Gospodarsko žarišče naše zadrugne organizacije je naša Zveza in njeno

Zadružno zavarovanje

ki se bavi z vsemi vrstami življenjskega in posmrtnega zavarovanja.

Pogoji so najpovoljnější, mesečni prispevki (premije) pa najnižji.

Zahtevajte v zadrugah zavarovalne pogoje zadružnega zavarovanja.

Zadrugarji!

Obiskujte zadružna „KO-OP“ podjetja:

NA JADRANU:

„KO-OP“ hotel „PALAS“ — Kaštel Stari
Rivijera Sedam Kaštela

Hotel „KO-OP“ — Ulcinj
Najprijetnejše peščeno obrežje

V VRNJAČKI BANJI:

Hotel „KO-OP“

Tri najlepše stavbe z najmodernejšim konforom so odprte celo leto.

V SLOVENIJI:

Hotel „KO-OP“ — Gozd-Martuljek
Biser slovenskih planin

V ZAGREBU:

Konačišče „KO-OP“ — Branimirova ul. 1

V BEOGRADU:

Konačišče „KO-OP“ — Dečanska ul. 12

Konačišče „KO-OP“ — Sarajevska ul. 26

Zadružni restoran „KO-OP“ — Dečanska ul. 12

Povsod sodobni konfor, prvovrstna postrežba in najsolidnejše cene.

Informacije dobite pri upravah posameznih podjetij, kakor tudi pri Hotelsko A. D. „KO-OP“, Beograd, Poenkareova ul. 21.

Zveza nabavljajlnih zadrug drž. uslužbencev

Zadrugarji!

Zahtevajte v vseh zadrugah in trgovinah samo čajne mešanice znamke

„Čajanka“

katere so sestavljene iz najboljših čajnih vrst

Glavna zaloga pri tvrdki

Fran Kovač

Ljubljana

Toljanska cesta 29

Trgovina s čajem in dišavami na veliko

Siegel & Drug

d. z o. z.

LJUBLJANA

CELOVŠKA CESTA 135

INDUSTRIJA

PLATNENEGA IN BOMBAŽNEGA

BLAGA

TELEFON 27-19

PIVO

LEŽAK IN BOK

PIVOVARNE UNION

V LJUBLJANI

SE NAJBOLJE PRIPOROČA!

MR

TEKSTILNA TVORNICA

MARKO
ROSNER
MARIBOR

BRZOJAVI: ROSNER MARIBOR

TELEFON 22-32

Laneno olje, firnež, barve, lake,
kit, cinkovo belilo, litopon,
lanene tropine

ter vse slikarske potrebščine
prvovrstne kakovosti po solid-
nih cenah in točni postrežbi naj-
ugodnejše kupite pri domačem
podjetju

MEDIĆ ZANKL

**tovarna olja, lakov
in barv**

družba z omejeno zavezo
LASTNIK

Franjo Medić

Centrala v Ljubljani, podruž-
nica v Mariboru, ekspozituri v
Novem Sadu in Beogradu —
Tovarne v Ljubljani, Med-
vodah in Domžalah

Prva

hrvatska štedionica

Osnovana leta 1846 v Zagrebu

Podružnice:

v vseh banovinah države

V dravski banovini:

Ljubljana, Maribor, Celje

Brzojavni naslov:

PRAŠTEDIONA

Obavlja vse bančne
transakcije najku-
lantneje

BRATJE TUMA

D. D. Z. O. Z.

**MOSTE
PRI LJUBLJANI**

Pod Ježami 9 - Telefon 4508/5

Zastopstvo svetovn. znam.
H. Heine & Co., Leipzig

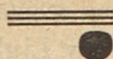
ETERIČNA OLJA

parfumske kompozicije,
esence, barve, droge in ke-
mikalije za apoteke, parfu-
merije, tvornice mila, soda-
vičarije i. t. d.

TRANSPARENTNI PAPIR

(celofan) ter izdelki iz
istega, kakor vrečke za
bonbone, kavo i. t. d.

ZAHTEVAJTE

„**ALKO**“

BRANDY

MEDICINAL

Dobiva se v vseh
naših poslovalnicah!

**H.
Buzzolini**
Ljubljana,
Tyrševa cesta 205

Gorčica
znamke
Z e n f
znamke

„ETOILE“

Račun Pošt. hran. v
Ljubljani št. 14.804

Telefon:
Ježica 4

Priporoča se tvrdka

**GREGORC
& Co.**

veletrgovina
specerijskega in
kolonijalnega
blaga

Brzobjavni naslov:

GREGORC LJUBLJANA

Telefon številka 22-46

GRADBENO IN TESARSKO PODJETJE

Mavrič Anton

stavbenik
in sodni izvedenec ima tehnično pisarno

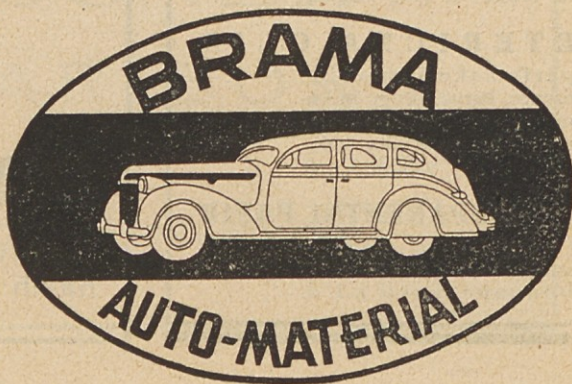
v Ljubljani na Tyrševi cesti št. 55 ali
Bežigrad 1. — Telefon številka 33-82.

Podjetje gradi visoke in nizke stavbe, ima lastni kamnolom, lastne gramoznice in lastne stroje. Izvršuje skice, načrte in proračune. Številna in lepa gradbena dela širom Slovenije pričajo o solidnosti podjetja.

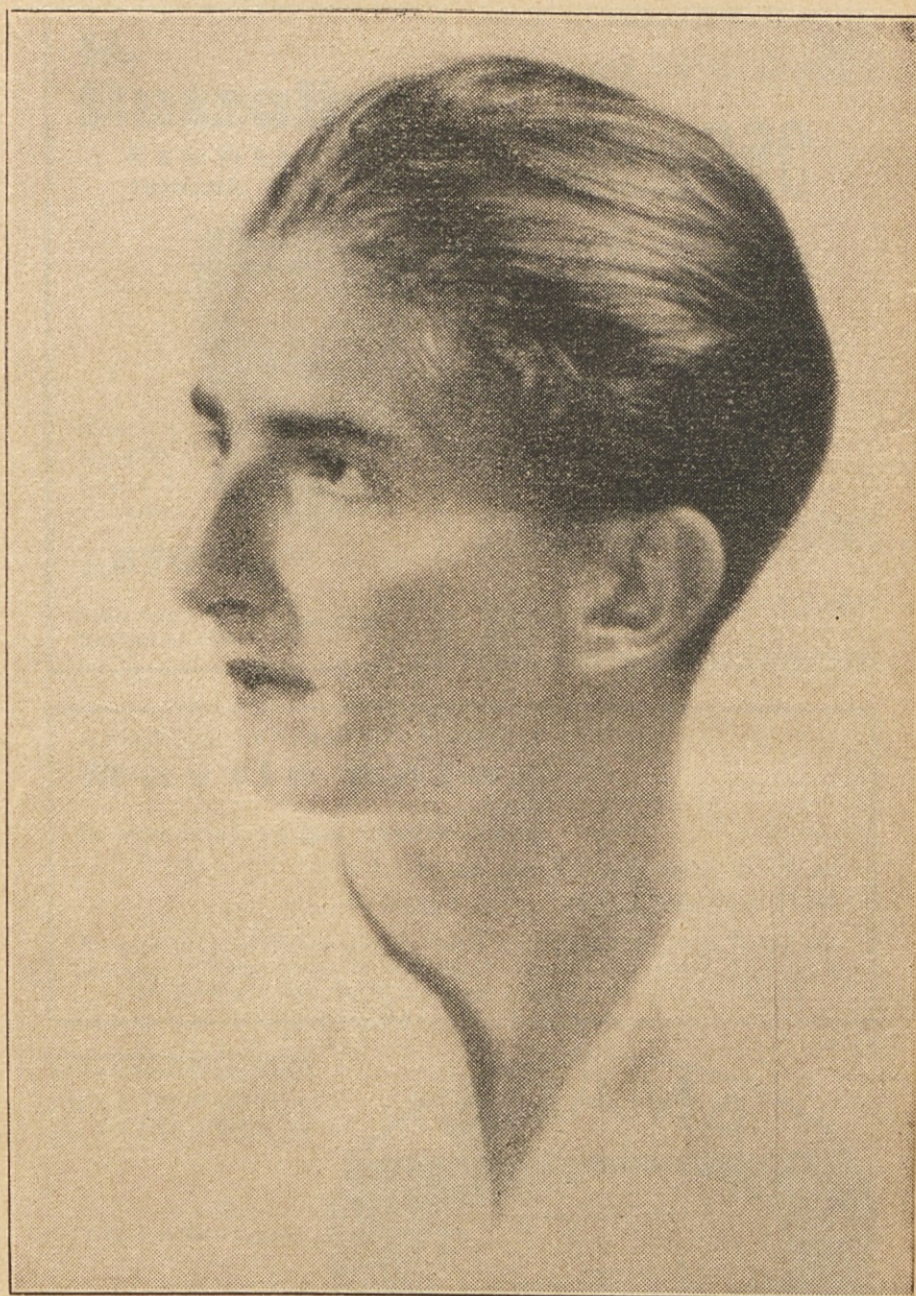
DELI IN PRIBOR
ZA AUTO IN MOTOR

TELEFON 22-36

FRANC JURIN
Ljubljana • Tyrševa 34

Kj. Vel. kralj Peter II.

ZADRUŽNI KOLENDAR

za navadno leto

1941

Izdale zadruga drž. uslužbencev in železničarjev:

Nabavljalna zadruga drž. uslužbencev v Brežicah, v Kočevju, v Kranju, v Krškem, v Ljubljani, v Murski Soboti, v Novem mestu, v Velenju, v Zabukovci; Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic v Ljubljani; Kreditna zadruga drž. uslužbencev v Kranju, v Ljubljani (Hranilni in posojilni konzorcij)

Uredil in odgovoren za vsebino:

Dr. Benko Leopold, železniški uradnik, Ljubljana, Tyrševa cesta 89

TISKALI J. BLASNIKA NASL., UNIVERZITETNA TISKARNA
IN LITOGRAFIJA D. D. V LJUBLJANI
ODGOVOREN L. MIKUŠ

52273

Univezitetne biblioteke

v Ljubljani

podaril a železničarska družbadne 25/7 1944

Rodoslov našega kraljevskega doma

Sve za krst častni i slobodu zlatnu!

Geslo dinastije.

Njegovo Veličanstvo kralj *Peter II.*, rojen dne 6. IX. 1923. v Beogradu. Zasedel prestol 9. X. 1934.

Kraljev oče: Nj. Veličanstvo *Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj*, rojen na Cetinju dne 17. XII. (4. XII.) 1888, † 9. X. 1934, poročen 8. VI. 1922 z

Njenim Veličanstvom *Marijo*, princeso romunsko, rojeno dne 9. I. 1900, kraljica-mati.

Kraljeva brata: kraljevič *Tomislav*, rojen 19. I. 1928 v Beogradu, in kraljevič *Andrej*, rojen 28. VI. 1929. na Bledu.

Kraljev ded: Nj. Vel. kralj *Peter I. Veliki Osvoboditelj*, † 16. VIII. 1921. in

kraljeva stara mati: kneginja *Zorka*, † 4. III. 1890.

Kraljev stric: Nj. kralj. Visočanstvo kraljevič *Gjorgje*, rojen na Cetinju dne 8. IX. 1887.

Nj. Visočanstvo knez namestnik *Pavle*, sin kneza *Arsenija*, rojen dne 27. IV. 1893., poročen z grško princeso *Olgo*, rojeno 29. V. 1903. Njuna sinova: knez *Aleksander* in knez *Nikolaj* ter hčerka princesa *Elizabeta*.

Kr. namestniška oblast.

1. Nj. kralj. Visočanstvo *Pavle Karadjordjević*.
2. *Radenko Stanković*, senator in bivši prosvetni minister.
3. *Dr. Ivo Perović*, bivši ban savske banovine.

Namestniki: senatorja *Jovan Banjanin* in *dr. Zec*.

Kraljevina Jugoslavija.

GRB.

Dvoglavi beli orel v poletu na rdečem ščitu; vrh obeh glav krona kraljevine; na prsih ima orel ščit, na katerem je bel križ na rdečem ščitu, 25 polj, ki so menjaje se rdeča in srebrna, in tri zlate šesterokrake zvezde nad belim polumesecem na modrem ščitu.

DRŽAVNE BARVE:

Modra bela rdeča.

Navadno leto 1941

ima 365 dni in se začne in konča s sredo.

Astronomni letni časi.

Pomlad se začne 21. marca ob 1. uri 21 m nut.

Poletje se začne 21. julija ob 20. uri 34 minut.

Jesen se začne 23. septembra ob 11. uri 33 minut.

Zima se začne 22. decembra ob 6. uri 45 minut.

Godovinsko število.

Zlato število 3

Epakta XXI

Sončni krog 17

Rimska številka 8

Nedeljska črka GF

Letni vladar je sonce.

Državni prazniki.

1. Ciril in Metod, slovanska apostola: dne 5. julija.
2. Vidov dan: dne 28. junija v spomin junakov, padlih za vero in domovino.
3. Petrov dan: dne 6. septembra (rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II.).

4. Zedinjenje Jugoslavije: dne 1. decembra.

5. Železničarski praznik: Sv. Konstantin in carica Jelena 3. junija.

Znamenja lunininih premen.

Mlaj ☉ Prvi krajec ☽

Ščip ☽ Zadnji krajec ☾

Mrki sonca in lune.

Letos bosta sonce in luna dvakrat mrknila. Pri nas bo viden le delni lunin m k dne 5. sept.

Dne 13. marca bo delni lunin mrk; viden v Sev. Ameriki izjemno skrajnega severovzhoda, v zapadnem delu Južne Amerike, na Tihem oceanu, v Avstraliji, v Vzhodni Aziji in na juž. delu Indijskega oceana.

Dne 27. marca bo obročasti sončni mrk; viden v Novi Zelandiji in Polineziji, na južnem delu Tihega oceana, v Srednji Ameriki, na Antilih in v Južni Ameriki izven vzhodnega dela.

Dne 5. septembra bo delni lunin mrk; začetek ob 18. uri 18 minut, konec ob 19. uri 14 minut. Viden bo na skrajnem severozapadu Sev. Amerike, na zapadni polovici Tihega oceana, v Avstraliji, na Indijskem oceanu, v Aziji, Evropi z izjemo jugozapadnega dela in v Afriki.

Dne 21. septembra bo popolni sončni mrk; viden bo v Vzhodni Evropi, na Rdečem morju, v Aziji, na Sundskih otokih, na Filipinih, Novi Gvineji, v sev. delu Avstralije, na Japonskem, v severozapadnem delu Tihega oceana in na skrajnem zapadu Alaske.

Vremenski ključ zvezdoslovca J. W. Herschla

Ako se spremeni luna, pomeni		
ob uri	poleti	pozimi
24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozapadnika
2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar
4. do 6.	dež	sneg in vihar
6. do 10.	spremenljivo	dež ob severozapadniku, sneg ob vzhodniku
10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter
12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
16. do 18.	lepo	lepo
18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku, dež ob jugu ali jugozapadniku	dež in sneg ob jugu ali zapadniku
22. do 24.	lepo	lepo

JANUAR

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 S Novo leto 2 Č Makarij 3 P Genovefa 4 S Tit, škof	19 S Bonifacije 20 Č Danilo, ap. 21 P Juliana, d. 22 S Anastazija	Dragovit Zlatan Slavimir Dobromir
5 N Telesfor ☽ 6 P Sv. 3 kralji 7 T Valentin, škof 8 S Severin 9 Č Julijan 10 P Pavel pušč. 11 S Higin, papež	23 N Tucei dan 24 P Badnji dan 25 U R. Hrist. 26 S Sab. p. B. 27 C Stef. p. m. 28 P 20.000 muč. 29 S 14.000 dece	Grozdana Darin Svetoslav Bogoljub Nikosava Dobroslav Božidar
12 N Ernest opat 13 P Bogomir ☽ 14 T Hilarij, škof 15 S Maver, opat 16 Č Marcel, papež 17 P Anton, pušč. 18 S Priska dev.	30 N Anisije m. 31 P Melanija 1 U Nova god. 2 S Silvestar 3 Č Malahije 4 P Jevstatije 5 S Teona, m.	Bodigoj Bogomir Neda Radoslav Tomislava Zvonimir Vera
19 N Knut muč. 20 P Fab. in Seb. ☽ 21 T Neža 22 S Vincenc 23 Č Zar. B. D. M. 24 P Timotej 25 S Sp. sv. Pavla	6 N Bogojav. 7 P Sab. J. K. 8 U Georgije 9 S Polijevtko 10 Č Grigorije 11 P Teodosije 12 S Tatjana	Hranimir Živojin Janja Sviloj Voljica Milislava Košava
26 N Polikarp 27 P Janez Zlat. ☽ 28 T Ildefons, škof 29 S Franč. Sal. 30 Č Martina 31 P Peter Nol.	13 N Jermilo 14 P Sv. Sava 15 U Pavao Tiv. 16 S Č. V. ap. P. 17 Č Antonije 18 P Maksim	Vsevlast Dušana Dragomil Gorislava Desislav Divna

Sonce stopi v znamenje **vodnarja** dne 20. januarja.

☽ 5. januarja ob 14. uri 40 minut; nestanovitno. — ☽ 13. januarja ob 12. uri 4 minute; mrzlo. — ☽ 20. januarja ob 11. uri 1 minuta; veter in mrzlo. — ☽ 27. januarja ob 12. uri 3 minute; jasno in vetrovno.

Dan naraste za 57 minut od 8 ur 43 minut na 9 ur 40 minut.

Beleške

Svoji k svojim!

Zadruhar kupuje samo v svoji zadrugi.

„Slavija“

jugoslovenska zavarovalna banka

Ravnateljstvo:
Ljubljana, Gajeva ulica 2
Telefon: 21·75, 21·76, 21·77

zavaruje vse!

F E B R U A R

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 S Ignacij	19 S Makarije	Budmil
2 N Svečnica 3 P Blaž 4 T Andrej 5 S Agata 6 Č Doroteja 7 P Romuald 8 S Janez od M.	20 N Jefhimije 21 P Maksim, P. 22 U Timotije 23 S Kliment 24 Č Ksenija pr. 25 P. Grigorije 26 S Ksenofont	Ljubomira Bojmir Daroslav Jagoda Žalimir Malina Zvezdodrag
9 N Apolonija 10 P Skolastika 11 T Prik. Lur. M. 12 S Evlalija 13 Č Štefan, opat 14 P Valentin, m. 15 S Favstin	27 N Pr. m. J. Z. 28 P Jevrem, S. 29 U Pr. m. Ig. 30 S Vel. Tri J. 31 Č Kir. i Jov. 1 P Trivun 2 S Sretenj. G.	Bogoslava Vojmil Dobrana Zvonimir Vrativoj Cvetna Ljuboslava
16 N Julijana 17 P Donat, m. 18 T Šimen 19 S Konrad 20 Č Rajmund 21 P Eleonora, Srečko 22 S St. sv. Petra	3 N Simeon E. 4 P Isidor, prp. 5 U Muč. Agat. 6 S Vukola, pr. 7 Č Partenije 8 P M. T. Strat. 9 S Nićifor, m.	Strahomir Vesela Dobrana Bratomil Drago Miloslav Gojслав
23 N Peter Dam. 24 P Matija, ap. 25 T Pust 26 S Pepelnica 27 Č Leander, škof 28 P Roman	10 N Pankratije 11 P Đ. Kratov. 12 U Melentija 13 S Martinijan 14 Č Avksent. 15 P Onisim, ap.	Čudomil Divka Bludomir Nikna Inoslav Sodka

Sonce stopi v znamenje rib dne 19. februarja.

☽ 4. februarja ob 12. uri 42 minut; nestanovitno. — ☽ 12. februarja ob 1. uri 26 minut; vetrovno. — ☽ 18. februarja ob 19. uri 7 minut; jasno. — ☽ 26. februarja ob 4. uri 2 minuti; nestanovitno.

Dan naraste za 1 uro 20 minut od 9 ur 43 minut na 11 ur 3 minute.

Beleške

*Gorje mu kdor v nesreči biva sam,
a srečen ni kdor srečo uživa sam!*

(Gregorčič.)

DOTO

za Vašega otroka in prihranke za
Vašo starost si zagotovite z živ-
ljenjsko polico

„SLAVIJE“

M A R E C

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 S Álbin	16 S Pamfilag	
2 N Simplicij 3 P Kunigunda 4 T Kazimir 5 S Euzebij 6 Č Miroslav 7 P Tomaž Akv. 8 S Janez od B.	17 N Teodor T. 18 P Lav, papa 19 U Ap. Arhipa 20 S Lav, ep. 21 Č Timotije 22 P Evgenija 23 S Polikarp	Mojmir Belin Milana Mislav Sladoje Danica Zvezda
9 N Frančiška 10 P 40 mučencev 11 T Heraklij 12 S Gregor 13 Č Nikefor, škof 14 P Matilda 15 S Longin	24 N Obret. G. 25 P Tarasi p. u. 26 U Porfirije 27 S Prokopije 28 Č Vasilije, pr. 1 P Evdok. 2 S Teodor	Jelen Bodin Danimir Stana Radoja Svetovid Desimir
16 N Hilarij 17 P Jedert 18 T Ciril Jer. 19 S Sv. Jožef 20 Č Srečko 21 P Benedikt 22 S Oktavijan	3 N M. Evtrop. 4 P Gerasim 5 U Kanon, m. 6 S 42 muč. 7 Č Vasilije 8 P Teofilakt 9 S 40 muč. S.	Velislav Ljubislava Budimir Slavoljub Zlata Vlada Tuga
23 N Viktorija 24 P Gabrijel 25 T Oznan. D. M. 26 S Emanuel 27 Č Rupert 28 P Janez Kap. 29 S Ciril, muč.	10 N Kodrat, m. 11 P Sofronije 12 U Teofan, is. 15 S Nićifor 14 Č Benedikt 15 P Agapija 16 S Savin, muč	Slavo Dražislav Jaroslav Predrag Srdan Stanimir Uma
30 N Tiha ned. 31 P Benjamin	17 N Aleksije 18 P Ćirilo	Branivoj Pribislav

Sonce stopi v znamenje ovna dne 21. marca.

☽ 6. marca ob 8. uri 43 minut; oblačno. — ☉ 13. marca ob 12. uri 47 minut; stanovitno. — € 20. marca ob 3. uri 51 minut; nestanovitno. — ♂ 27. marca ob 21. uri 14 minut; megla.

Dan naraste za 1 uro 37 minut od 11 ur 6 minut na 12 ur 43 minut.

Beleške

*Samotno drevó podere vihar,
v gozdu upre se mu, zanj mu ni mar!*

Združeni v zadrugi bomo kljubovali vsem nepravilnostim.

Dokler še ni prepozno,

*se zavarujte proti
vsem nesrečam pri*

„Slaviji”

A P R I L

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 T Hugon, škof 2 S Frančišek P. 3 Č Rihard 4 P Izidor 5 S Vincenc ☽	19 U Hrisanto 20 S Tito, čud. 21 Č Pr. Jakov 22 P Vasilije 23 S Pr. Pikon	Mutimir Gojmir Žarko Dušica Dabiživ
6 N Cvetna ned. 7 P Herman 8 T Vojteh 9 S Marija Kl. 10 Č Vel. četrtek 11 P Vel. petek ☽ 12 S Vel. sobota	24 N Artemije 25 P Blagovesti 26 U Blag. Gav. 27 S Matrona 28 Č Ilarion 29 P Marko A. 30 S Jovan čut.	Čudna Radivoj Viljenica Ljuban Srčanica Rada Sava
13 N Velika noč 14 P Vel. pon. 15 T Helena 16 S Turibij, škof 17 Č Rudolf 18 P Apolonij 19 S Krescencij	31 N Cveti 1 P Marija, pr. 2 U Tito, čud. 3 S Nikita 4 Č Vel. četvrt. 5 P Vel. petak 6 S Vel. sobota	Zdegoj Jelača Gestirada Božislava Vitigoj Gradislava Tihorad
20 N Bela nedelja 21 P Anzelm 22 T Soter in Kajo 23 S Vojteh 24 Č Jurij 25 P Marko 26 S Klet in Marc. ☽	7 N Uskrs 8 P Uskrs. pon. 9 U Uskrs. ut. 10 S Terentije 11 Č Antipa, ap. 12 P Pr. Vasil. 13 S S. M. Art.	Dragislav Dragomira Ljutomir Dobrica Jurislav Tugomir Sekana
27 N Peregrin 28 P Pavel od K. 29 T Peter, m. 30 S Katarina	14 N Prp. Mart. 15 P Ap. Arist. 16 U Agapije 17 S P. Simeon	Raduna Slavica Tankoslava Samorad

Sonce stopi v znamenje bika dne 20. aprila.

☽ 5. aprila ob 1. uri 12 minut; jasno. — ☽ 11. aprila ob 22. uri 15 minut; nestanovitno. — ☽ 18. aprila ob 14. uri 3 minute; jasno. — ☽ 26. aprila ob 14. uri 23 minut; megla.

Dan naraste za 1 uro 30 minut od 12 ur 45 minut na 14 ur 15 minut.

Beleške

Zvestoba za zvestobo!

Le če boš Ti zvest svoji zadrugi,
bo ona lahko zvesta Tebi.

**Ura-
hranilnik!**

Že za 2 din dnevno zavaruje do to

„SLAVIJA“

M A J

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 Č Filip in Jakob 2 P Atanazij 3 S Najd. sv. Križa	18 Č Jovan, uč. 19 P Jovan, st. 20 S Teodor, T.	Žiga Živana Solnčarica
4 N Florijan ☽ 5 P Pij V. 6 T Janez, p. 7 S Stanislav šk. 8 Č Prik. sv. Mih. 9 P Gregor N. 10 S Antonin šk.	21 N Januarije 22 P Teodor, s. 23 U Đurđev d. 24 S Sava, st. 25 Č Marko, A. 26 P Vasilije 27 S Simeon, m.	Valhun Desirad Zdemir Prisnoslav Budislav Prvinica Dvorna
11 N Frančišek H. ☼ 12 P Pankracij 13 T Servacij 14 S Bonifacij 15 Č Zofija 16 P Janez Nep. 17 S Bruno	28 N Ap. Jason 29 P Vasilije 30 U Ap. Jakov 1 S Jevrem. 2 Č Atanasije 3 P Timotije 4 S Pelagije	Ljerka Stojmir Jasna Svetolik Jaromira Mladena Dušoje
18 N Aleksander ☾ 19 P Celestin 20 T Bernard 21 S Feliks 22 Č Vnebohod 23 P Deziderij 24 S Janez P.	5 N Irina, m. 6 P Jovan P. 7 U Akakije 8 S Jovan Bog. 9 Č Pr. m. ev. N. 10 P Simon Z. 11 S Ćiril i M.	Mladica Vitoslava Milodar Jelina Boža Milorad Cveta
25 N Gregor 26 P Filip Neri ☽ 27 T Magdalena 28 S Avguštin 29 Č Marija M. P. 30 P Ferdinand 31 S Angela	12 N Sv. Epifan 13 P Glikerija 14 U Isidor 15 S Pahomije 16 Č Spasov d. 17 P Andronik 18 S Mč. Teodor	Zdestan Dragica Volkašin Jaromir Dana Milica Bojслав

Sonce stopi v znamenje dvočkov dne 21. maja.

☽ 4. maja ob 13. uri 49 minut; jasno. — ☼ 11. maja ob 6. uri 15 minut; nestanovitno. — ☾ 18. maja ob 2. uri 17 minut; dež. — ☽ 26. maja ob 6. uri 18 minut; nestanovitno.

Dan naraste za 1 uro 14 minut od 14 ur 17 minut na 15 ur 31 minut.

Beleške

*Samo z združenimi močmi
se dosežejo veliki cilji.*

Zadruga je za Tebe in za druge!

PROTI POSLEDICAM

zakonite

dolžnosti

jamstva

zavaruje

„Slavija”

J U N I J

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 N Binkošti 2 P Bink, poned. ☽ 3 T Klotilda 4 S Frančišek 5 Č Bonifacij 6 P Norbert 7 S Robert	19 N Patrika 20 P Talalej ev. 21 U C. K. i C. J. 22 S Sv. Vlad. 23 Č Mihajlo 24 P Prep. Sim. 25 S Tr. o. gl. P.	Radovan Velimir Radoslava Dika Dobromil Miljutin Bogomil
8 N Sv. Trojica 9 P Prim. in Fel. ☽ 10 T Marjeta 11 S Barnaba 12 Č Sv. Reš. Telo 13 P Anton P. 14 S Vasilij	26 N Duhovi 27 P Duh, pon. 28 U Duh, utor. 29 S Teodosije 30 Č Isakije, pr. 31 P Jeremije 1 S Justin	Svetin Dostana Rusmir Hrvoje Zorica Zlatana Bislav
15 N Vid m. 16 P Benon ☽ 17 T Adolf 18 S Feliks in Fort. 19 Č Julijana 20 P Srce Jezusovo 21 S Alojzij	2 N Ničifor 3 P Lucijan 4 U Mitrofan 5 S Dorotej 6 Č Visarion 7 P Teodot 8 S Teodor, s.	Dragomir Tratomir Bodin Bogdan Milava Nenadej Miloš
22 N Ahacij 23 P Sidonija 24 T Janez Krstnik ☽ 25 S Viljem 26 Č Virgilij 27 P Ladislav 28 S Vidov dan	9 N Ćirilo, arh. 10 P Timotije 11 U Bartolom. 12 S Onufrije 13 Č Akilina 14 P Pr. Jelisije 15 S Vidov dan	Gostimir Višeslav Janislav Grlica Hrana Ladislav Zorana
29 N Peter in Pavel 30 P Sp. sv. Pavla	16 N Tihon, čud. 17 P Manojlo	Peroslav Predislav

Sonce stopi v znamenje raka dne 21. junija.

☽ 2. junija ob 22. uri 56 minut; jasno. — ☽ 9. junija ob 13. uri 34 minut; stano-
 vitno. — ☽ 16. junija ob 16. uri 45 minut; nestanovitno. — ☽ 24. junija ob 20. uri
 22 minut; jasno.

☽ Dan naraste do 21. junija za 13 minut, potem pa do konca junija upade za 1 mi-
 nuto, prvega je dolg 15 ur 30 minut, zadnjega pa 15 ur 42 minut.

Beleške

*Zakon narave ni samo medsebojna borba,
temveč tudi medsebojna pomoč.*

Zadruga so bile vedno potrebne,
danes so bolj kot kdaj koli.

Ali pojdete na počitnice?
Ne pozabite na zavarovanje
proti vlomski tatvini

„Slavije“

JULIJ

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 T Presv. Kri Jez. 2 S Obisk B. D. M. ☽ 3 Č Heliodor 4 P Urh 5 S Ciril in Metod	18 U Leontije 19 S Ap. Juda 20 Č Metodije 21 P Julijan 22 S Ap. Sv. J.	Bogoslav Dragonama Nada Belizar Dobruška
6 N Izaija 7 P Vilibald 8 T Elizabeta ☽ 9 S Veronika 10 Č Amalija 11 P Pij I. p. 12 S Mohor in Fort.	23 N Agripina 24 P R. Jov. Kr. 25 U Mč. Fevr. 26 S David, pr. 27 Č Pr. Samson 28 P M. K. i J. 29 S Petrov dan	Domogoj Negoda Milolika Hvalimir Ljubica Medo Draguška
13 N Marjeta 14 P Bonaventura 15 T Henrik 16 S D. M. Karm. ☽ 17 Č Aleksij 18 P Miroslav 19 S Vincenc	30 N Sabor 12 a. 1 P Kuz. i D. 2 U Pol. h. B. 3 S Mč. Jakint 4 Č Andrija 5 P Atanasije 6 S Prp. Sisoje	Dragan Svobodin Vladimir Bogdan Držislav Miroslav Radoš
20 N Elija, prerok 21 P Danijel 22 T Mar. Magd. 23 S Apolinar 24 Č Kristina ☽ 25 P Jakob 26 S Ana, m. B. D. M.	7 N Toma i Ak. 8 P Prokopije 9 U Pankratije 10 S 45 muč. 11 Č Eufimija 12 P Mč. Pr. i Il. 13 S Sab. arh.	Česlav Zora Pribina Brana Ratimir Boljedrag Jana
27 N Pantaleon 28 P Viktor 29 T Marta 30 S Abdon in Sen. 31 Č Ignacij ☽	14 N Ap. Akile 15 P Mč. Kir. i J. 16 U Mč. Antin 17 S Vm. Mar. 18 Č M. Jak. i E.	Dušan Svetomir Dobrila Vitodrag Jelenica

Sonce stopi v znamenje leva dne 23. julija.

☽ 2. julija ob 5. uri 24 minut; jasno. — ☽ 8. julija ob 21. uri 17 minut; nestanovitno. — ☽ 16. julija ob 9. uri 7 minut; nestanovitno. — ☽ 24. julija ob 8. uri 39 minut; vroče. — ☽ 31. julija ob 10. uri 19 minut; oblačno.

Dan upade za 50 minut od 15 ur 42 minut na 14 ur 52 minut.

Beleške

Laže je podirati kot graditi.

Pomagaj, zidaj stavbo svoje zadruga!

Ne zahtevaj od nje, kar bi bilo v škodo skupnosti!

Nesreča ne počiva! Ne
odlašaj s sklenitvijo
zavarovanja

„Slavije“

AUGUST

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 P Vezi Sv. Petra 2 S Alfonz	19 P Makrina 20 S Pr. Ilije	Dedomir Bojan
3 N Avguštin 4 P Dominik 5 T Marija Snež. 6 S Sprem. Krist. 7 Č Kajetan ☉ 8 P Cirijak in tov. 9 S Roman	21 N Sim. i Jov. 22 P Mar. Magd. 23 U Trofim. i T. 24 S Hristina 25 Č Smrt p. A. 26 P Paraskeva 27 S Pantelija	Mirača Ljubačica Predobra Vlastica Vidojka Godeslav Našemir
10 N Lovrenc 11 P Tiburcij 12 T Klara 13 S Hip. in Kas. 14 Č Evzebij 15 P Vnebovz. D. M. ☽ 16 S Sv. Rok	28 N Prohor 29 P Kalinik 30 U Ap. Sila 31 S Jevdokim 1 Č N. Kr. G. 2 P Pr. M. sv.S. 3 S Isakije	Jurica Bolemir Dobrogost Davola Dobrina Budinja Nemira
17 N Hijacint 18 P Helena 19 T Ludvik 20 S Štefan 21 Č Ivana, Franč. 22 P Timotej ☽ 23 S Filip m. B.	4 N 7 det. u E. 5 P Evgenije 6 U Preobraž. 7 S Dometije 8 Č Emilijan 9 P Ap. Matija 10 S Lavrentije	Radigoj Branislava Ljudevit Zarka Mirjana Ostrivoj Bogovoljka
24 N Jernej 25 P Ludvik 26 T Cefirin 27 S Josip K. 28 Č Avguštin 29 P Obgl. Jan. Krst. ☽ 30 S Roža Limb.	11 N Mč. Euplo 12 P Mč. Fotije 13 U Maksim, p. 14 S Pr. Mihej 15 Č Vel. Gosp. 16 P Mč. Diom. 17 S Miron i str.	Borivoj Dragorad Perunika Zlatko Milogaj Želided Milka
31 N Rajmund	18 N Flor. i L. ☽	Mildrag

Sonce stópi v znamenje device dne 23. avgusta.

☉ 7. avgusta ob 6. uri 38 minut; nestanovitno. — ☽ 15. avgusta ob 2. uri 40 minut; stanovitno. — ☽ 22. avgusta ob 19. uri 34 minut; jasno. — ☽ 29. avgusta ob 15. uri 4 minute.

Dan upade za 1 uro 30 minut od 14 ur 51 minut na 13 ur 21 minut.

Beleške

Sloga jači, nesloga tlači.

Vse bomo dosegli, če bomo složni.

Izložbena okna, ogledala
itd.

zavaruje proti razbitju

„Slavija“

S E P T E M B E R

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 P Egidij 2 T Štefan 3 S Serafina 4 Č Rozalija 5 P Lovrenc ☉ 6 S R. d. K. P. II.	19 P Andrej, st. 20 U Samujilo 21 S Ap. Tadej 22 Č Agatonik 23 P Irenej, ep. 24 S R. K. P. II.	Mladin Miljeva Lepa Nedamisel Nedeljka Radonica
7 N Marko 8 P Rojst. D. M. 9 T Peter Kl. 10 S Nikolaj, šk. 11 Č Prot. in Hijac. 12 P Gvidon 13 S Virgilij ☾	25 N Bartolom. 26 P Andrijan 27 U Pr. Timen 28 S Pr. Mojsije 29 Č U. gl. J. K. 30 P Aleks. Jov. 31 S Pol. č. p. B.	Mrena Gostinja Vsemir Rakita Slaven Večedrag Zremil
14 N Ime Mar. 15 P Nikodem 16 T Ljudmila 17 S Rane sv. Franč. 18 Č Jožef K. 19 P Januarij 20 S Evstahij	1 N Sim. 2 P Mamant 3 U Antin Nik. 4 S Vavila i m. 5 Č Zaharija 6 P Evdoksije 7 S Sozont	Znanoslav Svegoj Sodimira Prvan Sokolica Vitograd Morana
21 N Žal. D. M. ☉ 22 P Mavricij 23 T Tekla d. m. 24 S D. M. reš. ujet. 25 Č Kleofa 26 P Justina 27 S Kuzma in Dam. ☽	8 N Mala Gos. 9 P Joakim i A. 10 U M. Mitrona 11 S Pr. Teod. 12 Č Avtonom. 13 P Kornilije 14 S Krstov dan	Blagoslav Celimir Slavna Sadivoj Uroš Stojslava Radomira
28 N Vaclav 29 P Mihael 30 T Hijeronim	15 N Vm. Nikita 16 P Vm. Eufim. 17 U Sv. Sofija	Vidica Stojan Jekica

Sonce stopi v znamenje tehtnice dne 23. septembra.

☉ 5. septembra ob 18. uri 36 minut; nestanovitno. — ☾ 13. septembra ob 20. uri 31 minut; jasno. — ☽ 21. septembra ob 5. uri 38 minut; nestanovitno. — ☽ 27. septembra ob 21. uri 9 minut; megla.

Dan upade za 1 uro 35 minut od 13 ur 21 minut na 11 ur 46 minut.

Beleške

Ni pravice brez dolžnosti!

Od zadruge lahko zahtevaš svoje pravice le, če si do nje storil svojo dolžnost.

Shrambe

pri

so polne! Vsak rezumen
gospodar **zavaruje**
sadove svojega dela

„Slaviji”

O K T O B E R

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Za pravoslavne</i>
1 S Remigij 2 Č Angeli var. 3 P Terezija 4 S Franč. As.	18 S Evmenije 19 Č Trofim 20 P Mč. Jevst. 21 S A. Kodrat	Semislava Miran Vitomir Tegodrag
5 N Placid ☉ 6 P Bruno 7 T Justina 8 S Brigita vd. 9 Č Dionizij 10 P Franč. Borg. 11 S Nikazij	22 N Foka i J. 23 P Z. Jov. K. 24 U Simeon 25 S Mati Jevr. 26 Č Smrt J. E. 27 P Kalistrat 28 S Hariton	Dumnuka Brunoslav Dragonika Dragosta Svetina Stremil Negoslava
12 N Maksimilijan 13 P Edvard ☽ 14 T Kalist 15 S Terezija d. 16 Č Gal, op. 17 P Marjeta 18 S Luka	29 N Miholj d. 30 P Grigorije 1 U P. Bog. 2 S Kiprijan 3 Č Dionisije 4 P Stevan št. 5 S Haritina	Drugislav Rosica Sestrena Radislav Velena Mira Travica
19 N Peter Alk. 20 P Janez Kanc. ☽ 21 T Uršula d. m. 22 S Kordula 23 Č Janez Kapistr. 24 P Rafael 25 S Krizant. in Dar.	6 N Ap. Toma 7 P Ig. Sergije 8 U Pr. Pelag. 9 S Ap. J. Alf. 10 Č Evlampije 11 P Ap. Filip 12 S Prov. i Tar.	Stojgoj Raša Stojslav Zorislav Živka Blagota Zlatija
26 N Kristus Kralj 27 P Sabina ☽ 28 T Simon in Juda 29 S Narcis 30 Č Marcel 31 P Vqlbenk	13 N Karpo i T. 14 P Pr. i Paras. 15 U Jeft. i Luk. 16 S Mč. Long. 17 Č Pr. Osija 18 P Ev. Luka	Vranica Srebra Mila Gradimir Vladika Gorazd

Sonce stopi v znamenje škorpilona dne 23. oktobra.

☉ 5. oktobra ob 9. uri 32 minut; stanovitno. — ☽ 13. oktobra ob 13. uri 52 minut; nestanovitno. — ☽ 20. oktobra ob 15. uri 20 minut; jasno. — ☽ 27. oktobra ob 6. uri 4 minute; stanovitno.

Dan upade za 1. uro 30 minut od 11 ur 41 minut na 10 ur 11 minut

Beleške

Edinost v poglavitnih, obzirnost v postranskih, ljubezen v vseh vprašanjih — to bodi vodilo zadrugam in zadrugarjem!

(Luzzati.)

Če bi vsaka žena vedela to,
kar ve vsaka vdova, ne bi
ostal noben mož nezavarovan.

„SLAVIJA”

NOVEMBER

<i>Za katoličane</i>	<i>Za pravoslavne</i>	<i>Narodna imena</i>
1 S Vsi sveti	19 S Prohor	Ljubomil
2 N Verne duše 3 P Hubert 4 T Karlo ☉ 5 S Mirko 6 Č Lenart 7 P Engelbert 8 S Bogomir	20 N Artemije 21 P Ilarion 22 U Averkije 23 S Ap. Jakob 24 Č Mč. Areta 25 P Makrijan 26 S Mitrov dan	Zdanila Bogomil Dragomir Savina Ratislav Zdenko Nežir
9 N Teodor 10 P Andrej 11 T Martin, šk. 12 S Martin, p. 13 Č Stanislav 14 P Jozafat 15 S Leopold	27 N Mč. Nestor 28 P Tarent i H. 29 U Anastazija 30 S Zinovije 31 Č Stahije 1 P Kuzman 2 S Akindin	Sebislav Golobica Višnjica Davorin Nevenka Borislava Volčica
16 N Janez T. 17 P Gregor C. 18 T Odon 19 S Elizabeta ☽ 20 Č Srečko 21 P Dar. B. D. M. 22 S Cecilija	3 N Čurdič 4 P Pr. Janičije 5 U Galaktije 6 S Pavao, arh. 7 Č 33 mučen. 8 P Sab. a Mih. 9 S Mč. Onisif.	Večerin Ljubava Oliva Imica Vladiboj Grmislav Jezdimir
23 N Klemen 24 P Janez od K. 25 T Katarina ☾ 26 S Konrad 27 Č Virgilij 28 P Sosten 29 S Saturnin	10 N Erasto i dr. 11 P Stevan D. 12 U Jovan, mil. 13 S Jovan Zl. 14 Č Ap. Filip 15 P Mč. Gurije 16 S Ap. Matej	Ravijola Jeca Kolomir Zdedrag Vedrana Lelija Skoromir
30 N Andrej, ap.	17 N Grigorije	Hrabroslav

Sonce stopi v znamenje strelca dne 22. novembra.

☉ 4. novembra ob 3. uri 0 minut; nestanovitno. — ☾ 12. novembra ob 5. uri 53 minut; jasno. — ☽ 19. novembra ob 1. uri 4 minute; vetrovno. — ☾ 25. novembra ob 18. uri 52 minut; megleno.

Dan upade za 1 uro 8 minut od 10 ur 8 minut na 9 ur.

Beleške

Brez prepričanja ni idealov!

Veruj v pravilnost združne ideje!

Nezgoda

tudi Vas lahko doleti. Za-
varujte se proti nezgodi
pri

„Slaviji”

D E C E M B E R

<i>Za katoličane</i>	<i>Narodna imena</i>	<i>Narodna imena</i>
1 P Zedinjenje 2 T Bibijana 3 S Franč. Ks. ☺ 4 Č Barbara 5 P Saba ap. 6 S Miklavž	18 P Ujedinj. 19 U Pr. Avdije 20 S Grigorije 21 Č Vaveden. 22 P Ap. Eilim. 23 S Amfiloh, e.	Božena Tihomir Sveljub Velika Sojana Vladovita
7 N Ambrož 8 P Br. sp. D. M. 9 T Valerija 10 S Pr. Lor. hiš. 11 Č Damaz ☾ 12 P Maksencij 13 S Lucija	24 N Katarina 25 P Kliment 26 U Alimpije 27 S Jakov, P. 28 Č Stevan i Ir. 29 P Paramon 30 S Andrija	Veselin Rodana Savica Dražič Gojica Široslav Vitača
14 N Spiridion 15 P Kristina 16 T Albina 17 S Lazar 18 Č P. Roj. D. M. ☉ 19 P Vladimir 20 S Evgenij	1 N Naum 2 P Uroš, c. S. 3 U Sofronije 4 S Barbara 5 Č Sv. Sava 6 P Sv. Nikola 7 S Amvrosije	Vojmir Cvetana Jaronega Strojslav Ljubonega Uglješa Boživoj
21 N Tomaž 22 P Dimitrij 23 T Viktorija 24 S Adam in Eva 25 Č Božič, r. K. ☽ 26 P Štefan 27 S Janez ap.	8 N Patapije 9 P Zač. Bogor. 10 U Jovan d. 11 S Danilo 12 Č Spiridion 13 P Evstatije 14 S Tirso i dr.	Tomislav Zvezdana Ozrislav Dunja Žitogoj Zlatka Pelislav
28 N Ned. otročiči 29 P Tomaž 30 T David, kr. 31 S Silvester	15 N Elevterije 16 P Pr. Agej 17 U Danilo 18 S Sevastijan	Zorica Vrhoslav Branimir Blažena

Sonce stopi v znamenje kozla dne 22. decembra.

☺ 3. decembra ob 21. uri 51 minut; nestanovitno. — ☾ 11. decembra ob 19. uri 48 minut; jasno. — ☉ 18. decembra ob 11. uri 18 minut; veter. — ☽ 25. decembra ob 11. uri 43 minut; stanovitno.

Dan upade do 23. za 20 minut potem pa do konca meseca naraste za 4 minute, prvega je dolg 8 ur 58 minut, zadnjega pa 8 ur 42 minut.

Beleške

Pravijo, da bo prišel nov socialni in gospodarski red.

Kakšen bodi ta red, mora odločevati tudi zadrugištvo.

Najboljše božično in no-
voletno darilo za vsake-
ga je življenjska polica

„Slavije”

Poštne pristojbine

Pisma

Za Jugoslavijo			Za Slovaško, Grčijo, Turčijo in Romunijo			Za ostale države		Opombe
do gr	din	p	do gr	din	p	din	p	
20	1	50 ⁾	20	3	—	4	—	*) V krajev. prometu din 1.— Največja teža 2 kg
50	2	—	40	4	50	6	—	
250	3	50	60	6	—	8	—	
500	5	—	80	7	50	10	—	
1000	10	—	100	9	—	12	—	

Nakaznice

Za Jugoslavijo			Za ostale države			Opombe
do din	din	p	do din	din	p	
100	3	—	100	4	25	Brzovjavne nakaznice: poleg nakazniške še brzovjavna pristojbina po številu besed in ekspresnina. *) Za vsakih nadaljnih din 100.— po 50 para več.
500	5	—	200	4	75	
1000	7	—	300	5	25	
2000	9	—	400	5	75	
3000	11	—	500	6	25	
4000	13	—	600	6	75	
5000	15	—	700	7	25 ^{*)}	

Vplačila s čekovno položnico			Tiskovine			Vzorci			Opombe
do din	din	p	do gr	din	p	do gr	din	p	
100	—	50	50	—	50	100	1	—	Tiskovine: za inozemstvo za vsakih 50 gr din 0.75. Knjige: do 3 kg kot tiskovina. Vzorci: za inozemstvo za vsakih 50 gr din 0.75, najmanj din 1.50.
250	—	75	100	1	—	250	1	50	
500	1	—	250	1	50	500	2	50	
1000	1	50	500	2	50				
2500	2	—	1000	4	—				
5000	2	50	2000	7	—				
10000	3	—	3000	10	—				

Dopisnice: Tuz. din 1.—, inoz. din 2.— (za Slovaško, Italijo, Romunijo, Grčijo in Turčijo din 1.50).

Priporočnina: Tuz. din 4.— (v krajevem prometu din 3.—), inoz. din 5.— (za Slovaško, Romunijo, Grčijo in Turčijo din 4.—).

Ekspresnina za pis. pošiljke: Tuz. din 4.—, inoz. din 8.— (za Slovaško, Romunijo, Grčijo in Turčijo din 6.—).

Paketi (za tuzemstvo)							Vrednostna pisma (tuz.)				
do kg	din	p	Obvestn.		Pristojb. za vredn.			do din	din	p	
			din	p	do din	din	p				
1	5	—	1	—	100	1	—	100	1	—	
3	9	—			500	2	—	500	2	—	
5	13	—			1000	5	—	1000	5	—	
10	20	—			5000	10	—	5000	10	—	
15	28	—			i. t. d. za vsakih	1000	1	—	6000	11	—
20	36	—							7000	12	—
25	55	—							i. t. d.		

Za pakete: dostavnina do 5 kg din 2.—, do 10 kg din 4.—, do 25 kg din 5.—.
Ekspresnina do 5 kg din 10.—, nad 5 kg din 15.—.

Brzovjavne pristojbine

Navadna brzovjavka: vsaka beseda din 0'70, najmanj din 10.—.

Plačan odgovor (R. P.): vsaka beseda din 0'70, najmanj din 10.—.

Nujna brzovjavka (D): vsaka beseda din 2'10, najmanj din 20.—.

Prejemno potrdilo: pisмено din 4'50, brzovjavno din 7.—.

Posebni sel: pristojbina za brzovjavko, pristojbina za obvestilo din 5'50, dnevna kilometrlna din 10.—, nočna din 20.—.

Telefonske pristojbine

Za krajevni promet se za eno govornilo enoto (3 min.) plača din 1.—

Medkrajevni promet

Za medkrajevni pogovor se plača za vsako povornilo enoto (3 min.)	Med 8. in 21. uro		Med 21. in 8. uro	
	din	p	din	p
I pas od 0 do 25 km	8	—	6	—
II pas od 25 do 50 km	12	—	10	—
III pas od 50 do 100 km	18	—	15	—
IV pas od 100 do 200 km	24	—	21	—
V pas od 200 do 400 km	30	—	26	—
VI pas od 400 do 600 km	36	—	32	—
VII pas nad 600 km	42	—	38	—

za vsako nadaljno minuto ali del preko prve enote je plačati še tretjino pristojbine za celo enoto (3 min.)

Nujen telefonski pogovor se plačuje z dvakratno, zelo nujen pa z desetkratno pristojbino.

Zajšek Karol

izdelovatelj nahrbtnikov
in potnih kovčegov

Izdelava prvovrstna, postrežba točna in solidna

Ljubljana VII. — Celovška cesta 67

Železniški prometni zdravniki

Št. zdrav. raj.	Rajonski sedež	Rajonski zdravnik	Ordinacija		
			kraj	čas	
				od	do
				ure	
1	Bistrica Boh. jezero	Dr. Petrič Josip	doma	8 14	12 16
2	Borovnica	začasno nezasedeno. Razdeljeno na okrožje Logatec in Ljubljana V.			
3	Brežice	Dr. Peček Josip	doma	8	10
4	Celje	Dr. Čerin Josip	v amb.	10:30	12
5	Čakovec I	Dr. Ružič-Perić Stanka substitut	doma	8 14	9 15
6	Čakovec II	Dr. Purić Blaž	doma	7 17	8 18
7	Črnomelj	Dr. Malerič Boris	doma	10	12:30
8	D. M. v Polju	Dr. Gregorčič R.	doma	8	10
9	Dolnja Lendava	Dr. Lipnjak Dan.	doma	12	14
10	Dravograd	Dr. Erat Josip	doma	8	12
11	Grosuplje	Dr. Podkoritnik F.	doma	8	9:30
12	Jesenice	Dr. Tancar Avg.	doma	8	11
13	Kamnik	Dr. Polec Julij	doma	9	11
14	Karlovac	Dr. Tuškan Ivan	doma	8 14	10 15
15	Kočevje	Dr. Hočevar T.	doma	10	11
16	Kranj	Dr. Fajdiga B.	doma	8	12
17	Kranjska gora	Dr. Volbank J.	doma	9	12
18	Litija	Dr. Lebinger Fr.	doma	8	11
19	Ljubljana I	Dr. Avramović P. Aleksandrova 4	v amb.	14:30	15:30
20	Ljubljana II	Dr. Kačar Ivo Stari trg 30	v amb.	16:45	17:45
21	Ljubljana III	Dr. Jereb Stanko Sv. Petra c. 29	v amb.	17	18
22	Ljubljana IV	Dr. Jamšek Miro Tyrševa 199a	v amb.	10:30	11:30
23	Ljubljana V	Dr. Igličar Vinko Tržaška 12.	v amb.	9:30	10:30
24	Ljubljana VI	Dr. Krisper Ant. Moste, Ciglarjeva 18	v amb.	12	13
25	Ljubljana VII	Dr. Rupnik Vilko Knezova 57	v amb.	7:15	8:15
26	Ljutomer	Dr. Porekar Ciril	doma	8	12
27	Logatec	Dr. Strnad Jože	doma	8 13	12 15
28	Maribor I	Dr. Vrtovec Josip Tattenbachova 2	v amb. doma	11 14	12:30 15
29	Maribor II	Dr. Marinko Vilko Razlagova 15	v amb. doma	8 14	9:30 16
30	Maribor III	Dr. Stopar Ludvik Studenci Kr. P. 39	v amb. doma	10 15	12 16

Št. zdrav. raj.	Rajonski sedež	Rajonski zdravnik	Ordinacija		
			kraj	čas	
				od	do
			ure		
31	Maribor IV	Dr. Korenčan Anton Jurčičeva 8	v amb. doma	8 14	10 16
32	Maribor V	Dr. Zorjan Ivan Maistrova 5	v amb. doma	7:30 14	9:30 15
33	Maribor VI	Dr. Daražio Aleks. Magdalenska 21	v amb. doma	10:30 15	12:30 17
34	Maribor VII	Dr. Vrečko Frid. Gregorčičeva 21	v amb. doma	17 8	18 9:30
35	Maribor VIII	Dr. Cijan Davorin, Vrazova 6	v amb. doma	11 14	12:30 16
36	Metlika	Dr. Omahen Gustav	doma	8:30	9:30
37	Murska Sobota	Dr. Brandieu Sil.	doma	8	12
38	Novo mesto	Dr. Ropas Milan	doma	9	12
39	Ormož	Dr. Hrovat Anton	doma	8 11	9 13
40	Poljčane	Dr. Mrgole Mat.	doma	7	8
41	Žalec	Dr. Ločniškar Ad.	doma	8	11
42	Pragersko	Dr. Marin Vilko Razlagova 8, Mar. sub.	v amb. v Mar.	9	10
43	Prevalje	Dr. Flis Davorin	doma	8	11
44	Ptuj I	Dr. Hronovsky A.	doma	7:30 13:30	11 17
45	Ptuj II	Dr. Vrečko Vlad.	doma { po zimi po leti	7:30 7	8:30 8
46	Radovljica	Dr. Šarec Janez	doma	8	11
47	Rakek	Dr. Baraga Lojze	doma	—	—
48	Ribnica	Dr. Oražem Ivan	doma	9 16	12 17
50	Rogatec	Dr. Ogorevc Mar.	doma	9	11
51	Ruše	Dr. Zorec Adolf	doma	8	13:30
52	Savski Marof	Dr. Erenta Josip	doma	8	10
53	Sevnica	Dr. Turk Jakob	doma	8	9
54	Slovenjgradec	Dr. Strnad Stanislav	doma	8 14	9 15
55	Slov. Bistrica	Dr. Jagodič Simo	doma	9	11
56	Slov. Konjice	Dr. Rudolf Ivan	doma	9 12 14:30	11 13 15:30
57	Sv. Jurij	Dr. Svetina Franjo	doma	7:30	12
58	Škofja Loka	Dr. Kocjančič V.	doma	8	12
59	Št. Ilj	Dr. Bačar Just	doma	9	10
60	Hudo pri Stični	Dr. Fedran Gregor	doma	8	14
61	Trebnje	Dr. Dereani Ciril	doma	8	11
62	Velenje	Dr. Kolšek Davorin	doma	9	11
63	Videm-Krško	Dr. Bogataj Jože	doma	9	11
64	Vižmarje	Dr. Arko Jože	doma	7:30	9:30
65	Vuzenica	Dr. Pregl Maks	doma	8	12
66	Zidani most	Dr. Matko Karol	doma	8	11

Pogodbeni zobozdravniki v Ljubljani

Zdravnik	Stanovanje	Ordinira	Od — do
Dr. Logar Anton	Gedališka 16	vsak dan	8—11 15—18
Dr. Perko Milan	Moste, Vodmatska 7	vsak dan razen sobote	9—13 15—17
Dr. Pirc Ivo	Pred škofijo 1	vsak dan	9—12 14—18
eno mesto začasno nezasedeno			

Pogodbeni zobozdravniki v Mariboru

Zdravnik	Stanovanje	Ordinira	Od — do
Dr. Kac Leon	Aleksandrova 22	vsak dan	8:30—12:30
Dr. Kac Rudolf	Aleksandrova 22	vsak dan	8—12 15—18
Dr. Kristan Boris	Kneza Koclja 2	vsak dan	8—12 15—18
eno mesto nezasedeno			

Ostali pogodbeni zobozdravniki

Dr. Brenčič Vinjo, Ptuj,	Dr. Kožuh Ludvik, Ribnica,
Dr. De Gleria Stanko, Kranj,	Dr. Krautberger Alojz, Celje,
Dr. Furlan Anton, Novo mesto,	Dr. Mayr Julij, Sevnica,
Dr. Glančnik Josip, Jesenice,	Dr. Picej Joža, Slovenjgradec,
Dr. Gustin Zora, Murska Sobota,	Dr. Vrhovec Stanko, Celje.

P. N. DRŽAVNIM USLUŽBENCEM PRIPOROČAMO
VSE PISARNIŠKE, ŠOLSKE IN TEHNIČNE
POTREBŠČINE

v veletrgovini s papirjem.

M. TIČAR, LJUBLJANA

ŠELENBURGOVA UL. 1 in SV. PETRA CESTA 26

TELEFON ŠT. 29-34

Samozastopstvo
za

AGRIPO

KARTOTEKO

v obliki knjige

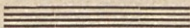
Primerna darila za vse prilike. - Največja izbira
NALIVNIH PERES

Zdravniki-specialisti Centralne ambulante v Ljubljani

Zdravnik	Specialist za	Ordinira	Od	do
razpisano	notranje bolezni	vsak delavnik	11	12:30
Dr. Debevec Franjo	pljučne bolezni	torek četrtek	16:30 16:30	18 18
Dr. Cirman Ciril	rentgenizacijo	vsak delavnik	8	9
Dr. Zajec Stanko	fizikalno zdravljenje in elektroterapija	torek sreda četrtek petek	14	16
Dr. Pintar Ivan	ženske bolezni in po- rodništvo	ponedeljek torek sreda petek	8 8 16:30 8	9 9 18:30 9
Dr. Blumauer Robert	kirurgijo	ponedeljek sreda petek	11	18:30
Dr. Prevec Slavko	očesne bolezni	torek četrtek petek	14:15 14:15 10	16:15 16:15 12
Dr. švajger Drago	ušesne, nosne in vratne bolezni	torek četrtek sobota	8:30 11:30 8:30	10:15 13 10:15
Dr. Breclj Anton	otroške bolezni in po- svetoval. za matere	torek četrtek sobota	10	12
Dr. Bajželj Ivo	kožne in spol. bolezni na domu Dalmatino- va 3/I	ponedeljek torek sreda četrtek petek	11:30	12:45
razpisano	kontrol. zabozdravnik	po potrebi	po potrebi	
Dr. Marinčič Ivan	živčne bolezni	ponedeljek torek sreda četrtek	14:30	16

ZAHTEVAJTE VEDNO
IN POVSOD LE

NIVEA CREMO za DAN in NOČ

Zdravniki-specialisti podružnice Centralne ambulante v Mariboru

Zdravnik	Specialist za	Ordinira	Od	do
Dr. Benčan Josip Sodna ulica 1/III	ženske bolezni	vsak delavnik	} 11	12:15
Dr. Furlan Josip Vrazova ul. 2/II	ušesne, nosne in vratne bolezni	ponedeljek torek sreda petek		} 10 in 15
Dr. Jurečko Ivan Gregorčičeva 6	živčne bolezni	ponedeljek torek četrtek petek	} 13	
Dr. Koklič Ivan Tyrševa 2	očesne bolezni	ponedeljek torek sreda četrtek petek sobota		} 17 11
Dr. Kreuziger B. Prešernova 2	kožne in spolne bo- lezni	ponedeljek torek četrtek petek	} 13:30	
Dr. Lutman Š. Kralja Petra trg 2	notranje bolezni	ponedeljek torek sreda petek		} 13
Dr. Majcen Josip Aleksandrova 21	kirurgijo	vsak delavnik	11 14	
Dr. Pavlič Franc stan: Aleksandr. 1 ord.: Frankopan. 20	fizikalno zdravljenje	ponedeljek torek sreda petek	16 8 16 16	18:30 9 18:30 18:30
Dr. Radšel Franjo Maistrova 15	pljučne bolezni	ponedeljek sreda petek	12 12 13	15 15 14
Dr. Valjavec Val. Gregorčičeva 10	otroške bolezni	vsak delavnik	} 8 14	9 15

P o s e č a j t e

Telefon 27-30

KINO SLOGA Ljubliana, Kolodvorska ul. 39

(Last Narodnega železničarskega glasbenega društva „Sloge“)

Najlepša dvorana, najboljša aparatura in izbrani sporedi. — Predstave ob delavnikih
ob: 16., 19. in 21. uri. Ob nedeljah in praznikih ob: 10:30., 15., 17., 19. in 21. uri.

Nabavljalno združništvo in naš čas

Miloš Štibler, Beograd

Že drugo leto se nahaja Evropa in velik del celega sveta v težki vojni. Iz zgodovine je znano, da so se posledice vojn, posebno dolgotrajnih, najbolj občutile pri preskrbovanju ljudstev z življenjskimi potrebščinami, predvsem s hrano, z obleko, z obutvijo in s stanovanji. Znano je tudi to, da so se v takih težkih časih vedno našli ljudje, ki so hoteli pomanjkanje življenjskih potrebščin izkoristiti, predvsem na škodo konsumentov, za lastno bogatitev. „Vojni dobičkarji“ je splošno znan pojem in se izgovarja vedno z dodatkom grenkosti, nezadovoljnosti in negodovanja proti tej skupini ljudi, a obenem tudi proti vsem onim, ki vojnega dobičkarstva niso preprečili, dasiravno so za te stvari vedeli in so tudi imeli možnost (manjkala je mogoče sposobnost), da ta škodljiv pojav vojnega gospodarskega življenja preprečijo.

Svetovna vojna od 1914—1918 je v tem pogledu dala mnogo materiala, iz katerega so se uprave držav učile in so mogle za novo vojno vnaprej pripraviti načrt za pravilnejše preskrbovanje ljudstva z življenjskimi potrebščinami. Ako danes pogledamo v razne vojskujoče se in v nevtralne države, tedaj vidimo, da se v sedanji vojni že od samega začetka na tem polju dela mnogo več, nego se je delalo v teku in proti koncu zadnje svetovne vojne. V začetku zadnje svetovne vojne v tem pogledu tako rekoč ni bilo pripravljenega ničesar, šele težave, ki so v teku vojnih let postajale vedno večje in nevarnejše, so odločujoče kroge nagnale do tega, da so države začele z intervencijo v korist širokih ljudskih slojev, ki so z vsakim dnevom trpeli večje pomanjkanje in radi tega postajali tudi vedno manj odporni proti navalom sovražnika. Državne in vojne oblasti so začele v zadnjih letih svetovne vojne z vedno večjo intervencijo posredovati v korist konsumentov, toda posebnega rezultata niso dosegle. Vojnega dobičkarstva je bilo tudi v času intervencije javnih oblasti sramotno mnogo. Vse to je vendarle bila odlična šola za one, ki so takoj po končanju svetovne vojne morali zopet misliti na obrambo domovine za primer nove vojne. In res je, da so vse države že zdavnaj pred začetkom sedanje vojne pripravljale načrte za čim pravilnejše preskrbovanje vojske in naroda v ozadju z najvažnejšimi življenjskimi potrebščinami.

Kadar govorimo o prehrani v času vojne, tedaj moramo imeti pred očmi dva činitelja, za katera je treba v interesu narodne obrambe skrbeti: Vojska in ostali narod. Vojska ne sme biti gladna, bosa in gola. Čim nastopi tak trenutek, morala takoj

pada, a s tem pada tudi odporna moč vojske in volja za nadaljevanje bojevanja. Toda ni dovoljno, da je z vsem preskrbljena vojska, nego je ravno tako važno tudi to, da je narod, ki je ostal doma — žene, otroci, starčki, za vojno službo nesposobni — preskrbljen z vsemi najnujnejšimi potrebščinami. Ako vojak na bojišču vè, da njegovi doma ne trpijo pomanjkanja, da ne gladujejo, da ne trpijo mrazu, da niso goli in bosí, tedaj je njegovo razpoloženje vsekakor čisto drugačno, nego bi bilo v nasprotnem primeru. Zadovoljen bo in bo to samo povoljno vplivalo na njegovo vojaško moralo, na njegovo voljo za izvrševanje težke dolžnosti do domovine. Iz tega sledi, da je treba za ljudstvo izza bojišča glede prehrane in sploh oskrbovanja z najvažnejšimi življenjskimi potrebščinami skrbeti ravno tako, kakor za vojaštvo sámo. Saj morajo ljudje doma tudi mnogo več delati, nego v mirni dobi, ter morajo skrbeti ne le za sebe, nego tudi za veliko število vojakov, ki so samo konsumenti, a ne obenem tudi producenti hrane in drugih življenjskih potrebščin.

Nekdaj je posebno za prehrano nevojakov skrbela v vojnih časih trgovina. V zadnji svetovni vojni so v poznejših letih že začeli ustanavljati razne centrale za prehrano, toda razdeljevanje življenjskih potrebščin se je vršilo največ po trgovini. Ako bi se bili s tem pečali samo pravi trgovci, bi še nekako šlo, toda so se pojavili takrat kakor gobe po dežju v celih masah razni mračni prekupčevalci, ki s trgovskim poslom nikdar nobene zveze niso imeli. Podkupovanje, tihotapstvo, ponarejanje blaga itd. se je razpaslo kakor nikdar poprej, a vse to je šlo na škodo konsumentov. Po vojni je vsak pošten človek pljunil, kadar so mu prišli pred oči ljudje, ki so bili znani kot „vojni dobičkarji“ in „vojni goljufi“. Mržnja proti tem ljudem je bila splošna. Toda v teh časih je začelo rasti tudi zanimanje za nabavljalne — konsumne zadrugé. Pri vseh narodih je bilo teh zadrug že pred vojno 1914—1918 (oziroma na Balkanu 1912—1918) v precejšnjem številu. Posebno močno pa so se začele razvijati v zadnjih letih vojne, a še bolj po končani vojni. V Angliji je prirast članstva znašal od 1918. leta do 1939. okoli 250%, po količinskem prometu pa še mnogo više. Isto je bilo pri vseh ostalih narodih. V Jugoslaviji je število članstva v nabavljalnih zadrugah v tej dobi naraslo približno za 1000%. Zakaj to ogromno povečanje nabavljalnega (konsumnega) združništva? Zato ker konsumenti vsak dan bolj spoznavajo, da so te zadrugé najboljši zaščitniki njihovih interesov. Boljši od najboljših trgovcev, kajti tudi najboljši in najbolj soliden trgovec želi nekaj profitirati na račun konsumenta, medtem ko je konsumna zadruga konsument sam. Ako ostane nekaj poslovnega prihranka, tedaj je tudi to lastnina konsumenta, a ne neke tretje osebe, ki od konsumenta jemlje več, nego mu daje.

Mnogi trgovci govore proti zadrugam. Izjema so grosistiveletrgovci, ki radi poslujejo z zadrugami, ker jih je izkušnja

naučila, da je pri tem poslovanju rizik mnogo manjši, nego pri poslovanju s trgovci. Ogromna večina trgovcev, posebno manjših, pa kar uživa pri napadanju in obrekovanju zadrug. Zadrugarjev to prav nič ne moti; saj vedó, da zadruga pomeni v gospodarskem življenju velik napredek. Še v nedavni zgodovini imamo primer, ki je na las podoben boju trgovcev proti zadrugam. Ko še ni bilo železnic, so blago prenašali vozniki, „furmani“. V teh ljudeh so železnice naletete na največje nasprotnike, ki so bili nasprotniki samo zato, ker so se bali, da bodo izgubili svoj zaslužek. Dejali so: „Živina se bo splašila, ako pojde železnica skozi naš kraj“, in tako so tudi v Sloveniji mnogi gospodarsko važni kraji ostali več ali manj oddaljeni od železnice (Sl. Bistrica, Konjice, Škofja Loka, Velike Lašče itd.). Toda železnica je pomenila napredek in je zmagala. Sčasoma je tudi ona dobila konkurenta v avtomobilu, a avtomobil v zrakoplovu. Zmaguje vedno to, kar je boljše in koristnejše za ljudstvo. Popolnoma isto je s trgovci in zadrugami. Zadruga je povoljnejša za konsumenta, nego trgovec in samo radi tega ona napreduje in zmaguje, ne samo pri nas, nego po vsem svetu. Zadruga prihrani posredniški profit za konsumenta, ne vara ga glede kakovosti blaga, ne pri ceni ne pri meri ne pri vagi. V vsakem pogledu zadruga zastopa interese konsumentov, medtem ko je prirodno, da trgovec išče profit na račun konsumenta. Trgovec dela za sebe, zadruga dela za vse združene konsumente, pomaga pa obenem tudi nezavednim konsumentom, ki so ostali izven zadrug in ki se še dalje zalagajo pri trgovcih. Tako so trgovci prisiljeni, odkar se je pojavila zadruga, da zmanjšajo svoj profit. To pa samo radi novega nevarnega konkurenta — zadruge. Zadruga je s tem najboljši regulator cen in že radi tega zasluži vso podporo od vseh za napredek vnetih ljudi, posebno pa tudi onih javnih činiteljev, katerih dolžnost je skrbeti za to, da bi se ravno najširšim slojem omogočilo čim cenejše življenje.

V osnovnih gospodarskih faktorjih: produkciji, posredovanju in konsumu ali potrošnji ima potemtakem zadruga izredno važno nalogo. Kar je bila železnica za „furmane“, to je nabavljalna zadruga za trgovce. Železnica je napredek in zadruga prav tako. „Furmani“ so se jezili, trgovci se tudi jezijo. Toda to zadrugarjev nič ne moti. Nezadružni posredovalci dan za dnevom bijejo po zadrugah, toda zadruge živijo in se stalno razvijajo in rastejo. Njihova je bodočnost. Nekdaj, ko se konsument še ni zavedal škode, ki jo trpi zaradi posredovalčevega profita, takrat je posredovalec bil potreben, kakor je bil potreben „furman“, dokler ni bilo železnic. Ko pa je konsument spoznal, da lahko posredniški profit zadrži za sebe, in to s pomočjo konsumnih zadrug, takrat pa se je moralo zgoditi to, kar se je nekdanje zgodilo „furmanu“.

Pravi zadrugarji ne sovražijo trgovcev. Oni samo hočejo, da si nabavljajo svoje potrebščine brez trgovcev, česar jim nihče ne more zameriti. Največja kapaciteta jugoslovenskega, pa danes menda tudi svetovnega zadružništva, je oče srbskega zadružništva g. Mihajlo Avramović. Ko govori o trgovcih, pravi približno takole: Kulturni ljudje ne smejo sovražiti trgovcev. Le-tem je dovoljno, da so socialni činitelji vstali proti njim. Dosti brige imajo, ker znanost še ni spregovorila niti ene besede, ki bi mogla ogražati akcijo zadrugarjev. Dosti jim je, ker se morajo braniti proti sili, katere preprečiti ne morejo. Zadrugarji bodo ohranili svoje dostojanstvo s tem, da razvijajo svojo združno akcijo, toda ni dostojno, da širijo kakršno koli mržnjo, posebno proti stanovom, ki so bili potrebni skozi stoletja, a so mnogokrat potrebni tudi še danes. Poglejmo dejstva! Zadružništvo je nujna posledica nezdravih pojavov v današnjem gospodarskem življenju. Ta mržnja ni potrebna in ne more dati nič koristnega. Kdor dela v tem prirodnem socialnem procesu z mržnjo, dokazuje s tem samo svojo slabost. Najmanj je to potrebno zadrugarjem, kajti njihova stvar ima tako močne osnove, da jim mržnja ni potrebna. Zadružništvo in mržnja se medsebojno izključujeta, kajti zadružništvo je ljubezen do bližnjega. Mržnja ne popravlja krivic, nego jih ustvarja.

Zadružništvu pripada bodočnost. Ima sicer mnogo sovražnikov, kakor jih je imela še vsaka dobra in poštena stvar. Celo Kristusa so križali, dasiravno je odrešil svet. Toda dobra stvar vseeno zmaguje in bo zmagala. Sovražniki so zelo glasni. Nekdaj so se „furmani“ bali, da bo vlak v njihovem kraju živino splašil, sedaj njihovi nasledniki sprašujejo, kdo bo davke plačal, ako bodo vse zadruge delale. Prazna je furmanska, a prazna je tudi današnja proti nabavljalnim zadrugam. Kdo pa je plačeval davke takrat, ko ni bilo zadrug? Mar trgovci? Ne, nego zmeraj konsument in zopet konsument. Kadar so se davki trgovcem zvišali, takrat so trgovci to breme prevalili na svoje odjemalce gotovo v dvakratnem znesku. Strašilo z davki je torej prazno in ne more nobenemu človeku več imponirati. Najmanj še tistim zadrugam, ki že itak plačujejo vse davke in to gotovo bolj pošteno, kakor mnogi in mnogi drugi nezadružni podjetniki. V Sloveniji spadajo med te zadruge ravno največje v Ljubljani in Mariboru.

Pot, po kateri hodi zadružništvo in posebno še nabavljalno ali konsumno zadružništvo, je pravilna. Vsak dan je več ljudi, ki to uvidevajo. Zato se za bodočnost tega plemenitega socialnogospodarskega pokreta ni treba prav nič več bati. Navzlic vsem težavam, ki so že tu in ki bodo še prišle.

Mlademu zadrugarju v spomin

Oktoberja minulega leta se je v Velenju dogodila velika nesreča, ki je zahtevala dvoje mladih življenj. Deževnega jutra je na ribniku v bližini državnega rudnika streljal race uslužbenec rudnika Jože Kvartič. Da si otme plen, ki mu je padel v vodo, je Kvartič stopil v mal čolniček ter odrinil od brega. Zaradi neprevidnega ravnanja se je čolnič prevrnil in mladi lovec se je pričel potapljati. Slučajno se je nahajal v bližini kurjač državnega rudnika Ulrich Janko,

ki je opravljal svojo službo pri črpalki elektrarne. Ko je opazil lovčevno nesrečo, je, oblečen v delovno obleko, brez obotavljanja skočil v mrzle valove ter plaval ponesečencu na pomoč. Kljub nečloveškemu naporu ni mogel pomagati potapljajočemu se Kvartiču. Zato je skušal že omagujoči Ulrich sam zopet priplavati do brega. Par metrov pred bregom so pa tudi njega zapustile moči, pričel se je potapljati. Na njegove klice so sicer prihiteli ljudje, ki so delali v bližini, toda bilo je že prepozno. Požrtvovalni reševalec je utonil, preden mu je mogel kdo pomagati. Enako Ulrichu, se je nekdo izmed njegovih prijateljev pognal oblečen v ribnik, toda zaradi kalne vode utopljenca ni našel. Medtem je prispelo reševalno moštvo z rudnika ter po preteku pol ure potegnilo iz vode Ulrichovo truplo.

Velika je izguba, ki jo je z Ulrichovo smrtjo utrpelo velenjsko delavstvo kakor tudi tamkajšnja nabavljalna zadruga državnih uslužbencev. Tovariš Ulrich je bil vsem vzgled iskrene nesebičnosti, vseskozi prežet samo z mislijo, kako pomagati svojemu bližnjemu. Bil je zadrugar v pravem pomenu besede, ki zadrugištva in tovarištva ni imel samo na jeziku. Kakor je živel, tako je tudi umrl. Smrt ga je dohitela v trenutku, ko je zastavil svoje mlado življenje, da pomaga tovarišu.

Že zgodaj je mladi Ulrih opazil vso bedo in trpljenje ljudi, zlasti svojih tovarišev pri delu, rudniških delavcih. Njegovo stremljenje, da jim pomaga, ga je potisnilo v vrste borcev za svobodo, resnico in pravico. Čeprav še razmeroma mlad, je po zavednosti prekašal vse svoje tovariše. Tako je postal eden izmed najbolj agilnih članov delavskega kulturnega društva „Svobode“, pozneje „Vzajemnosti“, postal je navdušen pevovodja delavskega pevskega odseka „Zarje“, udeleževal se je kot član „Zveze rudarjev Jugoslavije“, dalje kot član prostovoljne gasilske čete na rudniku, bil izvoljen na rudniku od svojih tovarišev za obratnega zaupnika ter bil končno izvoljen v nadzorni odbor nabavljalne zadruga državnih nameščencev v Velenju. Vztrajno in neumorno je vršil svoje delo v prosep veljenskega delavstva. Odločen in dosleden, je odkrito branil koristi svojih tovarišev, sovražil vsako polovičarstvo in kompromisarstvo, dosledno stopal po poti, ki mu jo je narekoval čut tovarštva. Pri svojem delu je naletel na nemalo ovir in doživel marsikatero razočaranje, toda zavedal se je odgovornosti do tovarišev, zato ni ostal na pol pota, vztrajal je v borbi do konca svojega mladega življenja.

Njegov pogreb je pokazal veliko priljubljenost, ki jo je užival med delavstvom. Od ust do ust je šel glas, da sličnega pogreba v Velenju še ni imel rudniški delavec. Nepregledna vrsta tovarišev in prijateljev ga je spremljala na zadnji poti. V jesenskem vetru so plahutali rdeči trakovi vencev in govorili ljudem, da lega k počitku borec, ki je padel pri izvrševanju svoje tovariške dolžnosti.

Janko, že več mesecev ležiš pod hladno rušo in vzlic občutni vrzeli, ki si jo zapustil v naših vrstah, še vedno ne moremo verjeti, da te ni več med nami. Čeprav te je smrt iztrgala iz naše srede na vrhuncu življenjske sile, sredi največjega dela, tvoje plemenito stremljenje ni bilo zaman. Kar si sejal, ne bo propadlo. Na tvoje mesto stopajo novi borci, ki bodo započeto delo nadaljevali, dokler ne zasije delovnemu ljudstvu lepša bodočnost.

Zadrugar.

Na svetu poznana in znamenita tvrdka:

VILIM BENGER SINOVI

Edini proizvajalci perila prof. dr. Jägera

Izdeluje in dobavlja specialne fazone v vseh kvalitetah: trikoje vseh vrst, kopalne kostume, volneno, bombažno in svileno žensko in moško perilo itd. Vse pod znamkami: Maratti, Silmira, Ribana, Trikodeno, Grazila

Glavno skadišče: „Zora“ Tovarna konfekcije **Maribor**

Zadružništvo v Prekmurju

K nadaljnjemu spoznavanju tega lepega dela slovenske zemlje naj prispeva tudi ta članek, ker bo iz njega razviden dober del gospodarske dejavnosti in socialnega položaja prekmurskega prebivalstva. Ljudje tokraj in onkraj Mure, ki so čutili potrebo, da Prekmurje prikažejo slovenski javnosti v tem ali drugem oziru, so v toku 20 let sicer napisali v ta namen že lepe prispevke, vendar mislim, da je tudi vsako nadaljnje delo, ki prikazuje vse strani življenja v Prekmurju, potrebno in koristno. Mladi in zavedni prekmurski rod, ki je obiskal slovenske srednje in visoke šole, je sam prispeval največji delež za popolno vključitev Prekmurja ostali Sloveniji, ki se je po upravni priključitvi tudi gospodarsko in kulturno popolnoma naslonilo na materno zemljo. Po vsej pravici moremo prištevati n. pr. pisatelja Miška Kranjca med najboljše predstavnike sodobne slovenske literarne generacije.

Prekmursko ljudstvo je mirno, trezno, delavno, pa tudi revno. Gosta naseljenost, mestoma celo preko sto (100) na km², neenakomerna razdelitev zemlje in vladajoči dedni sistem, so problemi, ki globoko posegajo v žitje in bitje teh ljudi. Že od nekdanj so hodili Prekmurci na sezonsko delo, da so si s težko prisluzenim denarjem lajšali bedo, oziroma pridobili sredstva za življenje. V tujino so morali, ker jim domača zemlja ni nudila možnosti obstoja in zaslužka. Danes, ko je pot v tujino radi vojne deloma zaprta, je treba nujno na drug način tem ljudem pomagati. Zemlja še vedno ni pravično razdeljena med one, ki so je potrebni in ki bi jo tudi z ljubeznijo obdelovali; potrebno je delavce zaposliti pri javnih delih, ki so v Prekmurju tudi nujno potrebna, pa tudi na državnih posestvih, saj so Prekmurci še v tujini znani kot najboljši delavci.

Pri prikazovanju splošnega socialnega položaja, pa bi šel preko okvira tega članka, čeprav mislim, da ne bo odveč, opozoriti vsaj na to, kar je najbolj potrebno ozdraviti. To pa zlasti zato, ker bi bila hvaležnost ljudstva velika, ko bi videlo, da so ga bivši gospodarji — grofje — res izkoriščali. S tem bi se povzdignila tudi narodna zavest, ki je nujno v zvezi s splošnimi socialnimi prilikami, zlasti pa še, ker je Prekmurje sprejelo osvobodjenje kot odrešitev izpod še napol fevdalnega grofovskega gospodstva.

Socialne in gospodarske prilike same v Prekmurju kar kličejo zadružne delavce, da ustanavljajo zadruge. Sezonski delavci prinašajo iz tujine denar, rabijo ga zopet za potne stroške, ko odhajajo nazaj. Hranilnice in posojilnice, ki so

razpredene skoraj po vseh večjih krajih, so dobro regulirale ponudbo in potrebo po denarju. Razen tega mora večina teh sezonskih delavcev kupovati življenjske potrebščine, ker nimajo dovolj zemlje. Zato so bile po deželi ustanovljene številne nabavljalne zadruge. Če poleg tega še upoštevamo dejstvo, da se je vgnezdil v vseh večjih krajih Prekmurja, zlasti na Goričkem, žid, ki je imel prvotno edini denar in trgovino, nam je jasno, da je združna ideja v Prekmurju padla na rodovitna tla in tudi obrodila lepe sadove.

V Prekmurju imamo vse vrste zadrug. Prednjačijo denarne združne ustanove, razen teh pa je več nabavljalnih, živinorejskih, agrarnih in drugih kmetijskih zadrug, ki imajo za cilj, pomagati kmetškemu stanu, zlasti glede prodaje kmetijskih pridelkov in nakupa potrebnih predmetov, strojev in drugih potrebščin. Obstojata zadruga mlatilničarjev in mlinarjev, električne zadruge, združna tiskarna, združni delavski dom, tako da je zlasti v soboškem srezu gospodarsko udejstvovanje v veliki meri v okviru združništva. Zadruge so se v večjem številu začele ustanavljati nekako pred 15 leti, ustanavljajo se še vedno nove in glede na uspehe njih poslovanja ima ta združni pokret vse pogoje, da morda prej kakor v drugih krajih Slovenije dà združni pečat vsemu gospodarskemu življenju.

Velik korak k temu cilju je bil storjen tudi v začetku tega leta, ko je bila v Murski Soboti ustanovljena Osrednja kmetijska in blagovna zadruga, ki kupuje danes vse poljske pridelke za osrednji prehranjevalni urad in je s tem izpodrinila židovskega veletrgovca. Potrebno bi bilo dati vsemu temu praktičnemu združnemu delu tudi temeljite idejne opore, združnega duha, duha solidarnosti in vzajemne pomoči ter združne borbenosti, pa bi bilo vse na najboljši poti. Obe slovenski združni zvezi, katerih članice so te zadruge, bi morale pošiljati v Prekmurje tudi združne propagandne delavce, oziroma gledati na to, da bi v združno šolo v Ljubljani povabile tudi večje število prekmurskih združnih delavcev. Tako bi se ustvaril kader pravih zadrugarjev, ki bodo pri svojem delu ne samo gospodarsko članom pomagali, temveč tudi združno idejno ter vzgojno delovali.

V okviru teh splošnih misli ne smem pozabiti omeniti uradniški zadruzi, in sicer Nabavljalne ter Kreditne, ki na prometu in številu članstva zlasti zadnje čase stalno rasteta in ki sta uradništvu res v veliko korist.

Zanimivo je malo pogledati v zgodovino združnega pokreta v Prekmurju. Še pod Madžarsko je zaslediti v Prekmurju 14 združnih denarnih ustanov in samo eno nabavljalno zadrugo, in sicer Krščansko nabavljalno zadrugo za Dobrovnik in okolico, ki je bila ustanovljena leta 1904. Kre-

ditne zadruge, kakor so se imenovala združne denarne ustanove, pa so bile ustanovljene v soboškem okraju v štirinajst večjih podeželskih okrajih; prva l. 1894. v Kupšincih, l. 1895. v Puconcih, l. 1899. so na podlagi zakona iz leta 1898. sledile zadruge še v Strukovcih, Kramarovcih, Sotini, Sv. Juriju, Gor. Lendavi, Martjancih, Bodomcih, Pertoči in Kruplivniku. Te zadruge so bile prve denarne ustanove na deželi, kasneje so bile ustanovljene še nekatere hranilnice v obliki delniških družb, n. pr. l. 1907. v Rogaševcih, l. 1914. v Križevcih ter v Cankovi in Gor. Petrovcih. V dolnjelendavskem srezu pa je bila še poprej, in sicer l. 1881. ustanovljena Beltinska hranilnica tudi v obliki delniške družbe, medtem ko v tem okraju združnih denarnih ustanov ni bilo in jih še danes ni mnogo.

Te združne kreditne ustanove v Prekmurju je ustanovila Centralna kreditna zadruga s sedežem v Budimpešti. Njihovo poslovanje je bilo centralizirano ter posamezne zadruge niso smele dovoljevati posojil, tako da so imele te zadruge bolj značaj hranilnic kot pa posojilnic. Tudi vse vloge so bile odposlane v centralno zadrugo. Po združnih spisih, ki jih je madžarsko okrožno sodišče v Szombathelyu šele l. 1951. odstopilo naši državi, je razvidno, da so te kreditne zadruge redno poslovale.

Po osvoboditvi Prekmurja je prišel združni pokret v novo fazo. Prva leta sicer ni zaslediti ustanavljanje zadrug, kar je z ozirom na novo nastali položaj povsem razumljivo, ter je bila prva zadruga ustanovljena l. 1921. v Murski Soboti, in sicer je bila to Prekmurska posojilnica, včlanjena v Zvezi slov. zadrug v Ljubljani. Ta zadruga še danes obstoja, čeprav jo je denarna kriza teže prizadela in njeno poslovanje omejila. Šele l. 1925. je bila nato ustanovljena Kmečka posojilnica v Murski Soboti, včlanjena v Združni zvezi. V naslednjih letih, zlasti l. 1928. in 1929. kakor tudi po letu 1950. pa je bilo ustanovljenih tudi izven Murske Sobote po deželi lepo število zadrug vseh vrst, tako da danes ni večjega kraja v Prekmurju, zlasti v soboškem srezu, ki ne bi imel vsaj ene združne ustanove. Samo hranilnic in posojilnic je 33 po številu, 8 je nabavljalnih zadrug ter večje število raznih drugih kmetskih zadrug, tako da je skupno dosedaj zaprosilo za registracijo pri okrožnem sodišču v Murski Soboti iz samega Prekmurja 73 raznih združnih ustanov, od katerih pa 15 ni zaprosilo za registracije po novem združnem zakonu oziroma pravilih. 60 združnih edinic uspešno posluje, pa tudi od zadnjih 13 jih je nekaj takih, ki dejansko poslujejo, ki pa le zaradi neznanja niso zaprosile za registracijo po novem združnem zakonu. Gornje število zadrug je za Prekmurje vsekakor več kot lepo in

kaže na nujne predpogoje združnega dela. Zdržne denarne institucije so rešile prekmursko ljudstvo odvisnosti od židovskega kapitala in oderuških obresti kakor tudi odvisnosti od domačega velekapitala, ki ljudstvu ni bil naklonjen.

Denarna kriza po letu 1930. je sicer tudi tukajšnje zdržne ustanove teže prizadela, tako da jih je 23 zaprosilo za odlog plačil v smislu tozadevne uredbe, vendar so danes že skoraj vse v položaju, da redno poslujejo. Nabavljalne zdržne imajo vse svoje lastne trgovine in uspešno vršijo svoje naloge. Zlasti nova ustanovljena Osrednja blagovna kmetijska zdržna v Murski Soboti je kljub kratkemu obstanku s tako vnemo na poslu, da je postala uvaževanja vreden faktor prekmurske trgovine doma in preko Mure. Nabavljalne zdržne so razen Nabavljalne zdržne državnih uslužbencev v Murski Soboti, v Markovcih, Krogu, Domanjševcih, Hodošu, Lucovi, Ženavlju ter Čikečki vasi.

V lendavskem okraju so bile l. 1924. ustanovljene številne kreditne zdržne, in sicer agrarne ter agrarne zajednice, organizirane v Savezu agrarnih zdržnih v Zagrebu, ter so imele za cilj predvsem prevzem agrarne zemlje v zdržni ter kreditiranje agrarnih interesentov. Te zdržne so sedaj sicer večinoma prestale poslovati, ko je likvidirana agrarna reforma. Od drugih zdržnih bi bilo še posebej omeniti „Stroj“, nabavno in prodajno zdržno mlatilničarjev in mlinarjev v Murski Soboti, Dijaško gospodarsko zdržno v Murski Soboti ter Zdržno tiskarno Sv. Družine v Črenšovcih in zdržno Delavski dom v Murski Soboti. Če končno še omenim, da je 52 zdržnih včlanjenih v Zdržni zvezi, 8 pa v Zvezi slovenskih zdržnih, sem podal nekako številčno stanje ter posamezne vrste zdržnih v Prekmurju. S posameznimi zdržnimi se podrobneje ne morem baviti, ker bi to vzelo

NAJBOLJŠE KEKSE, VAFELNE,
BISKVITE IN ČAJNO PECIVO
dobite pri tvrdki

B. PAUER d. z. o z.

L J U B L J A N A
SV. PETRA CESTA ŠT. 48
CELOVŠKA CESTA ŠT. 109

TELEFON 30-83

preveč prostora, zadostuje naj ponovna ugotovitev, da Prekmurje potrebuje združnih delavcev in propagande združne ideje, da se bodo vsi praktični pogoji za uspešno združno delo tudi popolnoma izkoristili ter ljudstvu gmotno pa tudi idejno pomagali.

V Murski Soboti je bila l. 1928. ustanovljena Nabavljalna zadruga, l. 1933. pa tudi Kreditna zadruga državnih uslužbencev, v katerih je včlanjena pretežna večina državnih in samoupravnih uslužbencev in kateri pristopajo zlasti v zadnjem času tudi ljudje drugih stanov in poklicev, kar je najvidnejši znak uspešnega dela in koristi, ki so jih člani deležni. Zadrugi imata od leta 1938. dalje tudi lastni Zadržni dom v Zvezni ulici, ki je last Nabavljalne zadruge do $\frac{9}{10}$ in v vrednosti 298.006'60 din, Kreditne pa do $\frac{1}{10}$ in v vrednosti 24.266 din. V Zadržnem domu je lepo urejena zadržna trgovina, ki je vedno primerno založena s potrebnim blagom tudi danes, ko tu in tam zmanjka kake vrste blaga. Po najnižjih mogočih cenah zadruga prodaja in bo po sklepu poslovnega odbora prodajala tudi v bodoče glavne živežne potrebščine, kakor moko, mast, sladkor in drugo, ne da bi iskala dobička, da bo tako na eni strani članom — uradnikom — pomagala prenašati draginjo, ker jim niso bili prejemki niti najmanj sorazmerno z naraščajočo draginjo zvišani, na drugi strani pa bo s tem tudi vplivala na višino cen temu blagu pri ostalih trgovcih.

Nabavljalna zadruga ima sedaj 160 članov. Od ustanovitve pa dosedaj jih je bilo 288, od katerih sta dva umrla, 126 pa se jih je odselilo. Blagovni promet je znašal v zadnjih treh letih:

Leta 1937.	din 682.165'68
„ 1938.	„ 656.187'10
„ 1939.	„ 712.185'56
„ 1940. do 30. sept. 1940	„ 452.698'15

Dom Nab. zadruge drž. uslužbencev v Murski Soboti.

Stanje fondov kaže sledeča razpredelnica:

Konec leta	Rezervni fond		Imovina biv. penz. fonda		Fond za združno propagando		Fond za skupne prosvetne in zdrav. svrhe članov		Fond za dobrodelne ustanove		Fond za dubioze	
	din	p	din	p	din	p	din	p	din	p	din	p
1937	61.680	75	5.965	—	2.993	98	25.165	80	—	—	—	—
1938	61.893	50	5.993	75	2.682	73	24.917	07	12.466	57	—	—
1939	63.168	—	3.345	49	2.223	23	12.878	—	12.673	57	358	25
1940 do 30./9.	65.072	—	3.345	49	2.284	98	12.878	25	12.707	32	1.277	32

Poslovanje Kreditne zadruge pa najbolj nazorno prikazuje spodnja razpredelnica:

Leto	Število članstva	Deleži din	Posojilo		Vloge		Dečja štednja		Stalna štednja		Rezer. fond din	Promet din
			štev. strank	din	štev. strank	din	štev. strank	din	štev. strank	din		
1933	48	5.530	18	44.908	5	18.876	100	500	48	1.460	—	112 342
1934	88	19 520	65	132.139	11	33.436	100	3.269	88	11.166	579	687.186
1935	120	51.500	83	180.693	20	31.408	100	5.272	109	23.405	2.412	1.138.462
1936	127	40.520	108	241.280	26	63.481	101	8.024	120	34.359	4.876	1.406.348
1937	159	51.300	107	263.424	27	91.877	104	10.068	131	44.770	7.468	1.607.372
1938	195	73.033	134	356.012	29	52.639	103	11 659	160	68.728	7.683	2.066.317
1939	196	74.397	150	328.626	27	22.798	103	13.068	164	87.730	13.572	1.942.763

Vloga združništva v današnji dobi

Združništvo ni samo organizacija malega človeka, ki naj lažja težko gospodarsko stanje s tem, da nudi zadrugarju cenejše in boljše blago. Ne, združništvo pomeni precej več. Zlasti v današnji dobi, ko stojimo na pragu usodnih dogodkov, ko se svet gospodarsko in socialno preobrazuje, je združništvo tista organizacija, ki nam lahko nudi oporo in smernice za bodočnost.

Seveda niso „Ročdelski pionirji“ v preteklem stoletju pri ustanavljanju prve zadruge v Angliji ničesar drugega nameravali, nego preprečiti preveliko izkoriščanje delavstva s strani brezvestnih trgovcev in špekulantov. Toda z ogromnim gospodarskim in industrijskim razvojem zadnjih desetletij so se razmere bistveno spremenile, pojavile so se nove potrebe in zahteve. Vzporedno z gospodarskim razvojem kapitalizma so porastle in se razširile tudi zadruge.

Z novimi razmerami so se pa tudi v zadružništvu pojavile nove naloge in možnosti udejstvovanja.

Zato je dolžnost vsakega člana, aktivno sodelovati v zadružnem pokretu. Člansko delo se ne sme omejevati samo na kritiziranje uprave, vse drugo pa prepustiti upravi in nadzorstvu zadrug. Vsak je dolžan po svojih močeh čim več doprinesiti k skupnemu zadružnemu delu. Ne smemo se posluževati samo pravic in ugodnosti, ki nam jih zadruga nudi, pripoznati moramo tudi dolžnosti, ki jih imamo kot člani zadruge, ter te vestno izvrševati. S tem bomo okrepili položaj zadruge, da bo članstvu lahko nudila čim več ugodnosti ter tako pomagala vsakemu posamezniku, obenem pa ji dali možnost, da bo lahko v polni meri izvrševala svojo nalogo do skupnosti kot gospodarsko-socialna organizacija, kot družbena ustanova, ki naj kot celota vpliva na razvoj naroda.

Prva neposredna naloga konsumnih zadrug v današnji dobi je še vedno dobava življenjskih potrebščin kupcem brez vsakega izžemanja, torej izločitev vseh prekupčevalcev, pijavk in verižnikov, bodisi krščanskih ali judovskih. To je, dobavljati potrošačem blago neposredno iz tovarn po najkrajšem in najcenejšem potu.

Dosedaj je zadružništvo s svojim obstojem že dokazalo, da so mnogobrojni prekupčevalci, preko katerih romajo življenske potrebščine iz tovarn do kupca potrošača, popolnoma nepotrebni. Dokazalo je, da se njih veliki dobički, ki jih na ta način vlečejo iz žepov malega človeka, lahko porabijo za skupne potrebe, oziroma da lahko ostanejo v rokah potrošačev. Obenem pa silijo zadruge s svojimi konkurenčnimi cenami in boljšo kvaliteto blaga privatne trgovce k znižanju cen in izboljšanju blaga. To je važna družbena naloga, ki jo vrše nabavljalne zadruge. Že samo dejstvo, da je vmesni prekupčevalec kapitalist nepotreben, kar so zadruge v praksi dokazale, opravičuje njih obstoj in delovanje. S tem so zadruge že storile veliko delo in pokazale, v kakem smislu naj se v bodočnosti reorganizira narodno gospodarstvo.

Nadaljnjo važno nalogo vrši zadružništvo tudi s tem, da uči v zadružnih organizacijah na tisoče in tisoče ljudi iz delovnih slojev samostojno voditi svoje lastne gospodarske zadeve. Uspevanje mnogobrojnih zadrug, katerih člani so po večini delavci in katere delavci sami vodijo, dokazuje zmožnost delovnih slojev, da svoje zadeve sami vodijo in upravljajo. Tako je zadružništvo dokazalo, da je delovno ljudstvo sposobno, vzeti svojo usodo v lastne roke, ne da bi potrebovalo tako zvane voditelje, ki se mu vsiljujejo z vseh strani.

Prav tako nam proizvajalne zadruga dokazujejo, da je podjetje ali tovarna lahko last vseh, ki pri produkciji sodelujejo, da je oseba privatnega kapitalista, lastnika podjetja, v isti meri nepotrebna kot prekupčevalec pri prodaji blaga. Praksa nam je tudi pokazala, da znajo delavci zadržarji prav dobro voditi svoje zadržne tovarne. Prav za prav še bolje, ker ostaja na ta način dobiček, ki bi ga lastnik podjetja vtaknil v svoj žep, v zadržgi, to je v podjetju.

Treba pa je gledati na možnost zadržništva popolnoma stvarno in brez vsakega pretiravanja. Da bi v današnjem gospodarskem redu bilo zadržništvo zmožno izločiti prav vse prekupčevalce ter jih popolnoma nadomestiti z zadržnimi organizacijami, na to za sedaj ne smemo misliti. Še manj pa, da bi prišlo v roke zadržništva celokupno proizvajanje življenjskih potrebščin. Konkurenčna moč velekapitala, njegova organiziranost, koncentracija in zveze, ki jih ima tja do najvplivnejših državnikov, to predstavlja tako ogromno silo, ki ji v današnjem gospodarskem redu zadržništvo ne more biti kos.

Ne mislim radi tega vloge zadržništva podcenjevati, pač pa popolnoma odkrito pokazati, kakšno je razmerje sil v današnjem gospodarstvu. Celo v deželah, kjer je zadržništvo visoko razvito, predstavlja to le manjši del celokupnega narodnega gospodarstva.

Iz dosedanjih izvajanj pa sledi, da ima zadržništvo vzlic vsem zaprekam ogromen pomen za gospodarsko šibke sloje, ker vsaj delno omiljuje njih težko gospodarsko stanje. Važen pa je pomen zadržništva zlasti radi tega, ker je dokazalo, da je možna boljša in smotrnejša ureditev narodnega gospodarstva. Razen tega je zadržništvo šola za delovne sloje, ki usposablja malega človeka za izredno težke naloge, katere ga po vsej verjetnosti čakajo v bližnji bodočnosti in mu obenem nakazuje smer bodočega razvoja družbe.

—ič.

Profesorska.

Nek izredno pozabljivi profesor je pred pričetkom predavanja segel v desni žep telovnika, hoteč pogledati na uro. Toda, ker je ni našel, je poklical slugo in mu naročil:

„Tecite brž k meni na dom in mi prinesite uro.“ Medtem pa je že segel v levi žep, izvlekel uro, pogledal, koliko kaže in pristavil:

„Če boste hitri, boste že v četrt ure nazaj.“

Dr. Staniko Jereb:

Letovanje v železničarskem mladinskem domu v Gozdu-Martuljku

s posebnim ozirom na klimatične faktorje

Če hočemo presoditi in oceniti vrednost letovanja na zdravstveno stanje dece, si moramo predvsem biti na jasnem glede faktorjev, od katerih v pretežni meri zavisi duševni in telesni razvoj kakor tudi zdravje doraščajočega otroka. Če pri tem presojanju pustimo v nemar elemente, ki jih je otrok podedoval, vidimo, da je za telesni razvoj otroka odločilna v glavnem rezultanta, ki jo tvorijo higienko-dietetična-klimatična komponenta.

Kar zadeva higienke komponente, treba poudariti samo najvažnejše momente, in to so: čistoča telesa, primerna obleka in obutev, primerno, zdravo, suho in sončno stanovanje, primerna, konstituciji telesa ustrezajoča fizična in psihična zaposlitev. Ravno pri vsem tem opažamo velike pogrške, ki izvirajo deloma še iz nepoučenosti in nerazumevanja ljudi, v glavnem pa so ti nedostatki zakoreninjeni v materialnem pomanjkanju prizadetih. Rešiti finančni problem ljudi, pomeni večinoma isto, kot rešiti njihov higienki problem. Če se le ozremo nekoliko okrog sebe, vidimo, v kakšnih stanovanjih, pod kakšnimi pogoji, v kako primitivnih higienkih razmerah mora živeti dober, če že ne pretežen del doraščajočih otrok. Družine šestih do desetih članov se drenjajo v majhnih, večinoma eno- do dvosobnih stanovanjih, ki so po navadi „pritlična“, kar pa skoro vedno pomeni, da so temna, vlažna kletna stanovanja. Na dlani je, da morajo iz takih stanovanj rezultirati samo blede, slabotno razviti, vsem boleznim lahko dostopni otroci. Kjer ni sredstev za boljša, higienka stanovanja, često tudi ni sredstev za primerno toplo obutev in obleko pozimi in prav tako tudi ne za izdatno hrano.

Klima kakega kraja je za vse prebivalce ena in ista; vsi vdihavajo isti zrak, vsi morajo biti na istem mrazu ali vročini, vetru in dežju — to pa le, kadar so zunaj. Vsi pa vemo, da nismo noč in dan zunaj pod milim nebom, da nas večina, posebno pa otroci, ob slabem vremenu in pozimi preživi precejšen del dneva in celo noč v stanovanju. Kakšna klima pa vlada v stanovanjih, ki smo jih malo prej opisali, si lahko predstavljamo. Razen tega mora otrok odsedeti še dnevno po štiri do šest ur v učilnicah, katerih ozračje tudi ne vpliva dobro na zdravje, ker je zaradi prenatrpanosti v razredih skrajno pomanjkanje dobrega in svežega zraka. To naj bi bila majhna ilustracija okolnosti

in razmer, pod katerimi se mučijo doraščajoči organizmi večine mestne dece, posebno pa še oni naših železničarskih otrok, katerih roditelji so v materialnem pogledu na precej šibkih nogah.

Kako so rešeni ti problemi v Mladinskem domu? Kakšne koristi ima deca od letovanja v tem domu? Mnogim je danes že poznan kraj, kjer stoji ta dom. Je to dolina, ki leži 750 m nad morjem in ki je usmerjena od vzhoda na zahod. Proti jugu meji na do 2400 m visoke vrhove Martuljkovih gorà, proti severu je pa zaščitena z vrhovi Karavank. Vsa je zelena, porasla z gozdovi smrek in macesnov, pokrita je s sočnimi pašniki in zelenimi košeninami. Po njej se vije bela cesta, zraven te pa šumi in se zaletava v bregove še neukročena, prešerna Savica. Levo in desno ti grme na ušesa slapovi, ki padajo preko strmih skal v dolino. Okoli vrhov se vijejo in rajajo meglice, na sinjem nebu pa sije sonce, toda ne ono neusmiljeno pripekajoče, ki nas utruja in omamlja s svojo vročino v nižinah, temveč prijetno ogrevaajoče. Narava stopa v tem kotičku naše domovine pred nas v vsem svojem veličanstvu in sijaju. Dolina ni ravno široka, ni pa tudi tesna. Lega in položaj Mladinskega doma, ki stoji s pročeljem obrnjen proti jugu, na ravnici, poraščeni s smrekovino in macesni, tik ob vznožju Karavank, je zelo ugoden. Dom je oddaljen dobrih 200 m od državne ceste, ki je kot pri nas skoro vse, bela in seveda tudi nekoliko prašna. Vendar za onečiščenje ozračja Mladinskega doma ne prihaja v poštev, ker leži predaleč. Tudi drugih virov za okuženje in onečiščenje ozračja v Martuljku ni, dim in saje industrijskih Jesenic ostajajo skoraj 20 km daleč. Dom ima svoj lasten vodovod, ki zajema podtalno vodo iz 25 m globokega vodnjaka. Okrog in okrog doma je razsežno zemljišče — naraven park — ki služi deci za igranje in prosto bivanje na zraku. Za kopanje je nalašč za to sezidan bazen, ki ga napaja voda iz gorskega potoka s pobočja Karavank. Ta voda se predhodno segreva na valoviti strehi s pomočjo sončne toplote, tako da je voda v bazenu temperirana na 20 do 26° C. Da notranja ureditev v vseh podrobnosti ustreza modernim higienskimi zahtevam, mislim, da ni treba posebe poudarjati. To je lahko vsak obiskovalec takoj opazil. Železniška postaja je oddaljena 5 min. od Mladinskega doma.

O klimato-fizioloških faktorjih tega kraja, ki nas najbolj zanimajo, kar se tiče letovanja otrok, ni ravno lahko spregovoriti. Manjkajo nam namreč potrebni, skozi več let eksaktno ugotavljeni rezultati opazovanj elementov, ki sestavljajo klimo. Da se nekoliko seznanimo, kateri so ti elementi, je treba povedati, da so v glavnem le-ti: zračni ali barometriški pritisk, temperatura in vlažnost ozračja, oblačnost in dolgost sončnega sija, padavine in vetrovnost,

elektriciteta ozračja in končno, kot najvažnejši faktor, žarenje sončne toplote in sončnih kemično učinkujočih ultravijoličastih žarkov. Klima, to je torej rezultanta naštetih elementov, ki vplivajo kot dražljaji na naše telo, je v medicinskem pogledu lahko ali zdravilno-dražilna, ali pa blagodejno vplivajoča. Zdravilno-dražilna klima se odlikuje po tem, da posamezni njeni elementi izvajajo na nas, našemu zdravju ugodne dražljaje, ki naše telo vzpodbujajo, da ustvarja zadostne množine obrambnih snovi. Slednje so nam potrebne v boju proti različnim, posebno infekcijskim boleznim, oziroma, da se le-teh ubranimo, še preden nastopijo. Sem predvsem prištevamo klimo visokoležečih, od vetrov zaščiteneh krajev v planinah, kakor tudi hladno morsko klimo. Blagodejno vplivajoča klima pa je taka, pri kateri ali sploh manjkajo učinki draženja na naše telo, oziroma intenziteta teh zaostaja za blažilnimi učinki. To je predvsem vlažno-topla klima, ki vlada na otokih juga. Vedeti moramo, da naše telo reagira na klimatično-fizikalne dražljaje na več ali manj določeni način.

Če si sedaj pobliže ogledamo elemente, ki sestavljajo klimo v Gozdu-Martuljku, dobimo približno sledečo sliko:

Zračni pritisk je radi višje nadmorske višine kraja nižji. Pri temperaturi $+10^{\circ}\text{C}$ znaša srednji barometriški pritisk 696 mm ali z drugimi besedami povedano, zračni pritisk v Martuljku je za 9—10% nižji, kot ob morski obali, in približno 6% nižji, kot v Ljubljani. Zmanjšanje zračnega pritiska in istočasno zmanjšana množina v zraku imata kot posledico povečanje števila rdečih krvnih teles in množine krvnega barvila, kakor tudi povečanje celotne množine krvi v organizmu, kar opazimo že pri kratkem bivanju v krajih z zmanjšanim barometriškim pritiskom. Dalje je opažena že pri bivanju v krajih z zmanjšanim zračnim pritiskom hitrejša akcija srca in dihanja. Preosnova hrane se zviša. Vidimo torej, da je bivanje v krajih z zmanjšanim zračnim pritiskom zelo ugodno, posebno za organe cirkulacije, dihanja in preosnove, ker okrepijo njihove funkcije.

Temperatura v tem kraju ne pozna velikih dnevnih sprememb v mesecih, ki prihajajo v poštev za letovanje. Podnevi imamo srednje temperature, ki se sučejo v senci okrog 15 do 20°C . V Gozdu ni poleti dni, ki bi bili zelo topli oziroma soparni, kakor znajo biti neznosni v tem pogledu v nižje ležečih krajih in mestih. Noči so vedno prijetno hladne in osvežujoče. V najtoplejših dnevih vlada v senci primeren hlad, ki ga še stopnjuje zelena okolica in ob vnožju Karavank in Julijskih Alp z gozdovi porasla pobočja. Regulirajo toploto tudi vetrčki, ki vsakodnevno, posebno pa ponoči, pihljajo s pobočij planin in osvežujejo ozračje s svežim planinskim zrakom.

Ozračje samo ni preveč nasičeno z vlago in je razmeroma suho, kar sledi že iz višje lege same doline. V takem ozračju se tudi laže prenaša i toplota i hlad, ker suh zrak mnogo slabše vodi oboje. Eventuelna ohladitev ozračja se radi zaščitenosti doline proti mrzlim severnim vetrovom, kakor tudi proti neugodnim južnim ne občuti kot neprijetna. Stopnja ohlajenja ozračja je namreč v prvi vrsti odvisna od vetrovnosti, ki vlada v kraju. Da pa nenadne spremembe temperature neugodno vplivajo na naše zdravje, pa vsakdo dobro vè iz lastne izkušnje. Radi bolj suhega, oziroma razmeroma malo vlažnega ozračja ni v tej dolini opazati soparnosti ter tudi direktne sončne žarke lahko in prijetno prenašamo.

Glede oblačnosti je bilo posebno letošnje (1940.) poletje v primeru z letovanji v prejšnjih letih jako neugodno. Vendar kljub temu, da so skoraj sleherni dan nebo zastrli oblaki, ni bila oblačnost taka kot v nižinskih krajih, kjer se navadno nebo cel dan ne razjasni. V Martuljku je kljub letošnjim neugodnim vremenskim razmeram bilo le malo deževnih dni. Jutra so bila navadno jasna in je sonce sijalo celo dopoldne. Šele po poldnevu se je navadno rahlo pooblačilo, proti večeru pa je zopet bilo nebo jasno. Vidimo, da je bilo v Martuljku še razmeroma dosti sonca in sončnih dni, kar so letos v Dalmaciji pogrešali. Če je pa za kratko dobo porosil dež, je bilo nebo potem še jasneje in so sončni žarki, posebno pa njihov ultravijoličasti del, skozi očiščeno ozračje laže prodrli do nas.

Kar se tiče elektricitete v ozračju, vemo, da je ionizacija ozračja tem večja, čim večja je čistoča zraka in čim više leži kak kraj na eni strani: na drugi strani pa, čim bolj se približujemo Alpam. Zdi se, da ima ravno ta povečana ionizacija ozračja važno vlogo pri našem dihanju, splošnem počutju in krvni sliki, in sicer v ugodnem smislu.

Najvažnejši sestavni faktor klime v zdravstvenem pogledu pa je vsekakor žarenje sončne toplote in svetlobe, prav posebno pa ultravijoličasti žarki. Zdravilna vrednost in pomen dražljajev žarenja, prav posebno ultravijoličastega, je v tem, da pripravljajo naše telo do produkcije tako zvanih antitelesc, to je snovi, ki se z njimi telo brani boleznim, ozir. že razvite zdravi. Intenziteta sončnega žarenja pa je v prvi vrsti odvisna od čistoče ozračja, skozi katerega se mora prebiti, da pride do nas, in od dolžine poti, ki jo je moralo napraviti skozi atmosfero. Čistoča ozračja pa je premo sorazmerna v njem suspendiranih, često mikroskopsko majhnih delcev — prahu, dima in saj. Važno vlogo ima tudi vlaga v ozračju ali sopara. Vsakdo pozna pojav, kako vroče more sonce sijati po kakem kratkem nalivu, to pa radi tega, ker je dež ozračje očistil imenovanih primesi in

nesnage. Glede dolžine poti skozi atmosfero vemo vsi, da je sonce opoldne najbolj vroče, to pa radi tega, ker imajo njegovi žarki tedaj tudi najkrajšo pot skozi atmosfero. Tudi njegovi žarki so tedaj najbolj kemično aktivni in tedaj se prebije skozi ozračje tudi največja množina ultravijoličastih žarkov. V Martuljku so dani vsi pogoji za dovoljno količino učinkujočih ultravijoličastih žarkov. Ozračje je čisto, kraj sam ima višjo nadmorsko višino, kot pa kraji, od koder prihajajo otroci na letovanje; oblačnost ni prevelika ter je sončnih dni primeroma zadostno število. Pa ne samo to ultravijoličasto žarenje sonca prihaja kot zdravilni učinek pri bivanju v višjih legah v poštev, tudi nebo samo izžareva kemične aktivne ultravijoličaste žarke; zato vidimo, da v takih krajih zagorimo, oziroma nam potemni polt tudi, če nismo te izpostavili soncu, ampak smo se nahajali samo v senci. Ti ultravijoličasti žarki se odlikujejo posebno z majhno valovno dolžino in so ravno radi tega razpršeni po ozračju. Ta pojav pozna vsakdo, ki je le količkaj bival zunaj po planinah, naši ljudje pa pravijo, in to pravilno, da je to posledica boljšega planinskega zraka. Še bolj poznajo ta pojav fotografi, ki slikajo zunaj po planinah, kjer morajo tudi pri posnetkih v senci dobo razsvetlitve filma ali plošče primerno skrajšati in rabiti potrebne rumenice.

Po analizi teh faktorjev, ki v glavnem sestavljajo klimo v Gozdu-Martuljku, lahko rečemo, da klima tega kraja vsebuje vse faktorje, ki prihajajo v poštev za okrepitev našega zdravja, kolikor je ta okrepitev odvisna od klime. Kar se tiče medicinske opredelitve te klime, bi rekel, da stoji nekako v sredini med prej omnejeno zdravilno-dražilno in med blagovplivajočo. Mladinski dom v Gozdu-Martuljku ima torej z ozirom na klimato-fiziološke faktorje jako posrečeno lego.

Prehrana domu zaupane dece je dobra. Hrana je okusno pripravljena, za doraščajoči organizem pravilno sestavljena, posebno kar se tiče razmerja beljakovin, ogljikovih hidratov in maščob; deca jo dobiva v dovoljni količini, razdeljeno na pet dnevnih obrokov. Tudi v tem pogledu ne bi nikdo mogel imeti kakih pripomb.

Tudi sama okolica Mladinskega doma ter edinstvena, nepotvorjena božja narava ugodno vpliva ne samo na telesno, ampak tudi na duševno počutje mladine. Ravno v tem kraju si otroška duša lahko ustvari sliko o mogočnosti narave. Vedre postajajo duše naših otrok pri pogledu na Martuljkove velikane, na sinje nebo nad njimi ter večni sneg v njihovih grapah. Da pa ta mladina ne bi povsem v prelepi prostosti „podivjala“, skrbi vodstvo doma poleg drugega tudi za to, in sicer na ta način, da prirejajo razne

akademije, na katerih nastopa mladina, ki se kljub duševni zaposlitvi z naštudiranjem različnih vlog prav dobro zabava.

Kakšen je bil letošnji uspeh pri mladini z ozirom na prej obrazloženo? Podatki se tičejo 192 otrok, za katere imam na razpolago potrebne informacije. Celokupna teža ob prihodu dece v dom je znašala 84.280 kg, pri odhodu pa po 28 dnevnem bivanju 85.790 kg. Prirastek na teži znaša torej 1510 kg. Največji prirastek pri posamezniku je bil 5'30 kg. Nekaj otrok je na težini tudi izgubilo, vendar je iz statističnih podatkov razvidno, da je letovanje v Martuljku predstavljalo za nje le izpočetka prejak dražljaj za njihovo konstitucijo, ker se je večina izmed njih proti koncu letovanja začela rediti. Upoštevaty pa moramo, da ta mladina nikdar ne miruje, kadar ji je dovoljeno kretati se in teka po mili volji po obširnem zemljišču, ali pa hodi na izlete; torej v domu je ne redijo, kot v sanatorijih z obilno mastno hrano in skoraj večnim počitkom. Koliko je deca sicer pridobila na zdravju, ne morem povedati tako točno s številkami, ker se pač nismo spuščali v eksaktno ugotavljanje, da bi tudi te pridobitve zmerili z aparati. Vendar se da to ugotoviti tudi na oko. Koža, ki je pri prihodu bila pri marsikomu ohlapna, brez naravne napetosti in elastičnosti, je postala zopet elastična, napeta, bolj sveža in debelejša, mišičevje obilnejše, čvrstejše in boljše tonizirano. Vidljive sluznice in koža lica so pordele, kar zavisi od povečanega števila rdečih krvnih teles in večje množine krvnega barvila.

Preosnova hrane je bila tudi, kakor že same številke težine govore, pojačana. Pripomniti bi bilo tudi to, da se opazuje glavno prirast teže kakor tudi drugih objektivnih znakov poboljšanja ravno pri deci slabotne konstitucije, male težine in slabokrvnosti. V tej astenični in slabokrvni, nerazviti deci se najčeseče za vsemi temi znaki skriva prikrita tuberkuloza in prav ta deca, ki se nahaja v največji nevarnosti za svoje zdravje in svoj obstoj, najbolj prenaša in izkorišča v svoj prid letovanje v Martuljku, tako da lahko trdimo, da je specialno za najbolj slabotne otroke letovanje v tem kraju zelo koristno in zdravilno.

Strupen kritik.

Angleški kritik Walkley ima zelo ostro pero in je med književniki radi ostrih kritik splošno osovražen. Najkrajša, a obenem najjedrnateljša njegova kritika pa je brezdvomno ona, ki je v njej kritiziral dramatsko delo „Strašna noč“. Po predstavi „Strašne noči“ je v svoji kritiki napisal le eno besedo: „Res!“

*Gozd na
Gorenjskem.*

*Martuljkova
skupina.
Špik (2472)*

*Foto:
Fr. Pavlin,
Jesenice*

Prijateljice.

„Joj, kako si se postarala Vida v tem času, ko se nisva nič videli. Najmanj za deset let izgledaš starejša.“

„Tako? Tudi jaz bi te komaj spoznala, če ne bi bila še v istem plašču, kot pred osmimi leti, draga Olga!“

Smola.

Janez pleše na domači zabavi pri Lešnikovih. Svoji plesalki zelo spretno dvori.

„Milostljiva, kako mladostni ste. Lahko bi bili hčerka in ne milostljiva.“

Ogorčeno mu odvrne plesalka: „Saj tudi sem hčerka.“

Zadružništvo drž. uslužbencev v Jugoslaviji

Širši krogi naših zadružnikov še vedno nimajo prave slike o razmahu zadružništva državnih uslužbencev v naši državi in o materialni in moralni moči, ki jo predstavlja. Zato na naslednjih straneh priobčujemo najvažnejše podatke o poslovanju dveh najbolj izrazitih panog našega pokreta: nabavljalnega in kreditnega zadružništva.

Stanje zadrug, včlanjenih v Zvezi nab. zadrug drž. uslužbencev v Beogradu.

Vrsta zadrug	Stanje l. 1939.	Na novo včlanjenih l. 1940.	Skupaj
Nabavljalne	115	28	143
Kreditne	185	8	193
Stavbene	17	2	19
Proizvajalne	12	—	12
	329	38	367

Še nekaj podatkov:

Nabavljalne zadruge imajo razen glavnih prodajalen na svojih sedežih še 51 podeželskih podružnic (največ na teritoriju dravske, hrvatske in drinske banovine).

Zveza sama je poleg svojih poslovalnic lastnica mnogih zadružnih, letoviških, oziroma zdraviliških domov, dveh mlinov in večjih kompleksov zemljišč, ki so namenjeni za postavitev tovarn in objektov za lastno proizvodnjo.

Centrala Zveze: Beograd, Poencarejeva ul. 19 in 21.

Domovi in prenočišča: Beograd, Dečanska ul. 12, Sarajevska ul. 26; Zagreb, Branimirova ul. 1; Sarajevo, Šibenik, Cetinje, Gospić, Nikšić, Kumanovo, Benkovac, Podgorica.

„Ko-op“ hoteli: Vrnjačka banja (3 Dom „Mihajlo Avramović“, Dom „Kosta Stojanović“ in „Sveti Gjordje“), Kaštel Stari ob Jadranu („Palas“), Gozd - Martuljek (Dom „Michael Vošnjak“), Ulcinj.

Mlini: v Adi in Molu v Banatu (ob reki Tisi).

Zemljišča: v Sremski Mitrovici (16 ha), v Kraljevu (500 m²), v Skoplju (1000 m²).

Pekarna „Soko“ v Beogradu (posluje samo za teritorij mesta Beograda).

Razmestitev vseh vrst zadrug in zadružnih podjetij v okrilju Zveze širom države pa bo najbolje prikazala naša priložena karta.

Zadružniki! Zavedajte se moči, ki jo predstavljate, bodite ponosni na svojo zadružno zgradbo!

Zbirni pregled

poslovanja nab. zadrug drž. uslužbenecv po banovinah za l. 1939.

Banovina	Število zadrug	Število članov	Poslovni deleži	Fondi	Premičnine in nepremičnine	Zaloga blaga	Zadrujarjem prodano blago	Dolg pri Zvezi
Dravska	13	17.820	3.561.180	18.696.426	15.794.011	17.821.967	89.724.870	18.527.025
Hrvatska	27	20.049	2.455.136	12.310.557	9.961.265	12.187.904	60.769.013	15.931.701
Vrbaska	10	2.973	475.939	1.719.170	1.762.378	2.246.501	12.829.738	2.098.912
Drinska	12	18.396	2.453.259	9.161.585	6.796.510	10.815.106	58.341.513	11.521.461
Zetska	10	3.661	421.846	753.516	734.190	2.119.584	10.130.047	4.395.534
Vardarska	10	3.619	461.430	281.096	794.593	1.937.201	7.560.775	3.066.206
Moravska	10	3.801	396.239	862.474	850.115	2.060.582	10.519.499	2.691.640
Dunavska	15	7.770	834.721	936.894	1.132.879	2.461.269	14.959.959	5.087.081
U. Beograda	8	12.583	1.306.671	786.517	1.313.149	3.287.233	19.052.075	6.929.348
Skupaj	115	90.672	12.366.421	45.508.235	39.139.090	54.937.347	283.887.489	70.248.908

Zbirni pregled

poslovanja kred. zadrug drž uslužbenecv po banovinah za l. 1939

Banovina	Število zadrug	Število članov	Poslovni deleži	Fondi	Premičnine in nepremičnine	Zadrugetari dolžniki	Navadna in stalna štednja	Dolg pri Zvezi
Dravska	10	9.562	2.770.327	2.310.684	5.354.046	18.523.895	15.565.949	2.197.176
Hrvatska	43	16.354	8.244.862	3.416.800	437.096	24.503.277	7.454.596	5.160.654
Vrbaska	13	2.732	619.601	274.226	55.715	3.321.770	1.405.858	1.002.147
Drinska	19	20.639	12.284.130	20.211.596	5.812.872	47.031.476	13.948.114	5.400.740
Zetska	17	4.102	1.112.365	633.967	174.523	6.705.422	1.530.429	3.468.915
Vardarska	20	4.292	1.203.047	627.647	141.105	5.937.752	1.571.210	2.553.531
Moravska	25	4.956	1.561.314	491.446	233.620	7.251.979	2.721.437	2.558.472
Dunavska	26	7.845	2.613.112	853.673	334.120	10.670.610	3.797.908	3.562.644
U. Beograda	12	8.244	3.965.279	720.554	298.096	14.005.736	4.078.161	4.135.493
Skupaj	185	78.726	34.354.037	29.540.593	12.841.193	137.951.917	52.073.662	30.039.772

Beograd:

Po stanju
15 novembra
1940.

Zadruga državnih službenika u Jugoslaviji, učlanjene u Savezu nabav. zadruga drž. službenika u Beogradu.

Legenda:

- Nabavilačke, ● Proizvođačke, ● Zemljište Saveza
- Kreditne, ● Mlin.-Saveza, ● Pekara-Soko-
- Stanbene, ● Domovi Saveza, ▲ Prodavnice nabav. zadruga: D.B.-Drž. Banjaluka,
- ⌘ Koop-Hoteli i Mladinski dom, Ž.L.-Žel. Ljubljana, D.Mb.-Drž. Maribor, Ž.Z.-Žel. Zagreb, D.M.-Drž. Mostar,
- D.N.-Drž. Nikšić, Ž.S.-Žel. Sarajevo, S.R.-Senjski Rudnik, R.Z.-Rudarska Zenica, D.P.-Drž. Podgorica.

Najvažnejši vitamini

VITAMINS A and D

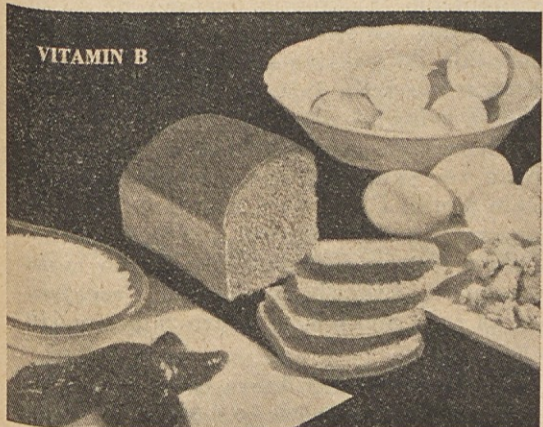
Vitamina A in D se nahajata v ribah, ribjem olju, svežem surovem maslu, medu. — Vitamin A je potreben za rast telesa in dober vid. Vitamin D ali protirahitični vitamin prepreči rahitis, mehčanje kosti, gradi močne kosti, zobe, zdrava pljuča, ledvice, jetra.

VITAMIN C

Vitamin C se nahaja v sveži zelenjavi in sadju. Posebno veliko vitaminov je v peteršilju, rdeči papriki, paradižnikih, oranžah, limonah, grozdju, grapefruitu, jagodah. Vitamin C je potreben za ohranitev zdravega dlesna, prepreči skorbut (krvavenje in razpadanje dlesna), uničuje v želodcu in krvi kužne klice, daje nam moč, da hitreje prebolimo bolezn.

VITAMIN B

Vitamin B Nahaja se v vseh luščinah, užiten je v kruhu, kateremu nismo odvzeli otrobov, v jajcih, jetrih, čebuli, neluščnem rižu, ješprenju, kaši, masti in olju. Vitamin B preprečuje nastanek kožnih bolezni, pa tudi bolezn živčevja in mišičja.

Znani so nam še drugi vitamini: E, F, G, H, celo do črke K so prišli v Moskvi. Delovanje teh vitaminov ni še čisto jasno.

Če manjka v našem telesu vitaminov, je telo uvelo, slabo zgrajeno in oskrbovano. Pri gradnji hiše je treba mnogo raznih delavcev: zidarjev, mizarjev, krovcev, ključavničarjev itd. Vsak ima svoj posel in svojo odgovornost. Tako je z vitamini. Vsak organ ima svojega delavca — vitamin, ki mu donša hrane in snovi, da se razvija in ostane zdrav.

M.

Doma pripravljeno zdravilo za slabokrvne in na pljučih bolne

Potrebujemo: 5 prav lepih svežih debelih jajc, $\frac{1}{4}$ kg kandi-sovega sladkorja in $\frac{1}{4}$ l konjaka ali dobrega močnega vina.

Jajčka skrbno umijemo v kisu, oplahnemo z vodo, obrišemo ter jih položimo drugo poleg drugega na dno primerne porcelanaste, glinaste ali emajlirane posode. Jajčka se ne smejo tesno dotikati drug drugega in ne sme biti med njimi preveč praznega prostora. Na jajčka vlijemo precejeni sok petih ali šestih limon, ki smo jih preje dobro umili in z valjanjem zmehčali, da smo dobili iz njih več soka. Limonin sok naj jajčka pokrije, toda zelo skopo. Če bi hoteli, da so nam jajčka čisto pokrita, bi bilo treba več soka, kar bi pa za zdravilo ne bilo dobro. Posodo postavimo na hladen temen prostor in jajčka vsak dan previdno obrnemo. Zelo moramo paziti, da ne ubijemo jajc, ker bi s tem takoj vse pokvarili.

Istočasno denemo v veliko čašo ali kozarec za marmelado sladkor, ki smo ga prej zavili v čisto krpo in z lesenim kladivom dobro zdrobili, da se bo čim hitreje stopil. Na sladkor nalijemo konjak, pokrijemo in postavimo na polico k jajčkom. Po štirih dneh dodamo konjak s sladkorjem jajčkom in pustimo, ne da bi kaj obračali, v miru stati še 4 dni. Če se nabira na vrhu pena, jo pobiramo z žličico, da ne pride do pokrivalke. Deveti dan prederemo s čistim rezilom notranjo kožo jajc, da se razlijejo, in pomešajo z ostalo tekočino. Z vilicami, žlico ali žvrgljo steremo še vse ostanke lupine in odstranimo jajčjo kožico, v kolikor je ostala v večjih krpah. Nato vse skupaj dobro premešamo, vendar ne tako, da bi se začelo peniti. Če se nam zdi, da je posoda, kjer smo imeli jajčka, premajhna, predenemo v večjo skledo. Naposled precedimo sok skozi čisto prekuhano krpo, ki pa mora biti dovolj močna, da se nam pri stiskanju ne pretrga. Precejeni sok nalijemo v prekuhane in suhe steklenice, dobro zamašimo in postavimo v suh temen prostor.

Pred uporabo tega zdravila steklenico dobro stresemo, da se apno, ki se je vsedlo na dno steklenice, pomeša s tekočino. Tega

zdravilnega soka popijemo do 4 velike žlice na dan. Prvo žlico vzamemo na tešče, drugo pol ure pred obedom, tretjo pol ure pred večerjo in četrto, preden gremo spat.

Kdor nima rad zdravila, pripravljenega s konjakom, mu ga pripravimo z vinom. Za otroke pripravljamo zdravilo vedno samo z vinom, ker vsebuje konjak zanje preveč alkohola. Tista količina alkohola, ki je v vinu, je pa otroku potrebna in mu bo samo koristila.

S tem zdravilom dobimo vase dosti hranilnih in zdravilnih snovi, predvsem neuničenih vitaminov in apna, ki je tako nujno potrebno pri gradnji in popravljanju bolnih organov, posebno pljuč, ledvic, jeter, zob, kosti itd. Na pljučih bolni ljudje potrebujejo še posebno veliko apna, da se jim zacelijo rane, ki so se jim napravile na pljučih. Vzporedno s tem se bodo popravili tudi zobje, dobili bodo debelejšo plast emajla, ki ščiti zobe pred bakterijami, ki so vedno v ustih in se hranijo na naših zobeh. Če pa je vrhnja plast zoba dovolj debela in trda, je bakterije ne morejo prežreti in nam zaradi tega zobje ne gnijo. Za zgradbo zobovja pa je v prvi vrsti potrebno apno, potem šele druge snovi.

Apneni limonin sok ima izredno prijeten okus. Otrokom ga ni kmalu dovolj! Z malimi izdatki in trudom si ga lahko pripravimo sami in ne bo nam treba izdajati velikih vsot za manj vredna zdravila, ki jih bodo otroci morda celo odklanjali. To zdravilo uživamo po več mesecev točno isto količino na dan, ne da bi zdravljenja prekinili. Še preden so nam zdravila pošla, že moramo skrbeti za druga. Spomladi bodo jajčka sveža in limone najboljše. Pri izbiri jajčk se raje odločimo za take, ki so bela in zelo hrapava; te nam že na videz obetajo dosti apna, ki se bo rado raztopilo v limoninem soku. Če smo pri tem opravilu previdni in čisti, se nam bo zdravilo prav gotovo posrečilo. Če pa se nam prvič ne posreči, bomo pa za drugič bolje vedele!

Za časa zdravljenja s tem sokom moramo prilagoditi temu primerno tudi svoj način življenja in prehrano. Uživajmo čim več sadja in zelenjave, skrbimo, da bo prebava v najboljšem redu, da bo telo lahko odvajalo sproti vse strupene snovi. Pri slabokrvnih in bolnih na pljučih še posebno skrbimo za razvedrilo, ki je gotovo pol zdravja, ker taki ljudje, posebno mladi, kaj radi zapadejo otožnosti.

M.

Madeži na obleki in perilu

Ni je kmalu tako grde stvari, kakor so madeži na obleki. Madeži izdajajo nemarnost in omalovaževanje nas samih in drugih ljudi, ki se jim upamo priti „pred oči“ v umazanih oblekah. Človek, ki ima na obleki madeže, tudi drugače ni preveč občutljiv za čistočo. Otroke bi bilo že v rani mladosti treba opo-

zoriti, kako grdo je, če imamo madeže na obleki. Imamo primere, ko je začel otrok jokati, če je dobil na obleko madež. Ta otrok bo čist tudi, ko bo velik.

Madež na obleki moramo čimprej očistiti, ako ni mogoče že kar takoj. Svež madež je lažje odpraviti kakor suhega. Včasih zadostuje že malo čiste vode, pa nam madež izgine. Tudi slina čisti dobro, če je čista. Madežev od mleka, jajc, omake in krvi, ne smemo nikoli prati v vroči vodi, ker jih vročina še strdi in jih pozneje težko odpravimo, ne da bi poškodovali tudi tkanine. Take madeže najprvo namočimo v mrzli vodi, nato v mlačni in stiskamo tako dolgo vodo med vlakni, da je madež samo rjavkast; potem pa namočimo prizadeti kos v lahki raztopini salmiaka. Ko je madež izginil, kos v mlačni vodi dobro speremo in posušimo.

Volnenih in belih svilenih stvari ne smemo nikoli prati v vroči vodi in milnici, ki vsebuje dosti sode. Barva postane rumenkasta in vlakna so tudi prizadeta, da se začno kmalu trgati.

Če smo z močno alkaličnimi čistilnimi sredstvi pokvarili blago, da je zgubilo svojo pravo barvo, moramo dotično mesto takoj politi s kako kislino: razredčenim limoninim sokom ali z razredčenim kisom. Isto velja pri nezgodah z močnimi kisljinami. Hitro polijemo prizadeto mesto z raztopino pralne sode, boraksa ali salmiaka. Blago bo spet dobilo svojo prvotno barvo.

Za odpravljanje madežev kislinskega ali lugastega značaja veljajo ista pravila kakor pri zastrupljenju s kisljinami ali lugi. Protistrup za luge so kisline: limonin sok in kis, oba razredčena. Protistrup za kisline pa so lugi: milnica, pepelnica, jedilna soda, mleko, apnena voda itd. Prvo ali drugo sredstvo zaužiti strup razredči in ga je lažje spraviti iz želodca, tako pa tudi iz obleke v obliki madeža.

Molji v naših oblekah

Če pravočasno nekaj ne ukrenemo proti moljem, nam lahko povzročijo zelo veliko škodo. V neki hiši so molji prežrli točno na sredi hrbta lep nov črn kostim. Gospodinja je bila vsa obupana. Samo dva meseca ni bila vzela v roke kostima, ki je v poletnih mesecih visel v omari. Niti na misel ji ni prišlo, da bi bila morala ta komad vsaj vsakih 14 dni obesiti na sonce, zrak in veter. Enaka nesreča se je zgodila neki drugi ženi. Ko je jeseni vzela iz skrinje svojo krzveno boo, je bila vsa uničena od moljev. V Ameriki, kjer je veliko volne in krzna, napravijo molji vsako leto za ogromne milijone škode. Največ škode delajo na finih volnenih preprogah, kajti tam je težko najti tla, ki bi ne bila pokrita s preprogo. Tudi veljajo nepokrita tla za največjo revščino (bare floor).

Če opazimo, da nam molj frfota po sobi, hitimo za njim in ga skušamo uničiti z rokami. Toda to je samo en molj, morda vrhovni poglavar družine moljev, ki se skrivajo kje v topli, mehki in temni postelji našega krzna in volne. Molj izleže jajčka in iz jajčk so kmalu tu mladiči. Ti mladiči ugonablajo volno, še preden so se dobro izločili iz jajčec.

Molj je zelo nevaren človeški družbi, zato mu ne smemo dovoliti, da bi se rodil pod našo streho! Vse naše volnene in krznene stvari, ako jih imamo, znesemo po večkrat na mesec na sonce, zrak in veter. V zimskem času nam tega ni treba, ker v mrazu se nam molji ne bodo zaredili v obleki, ki jo večkrat nosimo.

Največjo pažnjo volnenim izdelkom pa posvetimo spomladi, ko jih spravljamo čez poletje. Skrbno jih moramo čistiti vseh madežev, volnene odeje operemo, krzno in drugo volneno blago stepemo prahu, skrtačimo, presušimo in presončimo, natresemo na obleke veliko naftalina ali položimo med nje krpe, namočene v terpentinu, ter vse skupaj dobro zavijemo v časopisni papir, potem pa še dobro zašijemo v vrečo iz gostega blaga. V prodajalnah s papirjem dobimo papirnate vreče, v katerih so predmeti precej varno spravljani.

Molji ljubijo temo, nesnago, toploto, volno, lase in krzno. V čiste, prezračene in presončene in zavarovane predmete molji ne bodo našli poti.

Cenjene gospodinje,

z a h t e v a j t e

KIS

ZA VLAGANJE

kumarc in sočivja, najfinejši vinski in naravni kis, katerega izdeluje ter za njegovo jakost in kakovost jamči

TOVARNA KISA

Brata Pečnik

Ježica pri Ljubljani

TELEFON JEŽICA štev. 6

O spanju šolskega otroka

Šolski otrok potrebuje še posebno dosti spanja. Neprespan otrok se nikakor ne more dobro učiti, ker ne more zbrati svojih misli. So ljudje, ki trdijo, da se imajo za vse svoje uspehe zahvaliti spanju. Dan po neprespani noči je bil vedno slab dan. Če velja to za odrasle ljudi, mora še bolj veljati za otroke, ki jih pri njihovem delu ne spremlja toliko razum. Otroci ne smejo hoditi pozno spat in tudi ne smejo prezgodaj vstajati. Prava ura za vstajanje je sedma ura zjutraj, za spanje pa osma zvečer. Otroci naj večerjajo zgodaj, nikoli pa ne pozneje kakor ob sedmi uri. Sicer je zdravniško dokazano, da otroku pozna večerja ne moti spanja, pa radi ljubega reda naj bo večerja vsak dan točno ob eni in isti uri, če prej ne, vsaj ob sedmih. Če bo šel otrok dovolj zgodaj spat, bo zjutraj prespan in bo lahko vstal. Neprespan otrok težko vstane, ni ga mogoče spraviti iz postelje, potem pa je čemerem. Ravnajmo se po sledeči označbi in dobro bomo storile otrokom in sebi, saj se marsikateri materi šele potem „ohladi glava“, ko gredo otroci spat.

Starost let	Čas spanja		
	zvečer od ure	zjutraj do ure	skupaj ur
4 — 6	6 ali 7	7	12 — 13
6 — 8	7 „ 8	7	11 — 12
8 — 10	7 ³⁰ „ 8	7	11 — 11 ^{1/2}
10 — 12	8 „ 8 ³⁰	7	10 ^{1/2} — 11
12 — 14	8 ³⁰ „ 9	7	10 — 10 ^{1/2}
14 — 16	9 „ 10	7	9 — 10
16 — 18	9 ³⁰ „ 10	7	9 — 9 ^{1/2}
18 dalje	10 „ 11	7	8 — 9

Važno je, da hodi otrok vedno ob isti uri spat in tudi tako vstaja. Prve ure spanja so najbolj mirne, proti jutru se začne otrok obračati, dokler ni ob svoji uri čisto zbudjen in pripravljen, da vstane.

Mirno, dobro spanje pa zavisi v glavnem od tega, kako je otrok pripravljen, preden gre k počitku. Nikoli ne sme otrok v posteljo, ne da bi se bil prej umil: obraz, vrat, roke in noge. Ako je količkaj mogoče, naučimo otroke, da si bodo vsak večer, preden bodo smuknili v spalno obleko, umili tudi svoj spodnji del telesa. Posebno pozornost moramo posvetiti zobovju šolskega otroka. Če si otrok noče umiti vsak večer zob, naj tudi kazen zato ne izostane, če ni pomagala prej lepa beseda! Naj se nikoli ne zgodi, da je šel otrok spat z nečistimi zobmi! Med dnevom so se med zobmi nabrali ostanki hrane, ki ponoči gnije in kislina razjeda zobe. Umivanju zob se bo otrok tako privadil, posebno če bo vedel, zakaj si jih mora čistiti, da bo vstal sredi noči in si jih šel umiti, če bi tega ne bil storil zvečer.

Tudi naj ne gredo otroci nikoli v posteljo, ne da bi se bili preoblekli v spalne srajčke. Naj bo to spalno oblačilo kakršno koli, samo čisto in ohlapno naj bo in ne tisto, v katerem je bil otrok ves dan. Če je otrok na vse te stvari navajen zgodaj v svoji otroški dobi, jih ne bo nikoli opustil pozneje v življenju, dočim se pozneje otroci kaj težko navadijo na take stvari. Večerno umivanje in preoblačenje preide otroku tako v navado, da se tega dela niti ne zaveda, opravi ga skoro podzavestno, zato pa tudi brez truda.

Več umivanja pomeni manj pranja perila, kar je posebno važno za sedanje čase, ko je milo drago.

Megličeva.

Pravila duševne higijene

Po zadnji svetovni vojni so postali ljudje bolj mračni, nesrečni in nezadovoljni sami s seboj. Učenjaki, ki so to spremembo na ljudeh še bolj občutili in globlje dojeli, ker so slutili, kakšne porazne posledice bi moglo imeti tako razpoloženje za zdravje narodov, so prišli do sklepa, da so potrebna pravila za duševno uravnovešenost človeka. Ta pravila so bila sprejeta na zdravstvenem kongresu v Torontu in so naslednja:

1. Napravi si načrt za življenje in drži se ga.

2. Potrudi se, da se vživiš v svoje delo.

3. Prilagodi svoje misli o delu zavesti, da je tvoje delo tudi delo za tvojega bližnjega in za domovino. Vsak poklic ima svojo vrednost. Skrbi, da se pri svojem delu čim bolj usposobiš.

4. Tvoji izdatki ne smejo presepati tvojega zaslužka! Ne zanašaj se na druge, da ti bodo pomagali. Bodi ponosen! Skrbi, da imaš v hranilnici malo vsoto denarja za izdatke, ki jih ne moreš kriti iz rednega dohodka. Misel na ta znesek je velika tolažba. Skrbi za stare in onemogle dni že v svojih mladih letih.

5. Dan si razdeli v tri dele: v delo, razvedrilo in počitek. Delo je bistvo našega življenja. Brez dela ni življenja. Dnevi naj ti ne potekajo brezplodno. Po delu mora priti razvedrilo. Ne išči razvedrila po gostilnah ali plesiščih v kasno noč, temveč tam, kjer se spočijeta duh in telo. Ne zaničuj počitka! Brez počitka boš slabo delal. Telovadi vsak dan.

6. Predaj se svojemu delu z vsemi svojimi duševnimi in telesnimi močmi in isto stori tudi pri razvedrilu. Ne bodi polovičar, ker se ne boš dovolj odpočil. Naj ne vplivajo osamljeni primeri na smernico tvojega življenja, temveč pojdi po svoji začetni poti.

7. Jej zmerno in žveči počasi. Ne uporabi ničesar, česar nisi dobro grizel. Dobro se zavedaj, katere stvari so škodljive za tvoje zdravje, in dosledno jih odklanjaj. Uživaj samo zdravo hrano. Alkohol škoduje, pa tudi kava in čaj. V mali količini je zdravilo, v veliki strup! Nikotin je strup!

8. Skrbi za svoje telesno zdravje. Čuvaj nad svojimi zobmi! Na vsak svoj rojstni dan pojdi k zdravniku, da te preišče in ugotovi dobre in slabe strani tvojega zdravja, in ravnaj se po njegovih navodilih.

9. Ne muči se s temnimi mislimi. Zatri jih v sebi s silo in misli na vesele stvari.

10. Imej zaupanje v bodočnost. Skušaj si predstavljati sleherno zadevo s čim svetlejšo strani. Žalosten in zagrenjen človek hitreje zapade telesnim in duševnim boleznim.

11. Ne verjemi, da se te drži smola in da zate ne bo nikoli več svetlega dneva. Ne čakaj sreče s prekrizanimi rokami!

12. Zdravniki smatrajo za zdravega človeka tistega, ki je notranje uravnovešen, zdrav in skromen.

13. Ne pričakuj preveč od življenja, poglej, koliko so dobili drugi, ki so prav tako gradili gradove v oblake! Razočaranje prinese bolezni in obup.

14. Kadar ti je zelo težko pri srcu in se ti zdi, da ne moreš več živeti, da ne vidiš nikamor več, tedaj pojdi k svojemu dobremu prijatelju, ki ima zdrave nazore o življenju, in mu potoži. Bolje ti bo, megla se bo razpršila, spet boš videl svetle dneve.

15. Če pa se zavedaš, da se je nekaj v tebi spremenilo, kar je tuje tebi samemu, ker nikoli nisi bil tak, tedaj pojdi k zdravniku in mu to povej. Zdravnik bo razumel, ker pozna delovanje raznih žlez, ki so dostikrat odgovorne tudi za duševne pojave.

16. Ne vzgajaj mladine v bojazni, ne v hlapčevstvu, vzgajajo v samozavesti, ljubezni do bližnjega in do domovine.

17. Upoštevaj mnenje svojih bližnjih. Ne zavrzi nasvetov, ne da bi jih bil prej proučil. Skušaj najti izvor predsodkom do izvestnih oseb ali dejanj. Ljudje, ki so polni predsodkov, radi zapadejo živčnim in duševnim obolenjem. Ne imej predsodkov!

18. Ne razburjaj se, če te ljudje ne razumejo.

19. Štej do sto, preden daš svojim čustvom priliko do razburljivega izražanja. Dobro premisli, kdaj je nujno potrebno, da kaj pripomniš, in kdaj ni. Za neizgovorjene besede ti ne bo nikoli žal, za izgovorjene čestokrat. Obvladaj se!

20. Bodi si na jasnem glede spolnih odnosov. To so prirojena čustva, ki naj jih vodi in usmerja naš razum! Skušaj v tem pogledu razumeti svojega bližnjega, postavi se v takem primeru na fiziološko, znanstveno in zdravstveno stališče. Skrbi, da bodo tvoji otroci pravočasno obveščeni o spolnem vprašanju in o zahtevah organizma, ki se bodo pojavili. Ne dopusti, da se jim bo ta skrivnost razodela po umazanih ustih!

21. Imej zaupanje v pravico in ljubezen in naj te noben dohodek ne odvrne od tvoje vere!

22. Bodi dober, pošten, pravičen, delaj vedno samo tako, da ti nikdar ne bo vest ničesar očitala, pa bo tvoja smrtna ura lahka, kadar koli bo prišla.

Kar je že davno preiskušeno
je gotovo dobro

Kramljanje o vojnem letalu

Še pred 50 leti nihče niti sanjati ni mogel, da bo naprava, ki so se z njo ukvarjali „usekani tehniki“, že za naših dni spremenila vojno umetnost. Takrat so se prva šibka letala komaj vzdignila v zrak in le najgorečnejši so verovali, da je novi stroj več kakor senzacija za zijala. Danes je narobe. Nekritična gostobesednost novin je ustvarila celo zgrešeno prepričanje, da je letalo najnevarnejše orožje, ki zmore vse, ki mu ne moreš uteči. Res, ni je več vojske brez zrakoplovstva, toda uničiti z njim vse in izsiliti odločitve, to, se zdi, vendarle ni mogoče.

Pa pokramljajmo raje o rečeh, ki nas bolj mikajo!

Letalo je danes mnogo hujše orožje, kakor je bilo v minili vojski, saj se je v teh 20 letih tako spopolnilo, da si tega takrat niti veščak ni upal misliti. Hitrost in nosilnost, s tema pa tudi daljava letenja, so se za nekajkrat povečale. Težko bi dobili sodoben bombnik, ki ne bi preletel 450—550 km na uro, ali lovca izpod 550 km. Seve, to so največje hitrosti, ki jih uporabljamo samo v sili; navadno letamo z manjšo močjo, s tako imenovano „potno brzino“, ki je blizu za četrtino manjša, ker bi sicer stroji preveč trpeli. Zaradi boljše predstave si preračunajmo to velikanško hitrost na bolj otipljive številke. Letalo, ki brzi s 540 km na uro (km/h), šine v 1 sekundi 150 m daleč. Nameri si v svoji okolici teh 150 m in si živo misli, da jih preletiš v sami sekundi! Kilometer ima ta ptič za seboj v pičlih 7 sekundah; vso Ljubljano, ki meri poprek okoli 3 km, bi torej preletel v 21 sekundah. Kaj lahko v tem času storiš, da se ga ubraniš? Nič! Vidiš, kako ogromnega pomena je za tvojo varnost dobra obveščevalna služba, ki te za časa opozori, da se bližajo sovražni letalci.

Velika je tudi nosilnost letala. Današnji bombnik naloži razen 2—5 ton goriva (bencina, olja) še posadko od 4—10 ljudi in orožja tudi 1—4 tone bomb raznih velikosti.

Temu primerno so močni tudi stroji. Zaradi varnosti in gospodarske delitve dela so vsa večja letala opremljena z več stroji, navadno 2—4, katerih vsak zmore 800—1200 konjskih sil (ks). Tolikšna moč kajpa na debelo žre bencin. Pri polni brzini lahko računamo 20 gramov na uro za vsako konjsko silo; pa izračunaj, koliko porabi bombnik s 3000 ks, če je 4 ure v zraku! Seve je tudi zanesljivost strojev skoraj popolna in se zelo redko pripeti, da ta ali oni motor zataji. Zaradi samega letenja to pri večmotorniku tudi ne pomeni mnogo, ker je gorilna moč tako razdeljena, da na pr. dvomotornik z enim samim motorjem vsaj še

vodoravno lahko leti, trimotornik z dvema pa skoraj normalno, se torej lahko celo še vzpenja. Enomotornik in vobče letalo, ki nima več zadosti gonilne sile, se mora seve pri priči spustiti.

Zaradi velike hitrosti in nosilnosti letimo lahko brez primere dlje kakor tovariši v minili vojski. L. 1916. so bili večaki presenečeni, ko je priletel prosluli italijanski pesnik D' Annunzio nad Dunaj, 600 km za fronto! Danes pa lahko povprečen bombnik ostane brez prestanka 7—9 ur v zraku in preleti v tem času 2500—3000 km. Od nas bi torej prišel

Sl. 1.

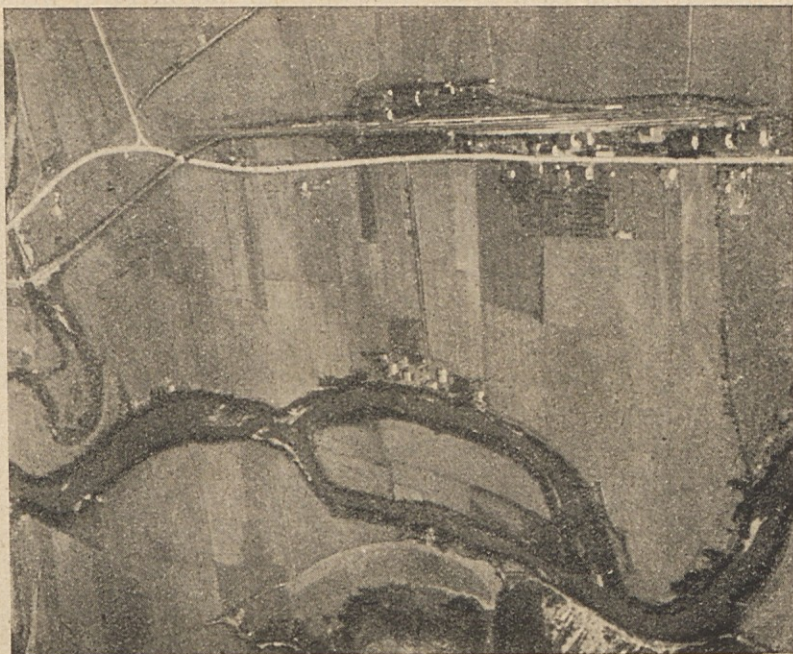
Slika je posneta pozimi 1916. na ruski fronti iz višine 3000 m. Vidijo se strelski rovi, zvezni jarki, pred njimi žične ovire.

skoraj v vse evropske kraje ter v severno Afriko in nazaj, ne da bi pristal. Lovec kajpa ne more tako daleč, saj to tudi ni njega namen; še vedno pa ostane v zraku 2—3 ure; lahko bi torej preganjal sovražnika do Beograda ali Napoli in se spet vrnil.

Letalec sam je tudi mnogo huje oborožen kakor nekdanj. Ponajveč je na avionu 4—5 strojnic debelega kalibra (12, 13, 20—22 mm), čedalje bolj pa se letala opremljajo tudi z brzostrelnimi topiči (kaliber okoli 37 mm). Najbolje so seve oboroženi lovci. Tako ima poznano angleško lovsko letalo 8 strojnic v krilih. Ko že vse napreduje, so „napre-

dovale“ tudi puške, in tako ne dobiš več strojnice, ki bi ustrelila manj ko 700—800 krat na minuto; da, normalno-kalibrske letalske strojnice zaregljajo celo 1500 krat.

Mnogovrstna je poraba letal v vojski, zato niso vsa enaka, temveč so prilagojena vsako svojemu opravilu. V splošnem jih ločimo v bombnike-daljinske poizvedovalce, bombnike-strmoglavce, bližinske poizvedovalce in lovce. Že imena kažejo, s čim se ukvarjajo. Strmoglavci so posebno trdno izdelana letala s potrebnimi merilnimi napravami za

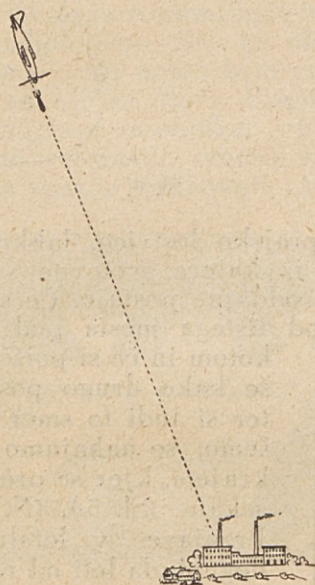
Sl. 2.

Posnetek iz višine 1600 m. Razločno vidiš na spodnji polovici reko, na zgornji pa cesto in železniško postajo.

bombardiranje v strmoglavem letu. Ta način je mnogo bolj zanesljiv, kakor bombardiranje iz vodoravnega leta. Letalec šine iz velike višine zelo strmo na cilj, pri čemer meri z vsem letalom. Posebno merilo mu omogoča, da leti natanko na cilj. Ko doseže zadosti veliko hitrost (do 800 km/h) in primerno nižino, sproži bombo. Ta zleti z isto brzino (do 250 m v sekundi!) po isti poti naprej, torej naravnost na žrtev; napadalec se pa obrne znova v višino (Sl. 3. in 8.). Zaradi velike hitrosti je tako delo naporno in terja izurjenega, izkušenega in vestnega človeka. Strmoglavo bombardiranje je zanesljivo; trdijo, da zadene 95% bomb. Učinek je tudi

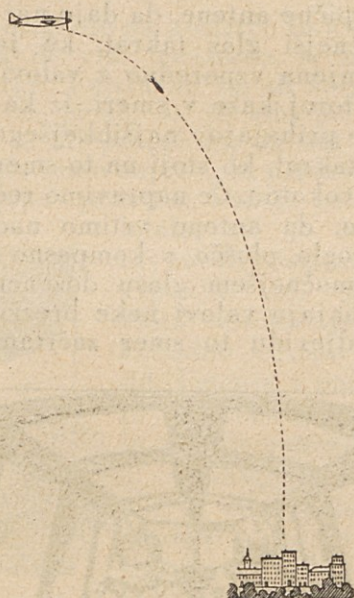
zato večji, ker ima bomba zastran velike hitrosti veliko prebojno moč. Ta način se uporablja za manjše cilje: ladje, čete, mostove, utrdbe in podobno, kjer je treba velike natančnosti.

Bomba, spuščena iz vodoravnega leta, prosto pada zaradi svoje teže; poleg tega jo potegne letalo za seboj, ker ima seve izstrelak spočetka isto brzino naprej kakor avion, v katerem se je peljal. Tako ne pade naravnost navzdol, marveč leti proti zemlji v loku kakor kamen, ki ga zalučamo z vzvišenega stojišča (Sl. 4.). Za letalca je precej težko natanko določiti ta lok. Krivuljo določamo z merili, ki so

Sl. 5.

Bombardiranje iz strmoglavega leta.

Sl. 4.

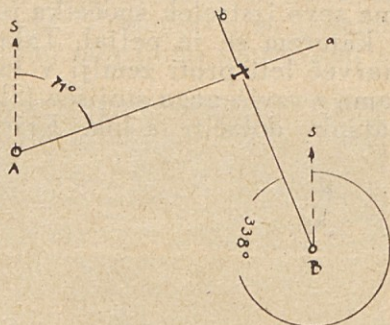
Bombardiranje iz vodoravnega leta.

v bistvu sestavljeni iz sekundnega časovnika, ravnil z višinskimi in sekundnimi lestvicami ter premičnimi muhami. Pri preračunu je treba upoštevati višino, iz katere bombardiramo, hitrost letala, veter in odpor padajočega izstrelka v zraku. Brž ko ni eden teh činiteljev pravilen, ne zadeneš v celo. Vidite, da je majhne cilje težko uničiti, zato se ne čudite, če si hodijo nasprotniki po cele tedne obmetavat naprave, pa te na koncu še vedno stoje.

Letalo ni več „sezonsko“ orožje kakor včasih. Danes ga ne zadrže ne oblaki ne megla, ne dež ne sneg. To in pa veliko povečanje daljav je storilo, da mora biti letalec v plovbi po zračnem morju zelo dobro podkovan, da se ne

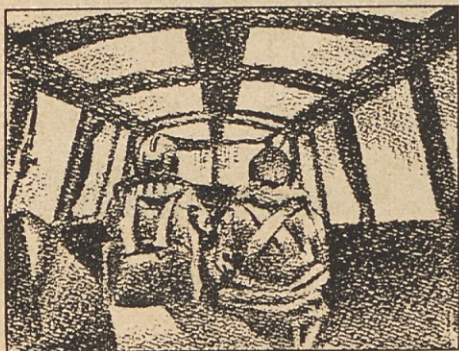
zgubi. To plovbo omogočajo zanesljive naprave. V vedrem vremenu zadošča za kratke daljave zemljevid, na večje razdalje si pa moraš pomagati še s kompasom in časovnikom, da voziš v ravni smeri in da veš, koliko poti imaš že za seboj. Kadar zemlje ne vidiš — v megli, oblakih in ponoči — se moraš posluževati še višinomera. Sicer si pa v takih primerih raje pomagamo z radiom.

V načelu je plovba po brezžičnih aparatih preprosta. Izkoriščamo lastnost obročaste navpične antene, da daje najmočnejši glas takrat, ko je obrnjena vzporedno z valovi, ko torej kaže v smeri, iz katere prihajajo; najšibkejšega pa takrat, ko stoji na to smer pravokotno. Če napravimo reč tako, da anteno vrtimo nad

Sl. 5.

okroglo ploščo s kompasno stopinjsko lestvico, lahko po najmočnejšem glasu doženemo, iz katere svetovne smeri prihajajo valovi neke brezžične oddajne postaje. Če si na zemljevidu to smer načrtamo od tistega mesta pod tem

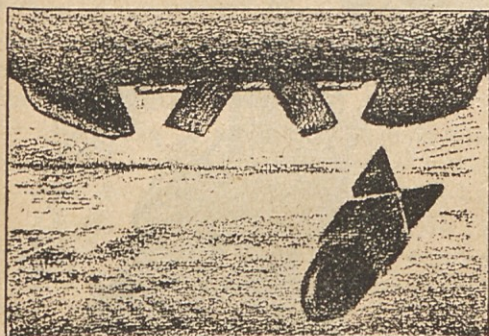
Sl. 6.

Letalca pozorno opazujeta inštrumente in vodita letalo skozi meglo.

kotom in če si poiščemo še kako drugo postajo ter si tudi to smer vrišemo, se nahajamo nad krajem, kjer se premici sekata (Sl. 5.). (N. pr.: Brzovavec v letalu je dognal, da leti od radijske postaje A v kotu 71° — računano od zemeljskega severa S, — postaja B je pa slišal v kotu 338° . V tem trenutku je letalo nad krajem, kjer se premici sekata (Sl. 5.). Če nas je zanesel veter iz smeri, tedaj bomo nad drugim krajem kakor bi morali biti po preračunu in se moramo vrniti na pravo pot. Za plovbo po radiu je uporabna vsaka postaja, samo vedeti moramo, katero slišimo. Zato postaje v vojskujočih se državah ponoči, ko letala najraje napadajo, ne oddajajo, da ne bi sovražniku pomagale na tej poti. Plovbni preračuni morajo biti natančni, saj prideš na daljavo 1000 km že za 20 km iz smeri, če si se pri kom-

pasu uštel za eno samo stopinjo, kaj šele, če ne računaš z resnično hitrostjo. Zanesljivi plovni instrumenti na pr. omogočajo Nemcem, da hodijo obstreljevat London tudi, kadar ga ne vidijo. Leteč v smeri in računajoč pot po času, vedò, kdaj so nad mestom, in na slepo spuščajo bombe. Seve z njihovih letališč do tja ni več ko 120—150 km, London pa meri povprek 50—40 km. Kdor bi hotel zgrešiti tak velik cilj na tako kratko razdaljo, se bi moral ušteti za 10—15 kompasnih stopinj; takega letalca pa ni na svetu. Desetkrat teže je Angležem najti ponoči Berlin, saj imajo do tja 1200—1400 km, in letijo skoraj ves čas nad branjenim ozemljem.

Letenje v temni noči in v megli je pa kočljivo tudi čisto voznotehnično. Brž ko človek ne vidi horizonta, si začno njegovi čuti norca briti iz njega; kmalu ne ve, ali stoji na nogah ali na glavi. Pripetilo se je že, da je kdo priletel strmoglavo iz oblaka, čeprav je bil prepričan, da leti pravilno vodoravno. Izumili so zato vrsto naprav, ki pri letenju brez vnanje vidljivosti, „na slepo“ pravimo, kažejo položaj

Sl. 7.

Skozi vrata na dnu letala zažvižga bomba v globino.

letala, ali je vodoravno ali visi, ali se vzpenja, ali pada, kako visoko je, s kolikšno brzino leti itd. Letenje s pomočjo teh instrumentov je popolnoma varno.

Učinkovitost letalstva zelo zavisi od vidnosti. Podnevi in v vedrem vremenu se vidi skoraj vse, tudi iz velikih višin, zlasti v navpičnici. Iz višine 5000 m na beli cesti

dobro razločiš premikajočega se človeka, avto ali voz. Na veliko daljavo zagledaš naselja, hiše, ceste, železnice in vode (Sl. 1, 2.). Soparičast zrak sicer znatno omeji vidnost v daljave, le malo pa vidnost v navpičnici. Tudi v mesečnih nočeh se zelo dobro vidijo gozdovi, naselja, vode, ceste in železnice, luči, tudi slabotne, pa z velike daljine. V temnih, celo deževnih nočeh sem se prepričal, da se še vedno vidijo iz srednjih višin bele ceste, večje vode pa iz daljave več kilometrov. Iz manjše višine, 1000—2000 m, se kajpa vidi vse še bolje. Pred leti sem na vajah zalotil ves bataljon, ki se je bil skrtil pod drevje ob cesti. V oči so me dregnile dolge enake sence na travniku — bilo je proti večeru —

v pravih razdaljah, toda ne bil bi spoznal vojaškega oddelka, če ne bi bili mnogi posamezniki izpod vej, po svojih mislih oprezno, zijali vame. Svetli obrazi na temni zelenjavi so mi pokazali, iz kakšnih „kolov“ je senčasti obcestni „plot“. Letel sem 1200 m visoko.

Sprašujete, koliko prav za prav takale bombnikova pošast vleče nevarnega tovora in kam ga spravi? Kakor v drugem, se tudi v tem tipu zelo razločujejo. Za presojo pa naj povem primer večjega letala. Le-to naloži ali do 330 zažigalnih bomb po 1—2 kg, ali 12 bomb po 100 kg, ali 4 po 250 kg, ali pa 2 po 500 kg. Mislimo si učinek, če spusti, leteč s hitrostjo 300 km, vseh 12 stokilskih bomb v presledku po pol sekunde, na ljubljansko postajo: na vsakih 50 m bi se razletela ena bomba; postaja bi bila za lep čas uničena. Pa dodajmo k enemu letalu še dva spremljevalca — tako navadno napadajo — kar dà še 24 bomb. Ker letita tovariša 30—50 m levo in desno za vodnikom, bi nastala s tem 600 m dolga in 100 m široka razorana groblja. Pri tem ne pozabimo, da pri današnji natančnosti meril bombarder sicer morda ne bo zadel leve tirnice na tiru št. 2, po kateri si je vzel smer, zatrdno pa izstrelek ne bo zadel v prazno, saj je cilj velik. Bombe se obešajo za kljukice na posebna vešala v trupu, pod njem ali pod krila. Ko mu pride cilj pod muho, bombarder s pritiskom na gumb ali s potegljajem za ročico odpne kljukico in bomba zazvižga v globino (Sl. 7.).

Mnogo ljudje sprašujejo, kaj se zgodi, če zadene letalo krogla. No, prav kakor vojak ni mrtev, če mu preluknjaš kapo, tako tudi aviona ni konec, če mu tudi stokrat preluknjaš krilo; prav nič se mu ne pozna. Kdor ga hoče uničiti, mora že zadeti kak plemeniti del:

Sl. 8.
Strmoglavčeva bomba švigne na smrtno pot.

posadko, posodo za gorivo, motor, nosilce kril in podobno. V zraku kaj zadeti pa ni lahko, že zaradi velikanske hitrosti ne. Z zadetki z zemlje tako ne moremo mnogo računati. Skušnje v tej vojski namreč kažejo, da protiletalsko topništvo ni resen uničevalec letal, ampak kvečjemu nagajač, ki ti pri delu ne da miru; komaj 2% vseh zbitih letal si piše na svoj rovaš topništvo, vse ostalo opravi lovec.

Toda s tem smo spet v področju, ki ne spada več v ta članek. Saj nismo hoteli drugega, ko pokramljati o rečeh, ki nas delajo najbolj zvedave.

Mark Twain:

Dejstva o znani pogodbi za dobavo govedine

V nekaj besedah bom narodu skušal razložiti vso zadevo (v katero sem bil sam zapleten, in to v neznatni meri), ki je tako razburila javnost, izzvala toliko jeze in polnila stolpce listov obeh polobel s potvorjenimi poročili in ekstravagantnimi komentarji.

Izvor vse te afere je bil približno tak (z vso resnostjo trdim, da lahko vsak podatek v tem kratkem zgoščenem poročilu najdete v uradnih zapisnikih):

Umrli John Wilson Mackenzie iz Rotterdama, v državi New Jersey, se je pogodil z Zvezno vlado okoli 10. oktobra l. 1861., da bo dobavil generalu Shermanu skupno trideset sodov govedine.

Vse v redu.

S to govedino se je napotil za Shermanom, toda ko je prišel v Washington, je Sherman že izginil v Manasas; mož je zato pobral svojo govedino in krenil za njim, a bil je prepozen; šel je za njim v Nashville, iz Nashwille-a v Chatanogo, iz Chatanoge v Atlanto — a Shermana ni nikjer mogel dohiteti. Iz Atlante je ponovno krenil za njim in mu je tako rekoč sledil za petami do morja. Končno je zvedel, da je Sherman odpotoval na ladji „Kvarkersko mesto“ v Sveto deželo. To ga ni prav nič zmedlo, vkrcal se je za Beyruth v nadi, da ga bo po poti prehitel. Ko pa je prišel v Jeruzalem, je zvedel, da se Sherman, popolnoma naravno, ni vkrcal za Sveto deželo, ampak je izginil nekam v prerije pretepat se z Indijanci. Zato se je s svojo govedino vrnil v Ameriko in krenil za generalom v Skalne gore. Po dolgem in napor-nem potovanju se je približal generalovemu taboru na dve milj; toda tedaj se mu je pripetila nezgoda. Našli so ga

Indijanci, ga pobili s tomahavkom in ga skalpirali ter mu na koncu povrhu še pobrali govedino. Vso so jo pobrali, le en sodček so pustili, katerega je zaplenila Shermanova armada, tako da je koncem koncev junaški dobavitelj vsaj delno, še po svoji smrti izpolnil pogodbo. S testamentom je zapustil to pogodbo svojemu sinu Bartolomeju Wilsonu. Ta je sestavil najprej račun, nato je legel v posteljo in končno umrl.

Račun se je glasil:

Zedinjenim državam za račun pokojnega Johna Mackenzieja iz Rotterdama (New Jersey)!

Za trideset sodov govedine za generala Shermana	3000 Dol.
Za potne in transportne stroške	14.000 „
Skupno	17.000 Dol.

Pogodbo je prejel kot zapuščino William J. Martin, ki jo je poskušal vnovčiti, a je prej umrl, preden je to dosegel. Naslednji dedič je bil Barker J. Allen in tudi ta jo je poskušal vnovčiti, a tega ni doživel. Zapustil jo je J. Rogersu, ki je poskušal stvari napraviti konec, pa je prišel samo do devetega preglednika računov. Tedaj je namreč prišla ponj smrt in ga docela nepozvana vzela s seboj. Pogodbo je prejel neki V. Hopkins iz Connecticuta, ki je v štirih tednih in dveh dneh prišel do dvanajstega preglednika računov in na ta način dosegel rekord. V svoji oporoki je zapustil pogodbo svojemu ujcu Johnsonu. Zadnje njegove besede so bile: „Ne jokajte za menoj, rad grem na drugi svet.“

Zares je rad odšel, sirota nebogljena. Sedem ljudi je podedovalo pogodbo; a vsi so pomrli, še preden so jo mogli vnovčiti. Končno je prišla pogodba v moje roke, in sicer po nekem rojaku H. B. Hubardu iz Indiane. Ta je bil dalj časa z menoj skregan, a na zadnjo uro je poslal po mene in mi vse odpustil, povrhu pa mi je dal še pogodbo o govedini.

Tu se končuje zgodovina pogodbe vse do časa, ko je prišla meni v roke. In sedaj se bom potrudil in skušal narodu jasno in pregledno razložiti vse, kar sem imel jaz v zvezi s pogodbo opraviti.

Odnesel sem račun o govedini z računom o potnih in prevoznih stroških predsedniku Zedinjenih držav.

Predsednik mi je dejal: „Torej, Sir, kaj naj naredim za vas?“

Odgovoril sem mu: „Gospod predsednik! Ali na dan 10. oktobra 1861., ali pa okoli 10. oktobra je pokojni John Wilson Mackenzie iz Rotterdama v New Jerseyu sklenil z vlado pogodbo, da bo dobavil generalu Shermanu skupno 30 sodov govedine...“

Tedaj mi je segel v besedo in me je zelo prijazno a odločno vrgel ven. Naslednjega dne sem posetil državnega tajnika.

Dejal je:

„No, kaj bo dobrega, gospod?“

Pričel sem: „Vaše kraljevsko Veličanstvo! (Mislim sem, da ga bo ta nagovor kaj bolj ganil.) Ali 11. oktobra 1861., ali pa okoli 11. oktobra je pokojni John Wilson Mackenzie iz Rotterdama v New Jerseyu sklenil z vlado pogodbo, da bo dobavil generalu Shermanu skupno 30 sodov govedine...“

Dalje tudi tu nisem prišel.

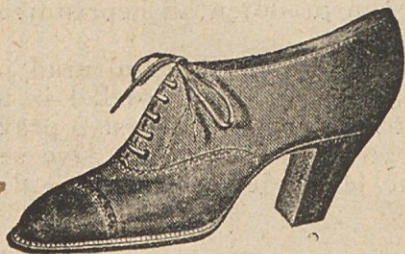
„Dobro, dobro, gospod,“ me je prekinil, „v tej vladni pisarni nimamo nobenih poslov s pogodbami o govejem mesu.“

Pozdravil sem in odšel. O vsej stvari sem intenzivno premišljeval in končno sem drugi dan obiskal vojnega ministra, ki mi je dejal: „Le brž gospod, ne zadržujte me!“

Rekel sem: „Vaše presvetlo Visočanstvo! 11. oktobra 1861., ali pa okoli 11. oktobra 1861. je pokojni John Wilson Mackenzie iz Rotterdama v New Jerseyu sklenil z vlado pogodbo, da bo generalu Shermanu dobavil skupno trideset sodov govedine...“

Tudi tu ni šlo dalje. Baje tudi on ni imel nobenega posla s pogodbami o govejem mesu in generalom Shermanom. Pričel sem vso stvar še enkrat premišljati in dozdevati se mi je začelo, da je to vse skupaj zelo čudna vlada. Izgledalo je, kot da bi se možje radi izrezali iz afere tako, da bi jim

PROTOS

je znamka, ki zajamči trgovcu lahko prodajo. Kdor „**PROTOS**“ čevlje kupi, je zadovoljen: trgovec, ker s čevljem te znamke svojo stranko brezhibno postrže, občinstvo pa, ker pozna, da je „**PROTOS**“ izdelek prvovrstna kvaliteta. Znamka „**PROTOS**“ nudi trgovcu garancijo za zadovoljne odjemalce. Dobite jih v vseh združenih prodajalnah.

A. Ješe, izdelovanje čevljev, Tržič

ne bilo treba plačati tistih trideset sodov govedine. Drugega dne sem se prikazal pri notranjem ministru.

Poklonil sem se mu do tal in pričel: „Vaše vsemogočno carsko Veličanstvo! Na dan 11. oktobra ali pa morda okoli 11. oktobra 1861...“

„Že vem dobro, že vem, gospod. Slišal sem že o vas. Pojdite, pospravite svojo dolgočasno zgodbo o govedini in se ne prikažite več v tem uradu. Ministrstvo za notranje posle nima nič opraviti z oskrbo vojske.“

Odšel sem. Toda sedaj sem bil besen. Rekel sem si, da bom svojo pravico dosegel na ta ali drugi način. Siti me bodo do grla, bodo že videli! V vseh oddelkih te čudne vlade me bo dosti, vse dokler ne bo ta stvar urejena in moja pravica dosežena. Ali bo račun izplačan, ali pa bom padel na polju slave kot vsi moji predniki. Naskočil sem poštnega ministra, zalezoval predsednika Kongresa (narodna skupščina, op. prev.), oblegal poljedelskega ministra. Tudi oni niso imeli nobenega posla s pogodbo o govedini. Odšel sem k direktorju generalnega patentnega urada. Nagovoril sem ga:

„Vaša prejasna zvišenost: Na dan 11. oktobra ali...“

„Gromska strela! Zdaj ste našli še mene in zdaj boste še tu divjali z vašim alarmantnim govejim računom! Dragi gospod, mi nimamo nobenega posla s pogodbami za vojsko!“

„Da, to je vse v redu, vse lepo... Toda nekdo mora plačati račun in vi boste plačali sedaj takoj ali pa — ali pa bom zaplenil ves ta stari patentni urad z vsem, kar je v njem.“

„Toda, prijatelj...“

„Prijatelj gor, prijatelj dol, me nič ne briga! Meni je vseeno, ne poznam nobene razlike, cenjeni gospod. Patentni urad je odgovoren za to govedino, tako mislim jaz in patentni urad bo to, hočeš nočeš in pristojen ali nepristojen, plačal.“

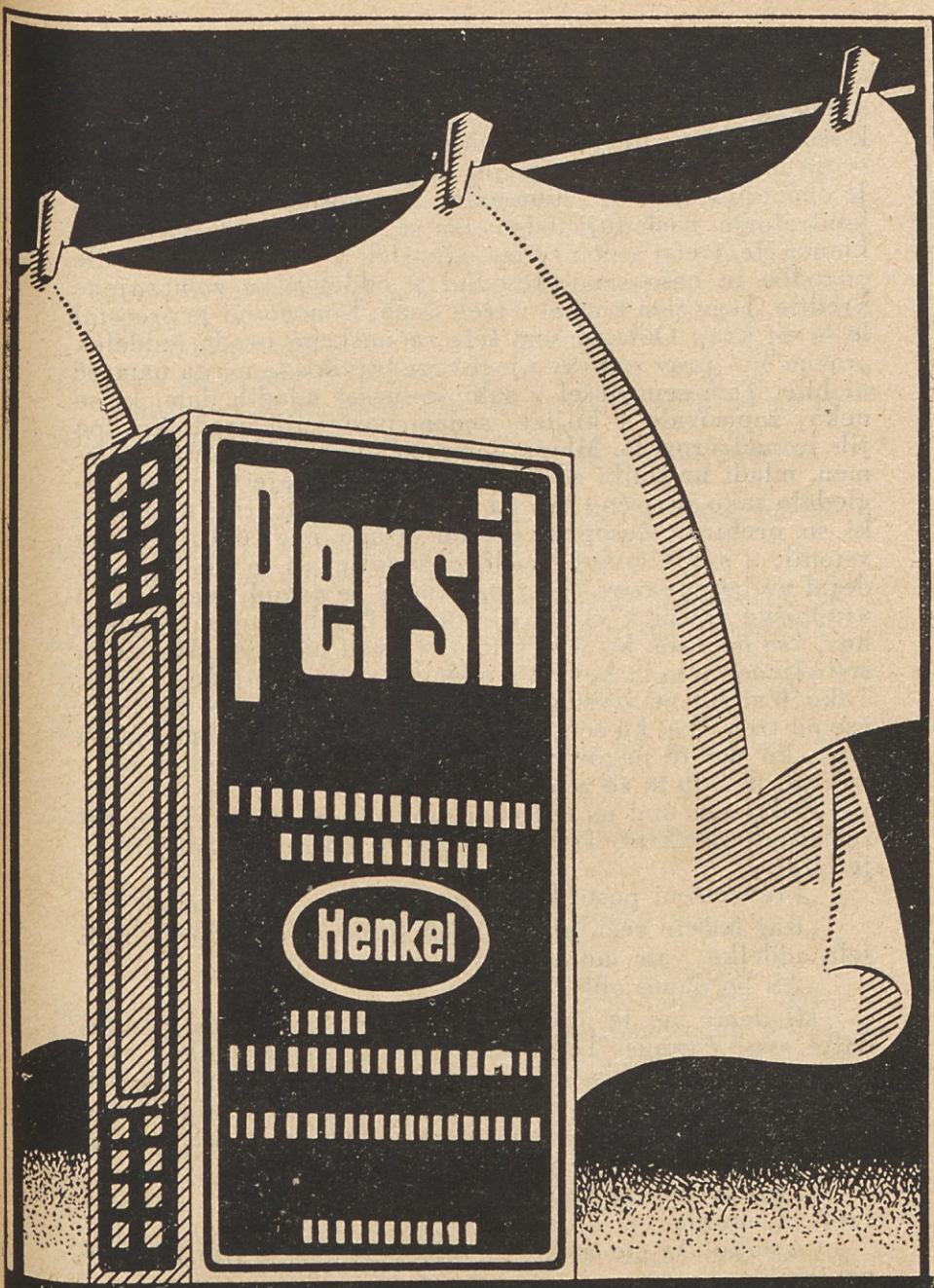
Končno se je stvar končala z bitko. Patentni urad je zmagal. Toda nekaj koristnega sem vendar izvlekel iz te afere. Dejali so mi, da je morda finančno ministrstvo pravi kraj za te stvari; tja da naj grem. In jaz sem šel. Dve uri in pol sem čakal in potem me je sprejel prvi direktor državne blagajne.

Pričel sem:

„Vzvišenost! Ekscelenca! Zelo plemeniti, prečastiti sinjore! 11. oktobra 1861. ali pa morda okoli 11. oktobra 1861. je pokojni...“

„Nehajte, gospod. Poznam vas. Pojdite k prvemu overovalatelju računov!“

Tako sem storil. Ta me je poslal k drugemu pregledniku računov, drugi k tretjemu, a tretji me je poslal k petemu

za vsako perilo !

kontrolorju v oddelku za seseklano meso. Vse skupaj je obetalo najboljše. Mož je prebrskal svoje knjige in akte, a o pogodbi Mackenzieja ni bilo ne duha ne sluha. Odšel sem k šestemu kontrolorju tega oddelka. Tudi ta je premetal vse svoje akte, vse svoje papirje, toda brez uspeha. Pogum mi je občutno splahnel. V tem tednu sem došel do dvanajstega kontrolorja, naslednji teden sem se znašel v oddelku za reklamacije, tretji teden so me odposlali v oddelek za zapadle pogodbe in nato sem presedlal v oddelek za zamrznjene kredite. Tega sem končal v treh dneh. Končno mi je preostalo še en kraj. Oblegal sem šefa računskega urada (oddelek „razno“) — prav za prav njegovega tajnika — njega namreč ni bilo. Tam sem našel v sobi šestnajst mladih dam, ki so nekaj zapisovale v knjige; sedem postavnih uradnikov pa jih je nadzorovalo. Mlade dame so se smehljale preko ramen, mladi uradniki so jim vračali smehljaje in vse je izgledalo tako pristrčno kot na svatbi. Dva ali trije uradniki, ki so prebirali časopise, so me strogo pogledali, ko sem vstopil; a svoje čitanje so lepo nadaljevali in nihče mi ni dejal ne bev ne mev. Sicer pa sem se že navadil na to vrsto uradniške vneme v vsej svoji karijeri, polni napetih dogodkov, vse od časa, ko sem vstopil v prvo pisarno oddelka za seseklano meso in končal v oddelku za zamrznjene kredite. Tako sem bil že izvežban, da sem lahko stal na eni nogi, vse od trenutka, ko sem vstopil v kakšno pisarno, pa tja do hipa, ko me je nagovoril uradnik. Če sem izmenjal nogo trikrat, je bilo to že zelo dosti.

Sedaj sem stal na eni nogi toliko časa, da sem jo moral zamenjati štirikrat. Tedaj sem rekel nekemu uradniku, ki je čital:

„Prevzvišeni postopač! Kje se nahaja veliki vezir?“

„Kaj hočete reči, gospod? Na koga mislite? Če bi radi šefa oddelka, vam moram povedati, da je odšel.“

„Ali bo danes obiskal harem?“

Mladenič me je nekaj hipov motril, potem pa je čital dalje svoj časopis. Toda meni so navade uradnikov zelo znane. Vedel sem, da sem na konju, če bo prebral časopis, preden bo prišla druga newyorška pošta. Še dvoje časopisov mu je ostalo. Ko je tudi te prebral, je zazehal in me vprašal, kaj želim.

„Proslavljeni in spoštovani bedak, na dan 11. oktobra 1861. ali morda...“

„A tako! Vi ste mož z govejo pogodbo. Dajte mi vaše papirje!“

Vzel jih je in dalj časa porabil zato, da se je znašel v njih. Brskal je tu, brskal je tam in končno je našel že davno izgubljen zapisnik o tej pogodbi o govedini — končno je našel kamen, ob katerem so se mnogobrojni moji predniki

spotaknili, preden so prišli do njega. Bil sem do dna duše presunjen in vzradoščen, da sem doživel ta hip. S tresočim se glasom sem dejal: „Dajte mi ga sem. Sedaj bo vlada uredila vso stvar!“ Tedaj je mož odmahnil z roko in izjavil, da je treba še nekaj urediti.

„Kje je ta John Wilson Mackenzie?“ je vprašal.

„Mrtev je.“

„Kdaj je umrl?“

„On prav za prav ni umrl — njega so ubili.“

„Kako?“

„S tomahavkom.“

„Kdo ga je udaril z njim?“

„Indijanec, to je jasno. Ali ste morda mislili, da ga je nadzornik nedeljske šole?“

„Tako? Torej Indijanec. Kako se piše ta Indijanec?“

„Kako se piše? Tega ne vem.“

„Toda jaz moram to vedeti. Ali ste bili vi tedaj poleg? Ali ste videli, ko so ga skalpirali?“

Pokazal sem mu svojo glavo.

„Če bi bil tedaj zraven, bi verjetno ne imel več kože na glavi. Bil sem odsoten. Vi torej hočete vedeti, če se je ta stvar v resnici zgodila?“

„Da! To je naša naloga! Od kod torej vi veste, da je Mackenzie mrtev?“

„Zato ker je umrl v tem času in ker imam razloge, da verjamem, da je od tedaj mrtev. Vem, da je mrtev, prav zares.“

„Mi moramo imeti dokaze. Ali ste morda ujeli Indijanca, ki ga je ubil?“

„Ne.“

„Dobro, ujemite ga, morilca in morilsko orodje.“

„Toda...“

„Da, da! Morate dobiti Indijanca in tomahavk. Če se bo Mackenzijeva smrt na ta način lahko dokazala, tedaj boste lahko stopili pred komisijo, ki je namenjena pritožbam, z nekaj izgledi, da bo vaša stvar malo napredovala in da bodo vaši otroci eventuelno doživeli to, da bodo prejeli denar. Toda smrt tega moža se mora dokazati! A lahko vam povem tudi to: vlada ne bo nikdar plačala prevozne in potne stroške ubogega Mackenzieja. Morda bodo plačali tisti sodček govedine, ki so ga zaplenili Shermanovi vojaki (če bo Kongres dovolil potrebne kredite za to), toda ostalih devetindvajset sodov, ki so jih pojedli Indijanci, ne bo nikdar plačala. Niti enega centa ne.“

„Dolgujejo mi torej le okoli sto dolarjev in še to ni sigurno? In to po vseh Mackenzijevih potovanjih po Evropi, Aziji, Ameriki s to govedino? Po vseh njegovih težavah in mukah? Po vsem tem pokolju nedolžnih ljudi, ki so hoteli,

da bi se jim izplačal ta račun? Toda, mladi človek, zakaj mi ni tega povedal oni prvi nadzornik iz oddelkov za se-sekljano meso!“

„On ni nič vedel za to! To končno tudi ni njegova naloga.“

„A zakaj mi ni povedal tega oni drugi? Zakaj ne tretji? Zakaj mi niso vsi ti oddelki in ministrstva tega povedala?“

„Nihče ni vedel. Tu delamo mi vsi le po pristojnosti. Vi ste pristojno postopali in ste dosegli, kar ste hoteli. Taka pot je najboljša. To je edina, sicer počasna, zelo počasna celo, toda sigurna pot.“

„Hvala,“ sem izjavil. Toda tudi za to uslugo sem se hotel izkazati hvaležnega.

„Da,“ sem mu dejal, „ta pot je res sigurna smrt. Za mnoge ljudi našega plemena je bila smrt. Sedaj vidim, da je prišla vrsta tudi na mene. Mladi človek, vidim, da ljubite ono lepo osebito tamle, z blagimi modrimi očmi in z jeklenim peresnikom za ušesom. To vidim v vaših neizrekljivo nežnih pogledih; vi bi se radi z njo poročili — pa ste revni. Nate, dajte mi roko, vzemite to pogodbo o govedini, vzemite jo in pojdite, ter bodite srečni! Naj vas Bog blagoslovi, moji otroci!“

To je vsa zgodba o znani pogodbi o govedini, ki je vzbudila v javnosti tak vik in krik. To je vse, kar vem. Uradnik, kateremu sem poklonil pogodbo, je umrl. Nič ne vem, kaj se je godilo dalje z njo in s tistimi, ki so prišli z njo v dotiko. Če bi se hotel kdo zanimati zanjo, bi jo morda prav lahko zasledil s pomočjo Urada za izogibanje pred odgovornostjo v Washingtonu. Tako bi lahko po dolgem, mučnem in zavlačevanja polnem delu zvedel to, kar bi prvi dan lahko dognal, če bi bilo delo Urada za izogibanje pred odgovornostjo bolj duhovito organizirano.

(Poslovenil V. B.)

Prisebnost.

Znani francoski gledališki in filmski igralec Saša Guitry, se nekoč ni mogel otresti nekega domišljavega bankirja, ki ga je neprestano nadlegoval s pozivom na kosilo ali večerjo. Nekega večera je primahal zopet bankir v umetnikovo garderobo, seveda zopet s povabilom. Saša Guitry povabila ni mogel odkloniti in tako sta se zmenila za prvo sredo zvečer.

Komaj je zaprl bankir vrata za seboj, že se je Guitry obrnil k svojemu tajniku in mu rekel: „Pišite temu volu, da sem v sredo zadržan...“ V tistem trenutku pa je opazil, da se je bankir že vrnil v sobo, — verjetno je kaj pozabil — in ne da bi trenil, je igralec prisebno nadaljeval: „kajti v sredo sem povabljen k temu gospodu.“

ROM

Veliko priznanja, pa tudi dovolj neopravičene kritike, sploh silnega zanimanja vseh slojev našega radoznalega mesta je povzročila tajna objava nekega lista, da je Janez Neroda, že skoro preveč znani višji državni uradnik v stanju večletnega pokoja, ustanovil času in okoliščinam primerno društvo, katerega ustanovitelj, upravnik, nadzorni odbornik in edini član je on sam, namreč Janez Neroda.

Kakor naj bo danes, namreč v teh „letečih“ časih, vse moderno ali vsaj modernizirano, tako naj bi tudi novo društvo nosilo tak naslov, ki bi že s svojim nenavadnim imenom tako rekoč podčrtaval važnost njegovega udejstvovanja.

Ime društva je torej: „ROM, družba z neomejeno zavezo“.

Namen društva: Eksploatacija riža, olja in moke.

Naj najprej pojasnimo, da ROM, ta velepomembna besedica v našem begajočem gospodarskem životarjenju ne pomenja morda imena glavnega in stolnega mesta rimskega cesarstva in papeževe prestolnice, pa tudi ne zlatega ali vsaj pozlačenega okvirja, morda za „cenik življenjskih potrebščin“, ampak so to začetne črke skromnih besedic: riža — olja — moke.

ROM je tedaj velekoristna ustanova, vredna slave našega, za blagor očetnjave delujočega domo- in rodoljuba Janeza Nerode.

Zakaj taki časi so prišli nad deželo, da je začelo sumljivo zmanjkovati raznoterih, za življenje prepotrebni življenjskih potrebščin, v prvi vrsti pa riža, olja in moke.

Zato in samo zato je šel Neroda vase, ter začel ugibati, kako in kaj bi bilo ukreniti, da ne bi vesoljni svet zašel v lakoto, ki jo celó v prošnjih in križevih tednih opevajo kot hudo šibo božjo, rekoč:

„Lakote varuj nas, o Gospod!“

Takole je Neroda jadikoval:

„Kaj bo, kaj bo, če se Brdavs ne ukroti! Moja zaloga riža, olja in moke ter še nekaj drugih potrebščin bo kmalu pošla, zakaj zadnja inventura v skrivni sobi, kjer je nekoč poleževala stara Polona, kaže skrajno žalostno sliko. Kako je že z rižem? V večji vrečici ga bo komajda 18 kil, v papirnati za polovico manj, potem še pet vrečk po dve kil in deset po eno kilo. Vsega skupaj ga ni niti petdeset kil. Kam plovemo?“

Z oljem sem še na slabšem: štiri cinkasti vrči po dvajset kil, tri pletenke po deset, dve po pet, osem zelenk in še litrska steklenica olja, ki je pa že v rabi. Če rad ješ solato,

če kdaj pa kdaj ocvreš ribe in če si pogosto mažeš kurja očesa, ti ga bo kmalu zmanjkalo, oj zmené nerodno! Kaj počneš potem, ko bodo posode prazne? Boš belil s petrolejem, ki ga je tudi težko dobiti, ali pa boš žrl cvrtje, praženo na vodi?!

O zalogi moke ni vredno govoriti: Dve originalni vreči ničle, petdeset kil ostre in poldrugo vrečo dvojke. Toliko je spravljene pod posteljo v posebni sobi. Nekaj papirnih vrečic po deset kil in nekaj po pet je pomešanih med drugimi živili v shrambi. Malo je to, Bog ve, da res. Če imajo homatije trajati še dalj časa, slaba ti bo predla, oj Neroda!“

Tako in podobno je Neroda prešteval in sešteval in množil produkt svojega truda in je slednjič sklenil, da bo odslej vsak dan voglaril po vseh zadružnih prodajalnah in izkoristil vsak hip in vsako priliko, da si nabavi živilskih potrebščin v okvirju svoje vse hvale vredne ustanove „ROM, družbe z neomejeno zavezo“.

Ko je pa drugo jutro po „inventuri“ stopil — v smislu sklenjenega dogovora, odobrenega soglasno na sinočnji odborovi seji — v zadrugo, se mu je naenkrat stemnilo pred očmi, napadla ga je omedlevica in skoro bi bil padel, da se ni oprijel železne ograje, ki je bila pritrjena ob stopnicah pri vhodu v prodajalno. Ko je prišel malo k sebi, se je začel drgniti po sencih, zamižal je in stisnil trepalnice, se podrgnil po čelu, nato zopet pogledal in zdaj vnovič zastrmel na lepak, ki je bil nabit na vratih. Vsebina, katere se je naš junak tako nazarensko ustrašil, pa je bila le-ta:

„Zaradi izvanrednih prilik nismo mogli dobiti dovoljne količine riža, olja in moke. Odslej dobi vsak član na glavo mesečno največ po pol kg riža, četrť litra olja in deset kg moke.“

Neroda se je zamišljeno podal v park, sedel na prazno klopi ter sklical skupno sejo obeh odborov. Soglasni sklep edine točke dnevnega reda je bil ta, da se pooblasti odbornik Neroda naj „ukrene sam vse potrebno po svoji uvidnosti.“

In je šel Neroda naravnost na policijo, kjer je prijavil na stanovanjskem oddelku strica Filipa, teto Marijano, taščo Filomeno, nečaka Jakoba in dijaka Radoznala kot sostanovalce. Medtem je zmodroval, da bo odslej štelo za Nerodovo širšo družino kar osem oseb, če štejemo še staro Polono, ki je pa prihajala zadnje čase v hišo samo še pomivat in malce pospravljat.

„Riža dobim odslej osemkrat po pol kile, kar znaša štiri kile, dva litra olja in osemdeset kil moke. Malo bo, malo, bo treba še kje pogledati. Načelo družbe je slej ko prej, da se zaloga viša, zato pa naj poskrbi ‚ROM‘ in pika!“

In je šel Neroda kot predsednik družbe v lastni osebi in stopil do starega prijatelja Jereba, ki je bil sicer član zadruga, pa kot vdovec ni baš mnogo kúpoval. Zato ga je Neroda takoj brez vsakega uvoda nagovoril, naj mu da vsaj za pol leta svojo nakupovalno knjižico, češ da ima mnogoštevilno družino, v shrambi pa niti ščepca moke, ne prgišča riža in ne naprstnika olja. Ko je Neroda dobil zahtevano knjižico, se je lepo zahvalil rekoč:

„Saj sem vedel, da si fant od fare. Glej, dobro delo si napravil. Mene in mojo družino si tako rekoč rešil lakote, katere nas obvaruj sam Bog.“

Polona je imela knjižico delavskega konsumnega društva:

„Kar sem daj knjižico, ti tako ne potrebuješ moke, saj kruh itak pri nas dobivaš.“

In je dobil tudi knjižico svoje postrežnice Polone.

„Lej šmenta, kmalu bi bil pozabil na tega hudimana, soseda Matijo. Od njega dobim knjižico, če ne zlepa ...“ tako je modroval Neroda v smislu pravil družba ROM ter jadrno krenil na stanovanje soseda Matije:

„O, saj si doma, Matija. Veš zastran tistega dolga sem tukaj. Saj vem, da tudi ti nimaš in ne živiš v preobilici, ampak časi so negotovi in saj veš, da imam veliko družino.“

„Prava kava je vedno dražja!“

- Nič zato!

ŽIKINA

MEŠANICA

**VAM JO POPOLNOMA
NADOMESTI!**

Pripravljena je zares strokovnjaško,
kot mlečna kava sploh **ne potrebuje primesi prave kave,**
kot črna ali turška pa je izvrstna že z $\frac{1}{3}$ primesjo prave kave.

POCENI JE,

ker Vam prihrani izdatek
za cikorijo.

Če nimaš v gotovini, vsaj združno knjižico mi prepusti za nekaj mesecev. Nimam doma ščepca moke in tudi drugih stvari mi primanjkuje. Da knjižice ne moreš dati? Dobro, pa daj denar, ne morem, da bi familija crkala od gladu, dokler imam še kaj denarja razposojenega.“

Tudi to in še nekaj drugih knjižic je Neroda dobil „nápodo“ in tako je dobrodelna družba „ROM“ postala v nekaj mesecih visoko — aktivna.

Komaj da je Neroda še zmagoval podrobni nakup riža, olja in moke ter še drugih potrebščin po raznih združnih in privatnih trgovinah. Ni samo on kolovratil okoli, vsa družina je morala poseči v ta junaški boj proti kruti sovražnici lakoti.

Toliko dobrin si je Neroda že pridobil s pomočjo svoje družbe, da je postal s časom že malce objesten.

„Vsak mesec po četrt litra olja, to je za berače. Vsaj vsak teden enkrat bi bilo dobro naskočiti vsako prodajalno. Pa poskusimo!“

In ga je, kakor pravimo, malo polomil. In baš to je bilo začetek nesreče, morda celó začetek konca velepomembne družbe „Rom, družbe z neomejeno zavezo“.

„Ej, gospod višji Neroda, s to knjižico ste bili komaj pred nekaj nevi v naši trgovini. Ne vidite žiga, da ste vzeli že riž, olje in moko? In še nekaj, gospod višji Neroda! Odslej so riž, olje in moka maksimirani in dobi družina največ eno kilo riža, liter olja in trideset kil moke.“

Take in podobne pozdrave je dobival Neroda po vseh združnih in privatnih trgovinah in začela ga je skrbeti prihodnost. Prvo skrb si je odvalil od srca z dejstvom, da je pet ljudi zopet odjavil pri stanovanjskem oddelku državne policije. Druga skrb je bila dosti važnejša. Kako namreč pospraviti vso bogato zalogo, ki si jo je nabavil v duhu družbe ROM v teku zadnjih mesecev? Vse mu je bilo že na poti.

Izpraznil je tedaj spalnico, ki je bila baš najprostornejša soba v stanovanju, eno posteljo prestavil v jedilnico, drugo prenesel v kuhinjo, prazno spalnico je pa priredil za veleshrambo raznih živilskih potrebščin, zlasti pa riža, olja, moke, pa tudi sladkorja in petroleja.

Toda nesreča. pravijo, nikoli ne počiva.

Ko je bil Neroda s prenašanjem vreč, vrečk, vrčev in vrčkov, pletenk in zelenk, vedrc in keblíc že skoro gotov in si je ves razgret brisal pôtne srage z vročega čela, se je neroda nerodna spodtaknil ob petdesetlitrsko pletenko olja in da bi se obdržal v ravnotežju, zagrabil za rob slabo pritrjene police, ki je z vso svojo bogato in težko vsebino zagrmela po sobi, razbila pletenko olja, prevrnila vrč s petrolejem in pognila tudi nesrečnega Nerodo pod sabo. Neroda

je naenkrat plaval med zmesjo riža, olja, moke, bencina, sladkorja, petroleja ter drugih špecerijskih potrebščin in gledal iz te mešanice kakor miš iz moke. —

Od tistega časa Neroda ne hodi več po nakupih. Pravijo, da je svojo družbo ROM likvidiral z neomejeno zavezo, da se nikoli več ne bo ukvarjal s takimi in podobnimi zadevščinami.

Pravijo tudi, da je Neroda od tedaj postal silno redkobeseden. Sam hodi na sprehod in znanci, ki so ga videli, so pripovedovali, da ima navado, da glasno govori sam s sabo ter da so razložili besede, ki jih je ob taki priliki izgovarjal: rom-pom-pom, rom-pom-pom.

Nam se Neroda smili. Smili prav iz srca. Zlasti pa tisti zakladi, ki bi marsikomu od nas prišli prav in katere se pri nas tako salamensko težko dobi, namreč:

ROM = riž, olje in moka.

Prav za prav bi bilo treba Nerodo zlasati in ga pretpsti, to nerodo nerodno.

Če ga dobe zadružne kolesarice v roke, gorje mu, zmešancu nerodnemu!

V Braziliji mečejo kavo v morje, kadar je te božje stvarce preveč, Neroda pa gre in zmeša riž, olje in moko s petrolejem, kadar je teh dobrin najmanj.

Da bi ga zlodej!

to so proizvodi za nas železničarje!

KRIŽEV POT

Zgodnja pomlad je. Nebo je jasno in na uvele travnike in vrtove, na puste in prazne gozdove, na sivo ravnino, ki v dalji utone v megli, sije toplo pomladansko sonce.

Žalostna gora...

Nedogledna ravan, ki se zdi, da se šele tam daleč, daleč v daljavi, ki se dá komaj slutiti, prelije v planine, ta nedogledna ravan je pri nas vzkipela in kakor v silnem hrepene-nju rodila tri griče z belimi cerkvicami na vrhu: Sv. Ano, Sv. Jožefa in Žalostno goro. — Kakor trije vali stoje ti trije griči ob robu ravnine. Tam se začne čisto drugačen svet kakor pa je na ravnini, tam se začne življenje, ko se zdi, da v ravnini življenja ni, da je sama črna prst, šota, umazani jarki, napolnjeni s črno in mastno vodo in visoka, pusta, nikdar tako živo zelena trava kakor je posejana po teh gričih in gmajnah... Zares! Menda nikjer na svetu ne dobiš tolikega nasprotja kakor tu, kjer ravnina prehaja v gričevje, kjer se črna prst naenkrat zamenja z živo rjavo, skoro rdečo prstjo, kjer mole iz zemlje tudi po njivah mo-gočne skale in so vsa pota ograjena s škarpami...

Med Žalostno goro in Svetim Jožefom leži vas. Okoli nje so travniki in njive, nad njimi pa pojo svojo enolično pesem že tisočletja temni gozdovi. Tam so gmajne, posejane z redkimi bori in med sivimi, z mahom poraslimi skalami poganja brinje.

Žalostna gora...

Na koncu vasi, kjer so samo še samotni kozolci in skednji, zavije s ceste bela pot ob kapelici v hrib. Med njivami in travniki, s skalami posejanimi, ki pa so tako lepi kakor menda nikjer na svetu ravno o binkoštih, ko je na Žalostni gori prvo žegnanje, se vije in vzpenja ta pot.

Samo nekaj minut te vodi pot med zelenjem, posejanim s kraškim kamenjem in že si v senci lip, ki so jih Bog ve kdaj zasadili naši dedje in pradedje. Tik ob poti so lipe, drugače pa so na levi in na desni kamenite gmajne; skale, preprežene z robidovjem in med njimi samotni brinjevi grmi...

Ob toplih poletnih večerih zadoni ob sobotah s srede vasi fantovska pesem. Ob kamnu se zbero fantje; pesem za pesmijo se zлива v tišino jasne poletne noči in ne redko utihne šele takrat, ko se izza Krima še kradejo rahli odsevi jutranje zarje.

Naprej je takrat zmerom pel Dolinarjev Ivan. Njegov glas so poznali možaki, poznale so ga matere, najbolj pa je bil poznan dekletom, ki so po vsej vasi odpirala okna in za-

sanjala v prijetno toploto in tišino poletne noči, kadar se je zaslišala fantovska pesem z vasi . . .

Ivan je bil med vsemi fanti najmlajši, a najbolj postaven. Pod cesto, na koncu vasi je stala bajta, kjer se je rodil in preživel otroška leta, dorasel v fanta in postal tako velik in močan, da si ga starejši fantje niso več upali napoditi z vasi, ko je stopil ob večerih mednje in z njimi zapel prešerno ali otožno fantovsko pesem.

Tam, ob pesmi, ki je bila zapeta iz srca kakor izrečena ne bi bila nikoli; tam v tišini poletne noči in v čaru zvezd, ki so sijale in se utrinjale na temno modrem nebu; — tam se je v Ivanovem srcu porodilo hrepenenje, doslej neznano hrepenenje po sreči, hrepenenje, ki mu ga ni razložila mati v naročju, ne učitelj v šoli, ne župnik s prižnice. Tam je prvokrat začutil v sebi mehkobo, ki se je je skoro sam pred sabo sramoval: Saj je bil med fanti največji, najbolj močan, imel je med vsemi najlepši glas in zato ni bilo čudno, da so kar vsa dekleta iz vasi gledala za njim, kadar je s koso na rami stopal med njivami v dolino . . . — Ne, Ivan se ni takrat ozrl za nobeno in samo smejal se je, ko so mu ob večerih na vasi pravili fantje, kako ga ima ta ali ona rada in mu bili zraven nevoščljivi, ker se dekleta za nobenega izmed njih niso tako zanimala kakor ravno zanj.

Pod Žalostno goro so na vrtovih ob hišah in skednjih zacvele češnje. Vse je bilo v najlepšem, prvem pomladanskem zelenju. Po vrtovih in ograjah je vse brstelo, v grmovju so zapeli pesem ljubezni drobni ptiči, prvi znanilci pomladi. Utihnili je burja in temni gozdovi so sedaj ob večerih šumeli novo, toplo pesem pomladi, ki jo je južni veter prinašal od Tisovcev . . . Nedeljsko popoldne je bilo. Sonce je sijalo na sveže preorane njive in na trave, ki so plaho zelenele med njimi. Ivan je bil tako sam doma na vrtu in ko je bilo že pozno popoldne, je stopil na cesto. Šel je skozi vas, ki je bila tiha kakor je zmerom ob nedeljskih popoldnevih, le iz gostilne na sredi vasi se je slišala pijana in neubrana pesem. — Ivana ni premotila pesem iz gostilne; sam je zavil na koncu vasi ob kapelici na pot, ki je vodila na Žalostno goro, med cvetočimi travami, med zoranimi njivami in brstečimi, dehtečimi lipami na vrh k cerkvi, na vrh, kjer kipi proti jasnemu nebu mogočen stolp. Sam je prišel na vrh. Rdeča cerkvena streha se je blestela v večernem soncu. — Ivan je zastrmel v ravnino, ki so jo oblivali poslednji sončni žarki. Hodil je po ravnici, ki leži okoli cerkve, se ustavljal ob kapelicah, ki je vsaka pomenila eno postajo križevega pota . . .

Tam so peli temni gozdovi svojo tisočletno pesem.

Tam so ležale pod hribi med zelenjem vasi, skromne in tihe; — nad njimi so sijale v soncu puste kamenite gmajne, sive, mrtve . . .

Na levi so šumeli hrastovi gozdovi pod Sv. Jožefom, ki se je zdelo, da je njegov stolp nagnjen in se bo zdaj zdaj zrušil v dolino...

Vsa ravan je bila tako praznično svetla v tem pomladnem soncu, tako pisana ob robovih, kjer so ležale vasice in so tam daleč temneli daljni jelovi gozdovi...

Tam so žarele v zahajajočem soncu planine, še vse pokrite z belino...

Pod hribom je zamolklo ropotal vlak, sopihal proti horovniškim klancem in hitel med temnimi gozdovi dalje, dalje proti morju.

Ivan je bil ves ujet v to večerno lepoto in v čar pomladne pesmi, ki je dihala od povsod in jo je zanj prepevala sleherna veja, sleherna bilka. Naslonil se je na kapelico sedme postaje in ni slišal korakov, ki so se mu za hrbtom bližali.

Nenadoma so mu drobne roke zakrile oči in nežen glas je vprašal:

„Kdo je?“

Ivan je bil tako zaverovan v lepoto večerne pokrajine in obenem tako iznenaden, da nekaj trenutkov ni vedel, kaj bi. Še z rokami si ni vedel pomagati. Roke pa so se same odtegnile in k Ivanu se je nagnil droban, bled obraz.

„Pavla!“ je vzkliknil Ivan in zastrmel v temne dekletove oči. — Kako lepo so sijale vanj te lepe oči! Nekaj so mu pripovedovale, nekaj prav tako lepega kakor pesmi, ki jih poje ob večerih s fanti na vasi. Nikdar še ni čutil v prsih toliko mehkode kakor v tem trenutku.

„Pavla!“

Ivan je nehote in nevede prijel dekle za drobno roko in ni mu je umaknila.

Skupaj sta obšla s Pavlo vseh štirinajst postaj križevga pota, drug drugemu sta pripovedovala, kako lep je ta pomladni večer in Ivan je videl v tem bledem Pavlinem obrazu naenkrat vso svojo srečo, v njenih očeh je bral izpolnjenje hrepenenja, ki ga je že toliko pomladi sam nosil v srcu.

„Pavla!“

Njene oči so bile tako lepe kakor ta pokrajina, ki je vedno bolj temnela in tonila v noč, ko je za daljnimi griči zašlo sonce in je vedno bolj ugašala na sinjem nebu večerna zarja.

Drobni glas edinega zvona od farne cerkve je naznanjal zdravomarijo. Hladen veter je zavel sem od gozdov. Pavla se je stisnila k Ivanu. Njen blede obraz je postal v polmraku še bolj bel in iz njega so govorile temne oči... — Poglej vendar, kako te imam rada... Samo zate bi dala te lepe oči, samo tvoj je ves ogenj, ki mi gori v prsih, če hočeš...

Ivan je postal od tega večera ves drug. Nič več ni maral za šumne zabave, nič več se ni smejal s fanti na vasi, nič več ni prepeval z njimi. Tiha sreča mu je sijala samo iz oči. — V dolino je hodil vsako jutro delat na žago, večere pa je presedel sam na domačem vrtu in premišljal včasih pozno v noč, kako bi mogel narediti tako, da bi bila Pavla vsa in zares njegova in bi bil z njo združen do smrti. Vedel je dobro, da mu oče ne bo dal hiše; saj so bili doma še štirje, ki so bili vsi mlajši od njega in so tudi čakali, da jim bo dom izpolnil hrepenenje po življenju.

Fantje z vasi so se odpravljali v Kanado. — Nekaj denarja je imel Ivan prihranjenega, za nekaj je pa prosil očeta. Ni mu povedal, da ima dekle, ker nihče v vasi še ni vedel za ljubezen med njim in Pavlo. Nihče ju ni videl, ko sta hodila ob lepih nedeljskih večerih pod Žalostno goro. Ivan je samo njej zaupal načrte, ki jih je imel za njuno bodočo, skupno, srečno življenje. — Dve leti bo v Kanadi; kaj je to!? In vendar bo tam zaslužil toliko, da se bo vrnil in ustvaril zase in zanjo dom, ki bo v njem zaživel z vso ljubeznijo, zdaj za vse ljudi skrito — ...

Šli so: Bobnarjev Jaka, Petelinov Matevž in še drugi iz sosednjih vasi. Francelj jim je igral na harmoniko, ko so se poslavljali od domačih. Vse vasi so preromali, obšli so vse gostilne in ob pesmi pozabljali, kako je težko slovo, ko ne veš, ali boš še kdaj videl to zemljo in ljudi, ali boš tudi tam daleč za morjem morda našel srečo, ki bo prav tako lepa kakor si jo slutil doma, a je nisi mogel in je tudi ne bi mogel doseči nikdar samo zato, ker so te njive tako skalnate, ker so travniki tako majhni in revni in ker so gozdovi že vsi padli in ne morejo dati sončne bodočnosti mladini, življenja željnim ljudem. V vsaki vasi je kateri izmed njih imel dekle in šel je tudi k njej po slovo ... — Ali se vidita še kdaj? — Ali bo dala tujina obema srečo, da bosta nekoč združena? — Take misli so trle marsikoga med njimi, medtem ko je skozi usta prihajala pesem za pesmijo in je bila ena bolj vesela od druge.

Tako je mislil tudi Ivan, ko je prepeval s fanti in jemal slovo. Mislil je na Pavlo, hrepenel po njej in ko hrepenenja ni mogel utopiti v vriskih, v vinu in veselem smehu, se je dvignil in v mraku odšel k Cvarovim.

Pavla ga ni pričakovala. Saj sta se poslovila že v nedeljo, ko sta sama hodila pod cerkvijo in zadnjič govorila drug drugemu besede ljubezni, zvestobe in bolesti ob slovesu. In Ivan je prišel; prišel je po poslednje slovo. Preveč je gorela v prsih ljubezen, da bi se mogel zdržati in ne bi pogledal v oči njej še enkrat; zdaj, ko je vedel, da ji še lahko, dočim ga bo jutri železna cesta že odpeljala od teh gričev proti morju in še naprej v novo domovino. Ni mu bilo več do tega, da bi še naprej skrival svojo ljubezen njenemu očetu

in materi, saj bosta tako onadva kakor vsa vas končno zvedela vse in — saj njega tako ne bo doma.

Pavla je bila pred hišo, ko je prišel Ivan. Prvič sta si ta večer pogledala v oči vpričo ljudi, in sam Cvar je obnemel, ko je videl toliko ljubezni in sreče v dveh mladih ljudeh in mu je Ivan povedal iz oči v oči, da bo Pavla samo njegova...

*

Na vasi je utihnila pesem, tista lepa pesem, ki so jo peli samo fantje, ki so odšli v tujino za kruhom. Res, že se je tu pa tam oglasilo petje ob večerih, ali nič več ni bilo v teh pesmih tiste duše, kot so jo znali pričarati tisti, ki so se odpeljali čez morje...

Pomlad je bila vedno lepša, vedno bolj zelena; sonce je tako toplo obsevalo in oživljalo zamrle gmajne in osivelo ravan. Vse je ozelenelo.

Vsa drugačna pa je bila ta pomlad za Pavlo.

Stari Cvar, ki je starejšo Marijo dal za ženo trdnemu kmetu gori v hribih, se nikakor ni mogel sprijazniti z mislijo, da bi se njegova najmlajša hčerka Pavla omožila s človekom, ki si mora po svetu iskati kruha, ki nima zemlje in hiše. — Ne, bo že on gledal, da bo Pavla dobila takega, ki bo vreden Cvarovega imena in bo njegov denar prišel na grunt! —

Prihajali so snubci. Cvar je rohnul, ko Pavla ni za nobenega marala. Prihajala so Ivanova pisma. Cvar je pobesnel, ko je videl, da Pavla ljubi samo enega, da njenemu srcu ukazuje samo ljubezen in mu nikdar ne bo ukazovalo bogastvo in grunt...

Pavla je bleдела od dne do dne bolj.

Na Žalostni gori so po dolgih letih spet zapeli zvonovi. Železni zvonovi so naznanjali gričem, gmajnam in ravnini od Krima do Ljubljanskega vrha jutro, veliki zvon je spet zakraljeval ljudem in tej lepi, pisani pokrajini. Ni donel tako lepo kakor oni stari bronasti zvon, ki je ob njegovi pesmi obmolknil Cankar in ki so ga morali v zvoniku razbiti, ko so ga vzeli in iz njega prelili top, ki je potem morda marsikomu, ki je poslušal njegovo pesem iz zvonika, zapel ob Soči pesem smrti...

Pavla je poslušala novo pesem z Žalostne gore. Tudi Ivan je poslal nekaj dolarjev, da se je zdaj glasila ta ubrana pesem po vaseh, ki so raztresene po ravnini in med skalnatimi griči. Saj ji je pisal, da bo kmalu, kmalu prišel domov in bosta potem skupaj poslušala to pesem, skupaj uživala srečo, ko bosta za vedno združena...

*

Zavriskali so fantje na vasi, ko so se po dolgih letih vrnili domov. Dekleta so zajokala od sreče, saj niso pozabili v tujini nanje.

Tudi Ivan se je vrnil. Pisal je domov in Pavli, da pride. Takrat je Pavla legla. Ivanovo pismo ji ni moglo več dati toliko sonca v dušo, da bi začela verovati v novo srečo, v skupno srečo z njim. Kamenite njive in trde očetove besede so storile svoje.

Nekaj tednov prej, preden se je vrnil Ivan, je Pavla tiho umrla in železni zvonovi so ji peli na zadnji poti...

Za njeno smrt je Ivan zvedel šele doma, ko ga je vlak zvečer pripeljal iz tujine, ko je bila prav tako lepa zgodnja pomlad in so zvonovi naznanjali vasem zdravomarijo.

Ivan je ostal sam. Saj je bilo življenje zdaj prav tako kakor prej, preden je odšel zdoma, samo takrat je ležala pred njim sreča, takrat je vedel, za koga hoče prestatati vse, samo da bo enkrat tudi njegovemu hrepenenju zadoščeno in bo dobil mir ob človeku, ki ga je ljubil in je ona ljubila njega.

Zdaj so ostale samo gmajne, puste tudi v pomladi, ostali so gozdovi in šumeli otožno pesem smrti ob večerih; nova je bila samo pesem zvonov, ki so peli, peli svojo enolično pesem.

Življenje ukazuje in življenje je tudi Ivana peljalo naprej, naprej. — Saj je morda to le ena postaja njegovega življenja, saj se mu je ljubezen nasmehnila ob postaji križevega pota, ko je vanj pogledalo dvoje temnih oči, ki jih ne bo mogel nikdar pozabiti.

André Gide.

Nekoč so znanega francoskega pisatelja Andréja Gide-a povabili na večer, kjer je mlad pisatelj prednašal svoj najnovejši ep. Gide je med čitanjem večkrat zadremal in morali so ga venomer buditi. Ko so ga četrtrič zbudili, je Gide nejevoljen vzkliknil: „Ljubi prijatelj! Eno ali drugo morate opustiti: ali me nehaite uspavati, ali me pa nehaite buditi.“

HA-CI, HA-CI!

Zadovoljni sedite v kinu ali gledališču in poslušate izvajanje igre. Naenkrat: HA-CI! HA-CI! Vaš sosed je močno kihnil. To se nekolikokrat ponovi. Velika, suha vročina je v prostoru. Razgreti pridete v ledeni mraz ceste. Že ponoči glavobol, omotica. Vsled okuženja, vsled kihanja Vašega soseda, mogoče tudi vsled prehlada dihalnih organov, ste si nakopali gripo, angino!

V tisočih primerih se lahko izognete takim epidemičnim boleznim z desinficiranjem ust. Dr. Kepplerjevi Biomenthol bonboni so za take primere pravilno izbrani. Ti ojačeni Eukalyptus-Mentol-bonboni z okusom poprove mete razkužijo usta in sluznico nosu ter so tudi za želodec koristni. Preprečili so že veliko bolezni! Dobivajo se v bufejah, lekarnah, drogerijah itd. Cena samo 2 Din.

SAMONIKLA NATURA

V dvorani kina se je poleg mene, ne da bi se mu mudilo, z vso lagodnostjo široko zleknil v naslonjač meščan povsem navadnega videza, oblečen tako kakor so oblečeni povprečni nameščenci v pasjih poletnih dneh: srajca brez ovratnika, podvihana v obliki klina, hlače, zjutraj še bele, z zmečkanim pasom. Na ne preveč izrazitem nosu mu je jahal ščipalnik s štirioglatimi šipami, oči pa — naj mi bralec oprostí banalni opis! — oči so mu bile kakor kositer. Drugih besed ne najdem. Poleg njega se je, enako zaskrbljena, spuščala v naslonjač, kakor je vse kazalo, sopotnica v njegovem življenju, meščanka, ne več mlada in nič kaj vesela.

Zelo je verjetno, da bi pozabil na vnanjost te dvojice in na samo dejstvo njune navzočnosti pri tej poldrugourni predstavi, da se ni pogovor teh dvoje ljudi, komaj je začel prizor, izkazal tolikanj zanimiv, da sem bolj poslušal svoja soseda nego sledil dejanju na platnu. Sam film je bil navadne vsebine: dekle in dva čestilca; prvi — skromen plavolasec, drugi — tipičen temnolasec, ki prvega čisto izpodrine, vendar pa dà dekle koncem koncev prednost skromnemu plavolascu pred blestečim temnolascem. To je vse. Ni treba, da si poseben poznavalec kinematografske umetnosti, da napoveš skoro vse vsebinske poteze takšnega filma.

Moja dva soseda pa sta od vsega početka predstave pokazala takale svojstva: ona je doumevala zelo počasi, kaj in kako, in izpraševala je moža, ki ji je drage volje objasnjeval... Toda kako ji je objasnjeval!

Začelo pa se je tako, da je moja soseda, ko je predrzni temnolasec šepetal dekletu na uho besede, katerih smisel ni dopuščal nobenih dvomov, vprašala:

— Kaj ji razlaga, Pav Palč? —

Pav Palč je zazdehnil in odgovoril:

— Malokaj je, o čemer lahko govorita... Morda o ceni malinovca...

Naglás in zdehanje sta bila dokaz, da se Pav Palč ni šalil.

Potem je skromni plavolasec prihajal k istemu dekletu s cvetlicami v roki.

— Kaj pa tukaj? — je vprašala žena.

— Kaj, kaj! Povedal ji bo, da je koza ali kaj podobnega.

— S cvetlicami ne psuješ...

Tradicija jamči za kakovost!

Pros.m tale zavitek!
Zelo ljubim dobro belo kavo.
Mati mi je rekla: „Pravo Kneip-
povo sladno kavo dobiš samo
v zavitkih s sliko in podpisom
župnika Kneippa.“

Kneippova
SLADNA KAVA

— Hm, kaj vse veš! Čez gobec jo vsak čas mahne, da, s temi cvetlicami, prav čez gobec!

Naslednje slike so pokazale, da ima žena prav: plavolasec s cvetlicami ni mahnil in tudi ne ozmerjal dekleta s kozo. Toda žena ni kljub tej temeljni pomoti nehala izpraševati moža za pojasnila.

Ko sta se tekmeca — svetlolasec in temnolasec — z blesketajočimi se naočniki oddaljila k odločilnemu razgovoru, je žena zopet plaho vprašala:

— Kam pa zdaj?

— Jasno kam: prigriznit in zalit. Mladina pač — kaj hočeš...

Po nekaj slikah se je na platnu zopet pojavil temnolasec. Spričo bližajočih se dogodkov je prihajal z nasršeni obrvmi.

Žena je pobarala:

— Pa tu, kdo gre?

— Zdravnik.

— Kakšen zdravnik?

— Kakšen, kakšen! Navaden!

— Kam pa gre? — je vprašala žena.

— Poklicali so ga in gre. Kam pa hodijo zdravniki? K bolnikom.

Tedaj se je prikazala na platnu druga slika: temnolasec je pravkar korakal naravnost proti gledalcem. Treba je pravici na ljubo povedati, da zaradi nerodnosti snemalca res ni bilo na prvi pogled možno uganiti, da je to še vedno eden in isti mladi človek. Zato je odpustljivo, ako je žena zopet zastavila vprašanje:

— In ta, ki tu gre, kdo je ta?

Mož je brez obotavljanja pojasnil:

— Policaj.

— Kako da je v civilu?

— Preoblekel se je. Pri kriminalnih preiskavah se često preoblačijo.

Medtem se je na platnu razpletla drama: dekle se je prepričalo, da je temnolasec malopridnež. Kljub temu, da jo je mučila ljubezen, mu je pokazala vrata. Režiser je pri tem prizoru posnel dekletov kazalec posebno izrazito.

— Kam neki kaže? — je bila zopet žena radovedna.

— Že kam...

— Ali kaj, kaj kaže?

— Eh, moj Bog! Kako splošno informacijo daje, recimo: levo, za vogalom...

Ko se je zdaj na platnu vnovič pokazal temnolasec, je zopet vprašala žena:

— Kdo pa je tale?

— Kak staroupokojenec.

— Od kod?

— Bog ve. Morda sosed!

Zavrtnjeni temnolasec je s kovčegom v roki baš odhajal v drugo mesto. Žena je pričela od kraja:

— Kam pa ta?

— Že zopet ena in ena! Mar ga več ne poznaš? To je vendar zdravnik, tisti, se ne spomniš, ki je šel po ulici. Instrumente v kovčeg, pa hajd v prakso!

Pri vhodu v hišo, kjer stanuje dekle, se zdajci pojavi zmagoslavni plavolasec.

— Glej, Pav Palč, še eden! Kdo neki bo pa ta?

— Nihče. Kar tako — pasant.

Dekle je vsa trepetajoča čakala plavolasca v svoji sobi. Zacingljajal je zvonec.

Mož je zopet zazdehal in odgovoril:

— Kdo pa zvoni? — se je iskreno začudila žena.

— Nihče. Najbrž so se pošalili otroci.

Sliko je zaključil poljub med plavolascem in dekletom. Žena je spremljala pozorno ta mični prizor do kraja in takoj potem vprašala:

— S kom pa se poljubuje?

Mož se je dvignil z mesta in porogljivo zarentačil:

— Mar ni vseeno s kom? Se pač poljubuje, ker ji prija... Kako pa je s kruhom. Je že doma, ali bo zdaj še treba k peku ponj?

— Doma je, — je odvrnila žena. — Ampak kakšne nerazumljive slike ti prikazujejo.

— Ne vem, kaj prav za prav še hočeš? Pogledala si — in dovolj. Pojdiva domov!...

Ne bom tajil, nekoliko časa me je vedenje te dične dvojice v kinu kratkočasilo. A potem bi bil verjetno pozabil na obstoj tega meščana s štirioglatim ščipalnikom in z očmi kakor kositer, da nisem približno čez teden dni izza gori opisane predstave v kinu slučajno prišel v neki urad. Sedel sem v majhni sobici brez oken pred upravnikovim kabinetom in čakal, da pridem na vrsto. Iz kabineta pa so prihajali k meni glasovi tako samega upravnika, kakor tudi posetnika, ki je bil sprejet pred menoj...

Vrtovi Karla Velikega

V odloku frankovskega kralja Karla Velikega glede uprave njegovih posestev (Capitulare de villis iz l. 812) je med drugim odredjeno, da se v kraljevskih vrtovih mora sejati vodopija (cikorija), ki so jo zelo cenili kot zdravilo, ker ugodno deluje na prebavo, jetra in ledvice. Dandanes se troši cikorija redno v gospodinjstvu v obliki dobre, bele kave s Francom, ki se izdeluje iz korena domače oplemenjene cikorije.

— Vidite li, tovariš, je žuborel mehko posetnikov glas — prosim vas, da mi dovolite prestaviti to notranjo pregrado v mojem stanovanju. Poldrugi meter sem, poldrugi meter tja...

— Pa okna? — je izpregovoril glas upravnika, ki se mi je zdel znan.

— Kako okna? — je izgubljeno ponovil posetnik.

— Ali ostanejo okna na mestu?

— Kam pa naj bi šla? — je s čisto upadlim glasom pripomnil posetnik. Imejte v vidu, da ne gre za tako zvano temeljno steno.

— Za temeljno steno odgovarja graditelj.

— Toda naše hiše pripadajo upravi rajonskih stanovanj.

— Tem bolj. Prinesite mi podatke, ki se tičejo temeljev.

— Oprostite, gospod upravnik, kakšno vlogo pa imajo tu temelji, ko gre vendar zgolj za notranjo stanovanjsko preureditev?

— No, glejte, vidite, saj pravim, brez graditelja je izhod izključen.

— Pa saj mi graditelja nimamo.

— Najdite ga. Brez njega ne morem na noben način...

Tedaj je bilo slišati, kakor da se je posetniku zakolcnilo. S šuštenjem se je dvignil in odprl vrata. Tedaj sem stopil sam v kabinet.

Za upravnikovo mizo je sedel moj sosed iz kina. Oči kakor kositer, očrtane v ščipalnikova pravokotnika so gledale name z neizrazno brezčutnostjo.

— V kakšni zadevi? — je vprašal upravnik.

Hotel sem odgovoriti, a v hipu sem si premislil, požvekoval z ustnicami ter mahnivši z roko zapustil kabinet.

Kdo me bo zato obsojal?

(Iz ruščine prevedla M. Kragelj in S. Kun.)

Bernard Shaw.

Strupeni Irec je velik gurman. Zelo nerad pa jé, če igra godba.

Ko je sedel nekoč v neki izbrani londonski restavraciji, je poklical k sebi dirigenta orkestra.

„Dragi prijatelj,“ mu je ljubeznjivo dejal „ali bi hoteli kaj zaigrati, medtem ko bi jaz jedel?“

„O, da, vse, kar želite... Morda Griega..., Wagnerja..., Liszta...?“

„Ne, ne. Mislim, če bi zaigrali kakšno partijo pokerja, medtem ko jem.“

Gostovanje

(Odlomek.)

V nedeljo pri rani maši sta še ženin Poljančev Rudek in nevesta Julika bila pri prečeščenju; popoldne bosta pri zdavanju. Ure so jima lezle kakor polž. Tedaj pa so se začuli vriski pozavčinov, klarinet je butnil ob ušesa pričakujočih Senkovičevih, zazvončkljali so konjski kraguljčki. Že gredo po snaho. Harmonika jih je spremljala. Brž so zapahnili vežna vrata. Za nje so se postavili starešina in drugi, ki so se spoznali kaj na ženitovanjski katekizem. Treba je bilo odgovarjati včasih na prav zavita in dvournna vprašanja.

Že so Poljančevi svatje poskakali z vozov in njihov starešina je pozdravil na stopnicah s klobukom v roki: „Pohvaljen bodi Jezus Kristus!“ Potem je pričel govoriti, kakor bi rožice sadil: Dolgo da so iskali. In so izvedeli, da pri njihovem hramu imajo čudovit vrt, ki v njem cveto same žlahtne cvetke. Posebno ena izmed njih jim je zadišala, ki ji pa imena ne vedo.

Starešina Vidovič od znotraj pa jih povpraša za hišno številko, če se niso morda zmotili, in jim potlej pove, da takšna dehteča roža res raste v njihovih gredicah, samo da ne ve, če bi je oni bili vredni. S čim lepim in dopadljivim se le morejo izkazati?

Neki godec se odzove, da so prišli iz Rima, ker je tam neznanska zima. Oče starešina pa nadaljuje v imenu vseh, da verujejo v Devico, božjo porodnico, da imajo takšen tegeljček, kamor bi lahko presadili njihov rdeči nageljček. In vrtnar bo dober gospodar.

Ko so tako marsikaj povoljnega izvedeli, so jim dali vstopiti. Potem so si segli v roke, jim ponudili obložene mize in jim napili. V hišo so najprej izza dimnika privlekli grdo babo in povprašali ženina in starešino, če je mogoče to tisti cvet, ki so se oglasili zaradi njega pri njihovem hramu. Ne, take coprnice si le naj porinejo nazaj v dimnik, da jo posušijo zgago babjo. Drugo jim pokažejo belooble-

čeno svatovco. Ta je ženinu ugajala, da si jo je izbral za družico. Tedaj šele so privedli v začudenje vsem lepo nevesto za mirtinim venčkom na glavi. V rokah je nosila krožnik s prstanoma in dva pušeljca iz rožmarina in rdečega nageljna. Pokloni se jim, rekoč:

Prinesla sem vam vesel glas,
Jezus, Marija bodita pri vas!
Kaj pa ste vi meni prinesli?

In ženin je pristopil na ta pozdrav k njej z drhtečimi besedami: „Vero, upanje in ljubezen!“ Nato sta se poljubila na lice. Nataknila sta drug drugemu prstan in pripela šopek na prsno stran. Tačas ni nobeno oko ostalo suho od prevzvišene ginjenosti. Nekateri so jokali na glas. Godci so zaigrali, da se je dvignilo srce. Gostovanjščarji so si nalili kupice in malo prigriznili. Še prekmalu je požvenketal ženinov starešina in oznanil, da je prišla ura ločitve od nevestinega doma. Bil je čas se zdevati na vozove in za cerkev. Konji so že od nemira prhali na dvorišču.

Medtem se je Julika poslovila od staršev, bratov in sester ter jih prosila za odpuščanje za slednjo žalitev v svojem samskem stanu. Solze so ji privrele. Za ta trenutek ni bilo besede. Mati je samo še segla za slovo nad duri v hišni škropilnik in z blagoslovljeno vodo poškopila Juliko in ji voščila srečen pot. Hčerka se ji je od notranje bolesti zgrudila na prsi, ki so jo dojile. Komaj da je videla čez domači prag. Krotke oči so ji bile vse zalite. Črn koleselj je stal pred stopnicami, da je sedla vanj. Dve svatovci z njo. Rudek se je ozrl tedaj spredaj iz svojega voza na njeno lepo obličje in začutil v sebi blago dehteč vonj rože, svoje gartrože.

Majcenovič in njegova Pepa sta se tudi vozila med gostovanjci. V cerkvi so se vsi vsuli k oltarju v bližino ženina in neveste. Edino Majcenoviču ni bilo mnogo za to ceremonijo in se je zadaj pod korom zacaparil v klop in se predal svojim domišljavam mislim.

Župnik je kmalu nad pari izrekel svoj blagoslov in jih zavezal. Slednjič je še natočil v kupico prinešenega vina ter ponudil nevesti in ženinu, da sta pila. Dala sta naprej tudi drugim gostovanjščarjem. Ti so poskušali od blagoslovljenega vina tako dolgo, da so steklenico izpraznili. Nato so se vsuli iz cerkve.

Šele to je Majcenoviča zmotilo v njegovih razmišljanjih. Nekam hitro se je skončalo, da ni niti utegnil dograditi v mislih svojih novih hlevov za konje, po katerih je že od zdavnaj tako hlepel.

Ravno tedaj je videl novoporočenca, da sta stopila po cerkveni ladji ter pokleknila še pri Marijinem oltarju.

Pomoliti sta še hotela skupno za srečen zakon. Tam je že prej bila zatopljena v svojo notranjost Majcenovičeva Pepa in se potoževala svojemu Bogu. Opazivši kraj sebe brata in njegovo nasmehljano Juliko, ju je blagrovala v srečni zvezi, kakor da sta ustvarjena drug za drugega. Nasmejala se jima je od radosti, ki je nevesti kar odsevala s pordelega obraza. Odstopila je, da ju ne bi morda raztresla s svojo navzočnostjo.

Starešini sta medtem poravnala v župnišču oklice in poroko, gostovanjščarji so se zbazderili počasi na vozove, harmonika se je zagugala skladno s klarinetom, konji so cepetali. Prispela sta tudi ženin in nevesta ter se vsedla v skupno kočijo. Tržačani so ob cesti prodajali zijala. Zlasti ženske so vedele marsikaj pripomniti tako o ženinu kakor o nevesti, ki ji je venček zlezel preveč na čelo.

„Glejte, to se pa pelje. Grofek!“ je neka ženska kar s prstom pokazala na Majcenoviča. Ta se je še bolj bahato držal in vlekel dolgo viržinko. Pepika pa je sedela poleg njega kakor otrok, ki mu vzame pura kruh.

Zavili so v klanec proti Poljančevemu hramu. Tedaj so se začeli vozovi drug za drugim ustavljati. Fantje so Rudeku napravili šrec. Pripeli so od debele loščice na eni strani do druge preko klanca žlajdrnice in lance, jih omotali s trnjem in pregrajo zastražili. H ključavnici sta se postavila dva najmočnejša dečka, namazana s sajami, z dolgimi brki in zarjavelo sabljo. Na vsaki strani v ogradu pa je bila opravljena v maškore deca, kričala in mahala, šolarji iz celega tistega kota, počenjajoč vsakovrstne norčije: so podirali peč, zvonili našemljeni s kravjimi zvonci, vlekli plug, poskakovali in plesali, fantje so kosili in mlátili, dekleta so žela in prela ob kolovratih. Kdor je le mogel, je natrleščil kaj na sebe, če ne drugega svinjsko kožo ter zganjal vsakojake vragolije, pokal z dolgim bičem, Adamov Filpek se je preoblekel v babo in naphal s slamo deda, ter s tem krošnjaril okoli, ne da bi se moglo spoznati, ali ded babo ali baba deda nosi. Od voza do voza pa je hodila ciganica s koritcem in detetom ter prerokovala iz dlani in metala karte. Ženinu in nevesti je napovedala, da bosta imela čuda dece v svojem dolgem in srečnem zakonu. Pomudila se je pri Majcenovičevi Pepi, ki je zvedela, da bo možu ušla z doma, če je mož ne bo nosil bolj na rokah. Grofici se vendar spodobi. Pri tem se je ciganka zakihetala z dolgimi kehlji. Bila je odurna, da se je sinek Martinek kar privijal od bojazni k materi in začel vreščati.

Med čakanjem so godci kratkočasili ljudi in dajali ljudskemu norenju še večjo živahnost. Med gostovanjščarji je raslo razpeloženje. Starešini sta se pogodila s stražarjema: Za rajški sta jih pustila dalje. Majcenoviču je bilo

tega zadrževanja že dovolj. Že je skočil z voza in hotel kam po drvjačo, da bi s silo presekal verige. A tedaj so že razrožljali po tleh in prehod je bil prost. Nekdo je pobiral od gostov v sito drobiž. Ljudi se je nabralo ob plotovih za celo mašo. Med sabo so razhajajoč se govorili, da bosta ta dva za svojega gospodarstva imela vsega v izobilju, ker ju je pričakovalo toliko žanjic, mlatičev in predic.

Gostovanje je trajalo tri dni in tri noči. Ženin in nevesta sta svečano sedela za šibečo se mizo polno vsega, kar si je srce pozelelo. Samo kdaj pa kdaj sta si imela povedati kaj drug drugemu. Od pričakovanja so jima drhteले besede. Gledala sta in poslušala, kar so jima polagali v govorih na dušo starešini in drugi veseljaki v napitnicah. Trudila sta se, da bi prepoznala neprenehoma prihajajoče maškore, ki so v pismih že naprej plačevali muzikantom kakšen valček, polko ali šamarijanko.

Okoli hrama pa so se potikali pomelaji, prežeč na točaje in kuharice, da jim nekaj navržejo. Od preobjestnosti so Poljancu celo sani spravili vrh strehe na kolarnici.

Drugo jutro so gostovanjci hodili od hiše do hiše po jutrnicaх. Spravljali so skupaj povabljenca, ki so se kdaj po polnoči siti in napiti razkropili po svojih domovih k počitku. Našemljene in norosti zganjajoče so zabavali godci. Kamor so prišli, so bili pogoščeni. Plesali so in na tihem pri hiši kaj zmaknili, kar so potem zvečer gnali na dražbo. Domači so predmet spoznali in gospodarica je morala privleči iz razporka mošnjico. Krajcarje je morala položiti godbenikom, ki so tem hrupneje svirali.

Pri Majcenoviču sta pozavčina naravnala nekaj drugih za burko pripravljenih ljudi, da bi lovili v njegovi mlaki ribe. Nista dobro poznala Štefa, drugače ga gotovo ne bi hotela zdražiti. Zvabili so ga, da jim je pomagal pri napenjanju mreže nad vodo. Držati so jo morali čepečki. Tedaj se mu je od zadaj približal pozavčin in ga sunil v mrežo. Tako so Majcenoviča skopali. Ta pa ni poznal šale. Komaj je zlezal iz mlake — z njega se je kar cedilo — je razjarjen izdril iz plota kol in bežal za pozavčinom. Tudi drugi so se krohotaajoč razpršili, ko so ga videli vsega besnega. Če bi koga izmed onih, ki so ga speljali na led, mogel dobiti, Bog ve, če mu ne bi razklal glave v svoji neugnani razburjenosti.

Zaradi neumestne šale se je Majcenovič tako nadul, da se ni več pokazal na gostovanju. Sam Poljanec je šel ponj. pa ga ni mogel pripraviti nazaj v dobro voljo. Toda vse zaman. Preklinjajoč je grozil, da bo kanalje že do krvi izplačal, samo pod pest naj katerega dobi. Potlej je vso svojo jezo bruhnil celo nadenj, da naj rajši hčeri da svoje, da si lahko postavi hleve, ne pa da zapravlja in troši za

požrtijo ljudi. Zakaj pa Pepi ni služil tri dni gostovanja? In kako dolgo bo še moral čakati nanj, da se stegne? Ali mar naj do tedaj on huba ogle svojega hrama. Pasti se itak nima kje, saj še hčeri niti travnika ni dal zapisati.

Vse mu je na najgrši način izmetal, kar ga je že dolgo tiščalo. Mogoče da bi še starega Poljanca sunil skozi vrata, če mu jih ta ne bi prej sam zadrlesknil za seboj.

Rudekovo gostovanje pa je minilo tudi brez Majcenovičevega Štefa, ki so mu bili vzdeli priimek Grofek. Vsem povablencem, ki so ga poznali, se je zdelo celo dobro, da ga ni med njimi, ker bi itak iskal samo zdrahe. In ker sam ni šel, ni tudi žene Pepe pustil, da bi hodila zadnji dan hubat kosti med samosvoje Srjance, ki imajo sloko pišče za svojega skupnega družinskega patrona.

Srjancem je bilo tako tudi povšeči, da jih vsaj ni mogla pikati obreška sitna muha. Vas Obrež je namreč imela najbrž od tistih dob, odkar je neki radoveden Muha hodil gledat na Ivanjščico svoj hram, kako se od tam vidi, za svoj domači grb muho na lancu. Sprva je bila mišljena ivanjska muha, toda čas vse zmenja...

Manj znane besede:

Prečeščenje = obhajilo,
zdavanje = poroka,
pozavčin = vabi na gostijo ali gostovanje,
tegeljček = lonček za cvetlice,
gostovanjci = gostovanjščarji = gostje,
zacapariti se = zdevati se = zbazderiti se,
šrec = zapora,
loščica = divja jablana,
žlajdrnice = verige = lanci,
natrleščiti si = navesiti si,
kehlji = zobje,
drvjača = sekira za drva,
kolarnica = shramba za vozove,
pomelaj = nepovabljen gost,
hubati = glodati.

Dvorni zdravnik.

Nekoč je neki oxfordski univerzitetni profesor, ki je bil znan po svoji strogosti, napisal na tablo v univerzitetni avli: „Cenjenim slušateljem sporočam, da so me imenovali za osebnega zdravnika Njegovega Veličanstva.“

Neki hudomušni dijak je pa pod to sporočilo napisal pričetek angleške himne: „Good save the king!“ (Bog obvaruj kralja!).

Mladinska pravljica

Živela sta kmet in kmetica, ki sta imela troje hčera. Starejši dve nista bili mnogo prida, najmlajša pa ne le, da je bila marljiva, ampak je bila tudi tako lepa, da so se vsi ozirali za njo.

Oče kmet, je nekoč odhajal na semenj. Pred odhodom je vprašal hčere, ali si morda česa žele.

— Hotela bi blago za narodno nošo! — je odgovorila najstarejša.

Isto željo je izrazila tudi druga hčerka.

— In ti, najdražja? — se je obrnil oče do najmlajše.

— Ako že smem izbirati, potem mi kupi rožo-škrlatico, — je prosila tretja hči.

— Kaj boš z njo, deklé? Mar ni bolje, da ti kupim lepo obleko? — je svetoval oče.

Toda ni je mogel pregovoriti. Hči je vztrajala pri svoji prošnji.

Kmet je objel svoje hčere, se zavihtel na voz in se odpeljal v mesto. Tam je nakupil za starejši hčerki balo blaga za obleke, rože-škrlatice za najmlajšo hčer pa ni našel nikjer.

Vrnil se je domov.

— Tu imata, za kar sta me prosili — je dejal starejšima hčerkama in razganil pred njima živo pisano blago. — Zate pa, draga, žal, to pot ničesar, ker rože-škrlatice nisem našel nikjer. Morda pojde prihodnjič bolj po sreči... —

Ko sta starejši deklici krojili in šivali obleko, sta se škodoželjno norčevali iz najmlajše sestre.

— Kdo bi si mislil, kako je zvrta! — se je rogala prva.

— In kako domišljava! — je dodala druga. — Kaj si bo neki izbircnica šele prihodnjič pozelela?

Nekaj tednov pozneje se je oče zopet odpravljajal na sejem. Zopet je vprašal hčere, kaj naj jim kupi.

To pot si je vsaka od starejših obeh hčera zaželela svileno ruto. Najmlajša pa si je spet zaželela rožo-škrlatico.

Oče se je vrnil s sejma in prinesel obema starejšima hčerkama svileno ruto. Za najmlajšo pa rože-škrlatice zopet ni našel nikjer. Ali to potrpežljive mladenke ni užaloštilo. — Pa drugič, ako bo sreča mila! — se je nasmehnila očetu.

Čez nekaj časa je odhajal kmet tretjič v mesto. Zopet je vprašal dekleta, česa si žele. Starejši sestri sta si topot zaželeli lepe, dragocene uhane. Najmlajša pa je ponovila

staro željo: — Očka, ako utegneš, mi prinesi rožo-škrlatico!

Oče je objel svoje tri hčerke in se odpeljal na semenj. Ko je za starejši hčerki kupil uhane, je vpraševal naokoli po roži-škrlatici. Toda kjer koli je vprašal — nihče mu ni vedel svéta, kje bi jo našel. Z žalostnim srcem je zapuščal sejmišče in se vračal proti domu.

A glej! Komaj je privozil iz mesta, sreča siromašnega starca, ki drži v roki — rožo-škrlatico.

— Prodaj mi cvetico, — ga je ogovoril kmet. — Pošteno ti jo plačam!

— Roža ni za noben denar na prodaj! — je odvrnil starec. — Pač pa ti jo podarim pod enim pogojem: ako daš svojo najmlajšo hčerkico za ženo mojemu sinu, sinjemu orliču.

Oče je premislil, kaj bi storil. Ako odkloni cvet, bo užalostil hčerko. Ako ga sprejme, jo bo moral prepustiti neznanču. Dolgo se je obotavljal, a končno se je odločil: — vzel je cvetico.

— Ko jo bo fant zasnuvil — je mislil — ga itak deklè, ako ji snubec ne bo všeč, še vedno lahko zavrne.

Kmet se je vrnil domov. Starejšima hčerkama je podaril lepe uhane, najmlajši hčerki pa rožo-škrlatico.

— Ta cvet mi ni prav nič všeč — je takoj pojasnil oče. — Priznati ti moram, da za denar ni bil na prodaj in da mi ga je dal neznan starček pod pogojem, da se oženiš z njegovim sinom — s sinjim orličem.

— Ne delaj si skrbi, očka! — ga je tolažilo dekle. — Sinji orlič — je brhek vitez, ki mu je dana tajinstvena moč, da se izpreminja v orliča, ki krili po zraku. Sicer pa je dober in nežen!

— Ali ga poznaš? — je vprašal oče.

— Da, očka! — je pritrdila hči. — Prejšnjo nedeljo je prišel v našo cerkev in me vso mašo ogledoval. Vem, očka, da me ljubi!

Kmet je zaskrbljeno odmajeval z glavo. Potem pa je prekrizal hčerko na čelo in dejal: — Lezi, draga hčerkica — čas je spanja. Noč prinese svèt. Kasneje vidimo!

Deklica se je zaprla v svojo kamrico. Rožo-škrlatico je v lončku postavila na odprto okno, ji prilila vode in sanjavo zrla v modro zvezdno daljavo.

Nenadoma ugleda v mesečini čudovitega ptiča, prhutajočega s sinjezlatimi krili. Vedno bliže plava in hip nato že švigne skoz odprto okno v kamrico. Komaj se dotakne poda — glej: že se ptič spremenil v lepega, mladega, stasitega viteza.

Deklíci zastane sapa. Ali čim vitez izpregovori, ji je lahko in radostno pri srcu. Do zore pokramljata. A ko prvič zapoje petelin, se vitez poslavlja, rekoč: — Vsako noč, ko postaviš rožo-škrlatico na okno, priletim k tebi. A tu ti dajem pero od mojih kreljuti. Ako si poželiš kakršnega koli nakita, stopi na stopnišče in pomahni v desno z njim. Vse bo tvoje, kar si boš zaželela! — — —

Pri teh besedah se je vitez izpremenil v sinjega orliča, zakrilil je in odletel skoz okno v temni gozd.

Deklè je z očmi sledila njegovemu poletu. Ko pa je za gozdom utonil, je zaprla okno in usnula.

Odslej se je sinji orlič, čim je dekle postavilo rožo-škrlatico na okno, vračal vsak večer zopet k njej...

Napočila je nedelja. Zvonovi vabijo v cerkev. Verniki se odpravljajo k maši.

Tudi obe starejši sestri se pripravljata k odhodu. Oblekli sta se pravkar v svoji novi, blesteči narodni noši. Ogrnili sta se z novima svilenima rutama, a v uho sta si zataknila prelestne zlate uhane. Odhajaje z doma, se še ponorčujeta nad mlajšo sestro: — Glejte, bedakinjo! Nima kaj, da bi oblekla! S svojo rožo-škrlatico bo morala ostati doma!

— Kaj zato, dragi sestrici! — jima je odgovorila. — Kaj tako skrbita zame! Šaj bom doma prav tako lahko molila!

Starejši sestri sta odšli. Mlajša sestra pa je sedla v svoji ponošeni obleki k oknu in z očmi spremljala dobre, pobožne ljudi, ki so hiteli k maši. Vsi so nosili najlepše obleke, vse je bilo v svili in žametu, vsem je žarela iz oči sreča in sijalo zadovoljstvo...

Ko ni bilo nikogar več na ulici, je dekle švignilo na stopnišče. Ozrla se je naokoli in ko je videla, da je sama, je zamahnila z orličevim peresom v desno.

In glej! Kakor bi trenil priskočijo tisti hip prednjo služabniki z zlatimi našitki, razgrinjajo pred njo na tucate dragocenih oblek ter ponujajo na stotine najizbranejših in najžlahtnejših demantov. Pred vrati zahrznejo nemirni vranci, vpreženi v kočijo iz samega kristala.

Dekle je na mah oblečeno in okičeno. Nemudno sede v kočijo in se odpelje v cerkev. Tam vse strmi vanjo in občuduje njeno lepoto.

— To je princesa — so šepetali — daleč iz devete dežele prihaja, iz Indije Koromandije!...

Pri zadnjem evangeliju je zapustila cerkev. Sedla je v kočijo in vranci so jo bliskoma potegnili domov.

Ljudje so drveli iz cerkve za njo, da jo še enkrat vidijo, da se še enkrat opoje z njeno lepoto. A zaman so se prerivali in gnetli — o njej že ni bilo ne sluha, ne duha več.

Komaj je prispela naša deklica do stopnišča svoje hišice, že je zamahnila s svojim orličevim peresom v levo.

In kakor bi trenil — že je bila spet preoblečena v svojo skromno, ponošeno obleko, a kočija je izginila. In kakor da se ni ničesar zgodilo, je zopet sedla k svojemu oknu in gledala dobre, pobožne ljudi, ki so se vračali od maše.

Tudi njeni sestri sta se vrnili domov.

— Da si videla, sestra, kakšna kraljična je danes obiskala našo cerkev! Ljudje se je kar niso mogli nagledati in se ji načuditi! Njene lepote ni moči izraziti! Biti mora kakšna tuja princesinja! Kako razkošno je bila nališpana!

Minula je druga in tretja nedelja. Deklica z bogatim nakitom se je vedno spet vračala v cerkev. In ljudje so jo vedno imeli za princeso.

Ko so jo zadnjo nedeljo služabniki razpravljali, so ji v naglici pozabili odpeti demantno zaponko v laseh. Ko sta se hudobni sestri vrnili iz cerkve, sta zopet pričeli pripo-

vedovati o lepi princesi. Tedaj sta nenadno ugledali v sestri kiti zaponko z ognjeno žarečim demantom.

— Kaj nosiš tu? — sta vzkliknili. — Prav takšno zaponko je imela v glavi lepa caričina v laseh.

Deklica je vzkriknila in zbežala v svojo kamrico. Sestri pa sta stikali glave in ugibanja, sumničenja, opravljanja in natolcevanja ni bilo več ne konca ne kraja.

Deklice ni zlobno početje njenih sester spravilo iz ravnotežja. Njihovemu hudobnemu podtikanju se je samo smehljala. Toda sestri nista odnehali. Jeli sta mlajšo sestro budno oprezovati. Vsak večer sta se priplazili k vratom njene kamre in prisluškovali.

Neko noč sta začuli sestriino kramljanje s sinjim orličem. Vztrajali sta do zore pri vratih in pri ključavnici sta videli kako je skrivnostni ptič odletel skozi okno tja proti temnemu gozdu. Tedaj sta skovali zloben načrt. Vtihatopili sta se v sestriino kamrico in spretno vdelali v sestriino okno tenko brušena, koničasta rezila, da bi si na njih sinji orlič ranil kreljuti. Deklica o vsem tem ni slutila ničesar.

Ko je tisto noč po svoji navadi spet postavila lonček z rožo-škrlatico na okno, je legla v posteljo in trdno zaspala.

Sredi noči je priletel sinji orel in se zapel s svojimi krili v nastavljena rezila. Zaplaputal je s perutnicami, da bi poletel v sobo, a vsak poizkus in ves trud sta bila zaman. Z ranjenimi, prerezanimi krili se je moral vrniti.

— Zbogom, dragica! — je še kriknil. — Ako me boš hotela še enkrat videti, me poišči stotisoč streljajev od tod. Preden pa me najdeš, boš morala prelomiti troje železnih popotnih palic, obrabiti troje parov železnih čevljev ter izgledati troje železnih pogač.

Dasi je deklica trdno spala, je vendar slišala te okrutne besede. Spanec ji je kakor mōra tiščal veke in najsi se je še toliko trudila, ni se mogla zdramiti.

Drugo jutro se je plaho ozrla okoli. Bil je že svetel dan — toda sinjega orliča ni bilo od nikoder. Tedaj se je ozrla na okno in z grozo opazila na njem nastavljena rezila, a na njih ostrini kri, ki je curljala na rožo-škrlatico.

Dekle je bridko zajokalo. Jokalo je tri dni, prejokalo tri noči! Toda solze so bile zaman: sinjega orliča ni bilo več nazaj. In ko je poizkusila zamahniti z orlovim peresom, se tudi služabniki niso več prikazali.

Vsa objokana je končno stopila pred svojega očeta in ga prosila za blagoslov.

— Grem, da poiščem sinjega orliča! — je odločno izjavila.

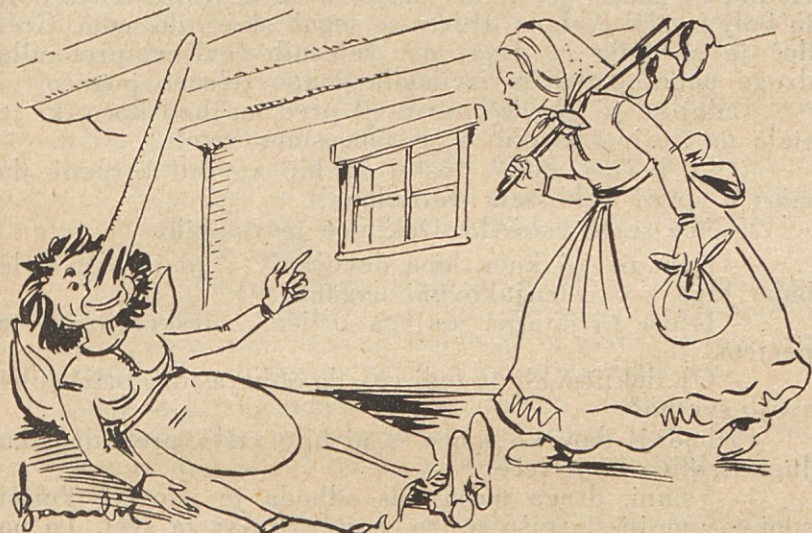
Dala si je izkovati troje železnih popotnih čevljev, prav toliko železnih popotnih palic in prav toliko železnih pogač. Prvi par čevljev je obula, se oprla ob prvo od popotnih

palic in se napatila v smer, od koder je prihajal njen sinji orel. Hodila in hodila je po temnem gozdu. Stopala je čez drn in strn, da so se železni čevlji že jeli obrabljati. Železna popotna palica se ji je prelomila, a tudi prva železna pogača je bila domala izgledana.

Deklica je stopala in stopala dalje. Gozd pa se je vse bolj in bolj mračil.

Nenadoma ugleda pred seboj majhno kočo, ki je stala na žabjem kraku in se neprestano vrtela.

— O, kočica mala! Postoj za hip z vrati k meni, da morem notri! Tako sem sestradana!

Kočica se je ustavila. Dekletce je vstopilo. V edini izbi je počez ležala na tleh stara baba Jaga. Njen nos je bil tolikšen, da se je s konico dotikal stropa.

— Kam pa, kam, lepa devojka? — jo je vprašala babura.

— Imela sem prijatelja, sinjega orliča z lesketajočim se perjem. Moji sestri sta mu prizadejali zlo, pa je zato odletel daleč od mene, tja k daljnemu morju, za visoke gore. In zdaj sem na potu, da ga poiščem.

— Oj, deklica, dolga, predolga je pot do njega! — je dejala čarovnica. Trikrat boš morala prehoditi deveto deželo, da ga najdeš. A povrh je on medtem že zaprosil caričino za roko.

Baba Jaga je ponudila lepi deklici pogače in medice. Dala ji je tudi prenočišče. Ko se je drugo jutro zdramila, je deklico prebudila in ji rekla: — Vstani, skrajni čas je že, da se odpraviš. Poišči mojo sestro in njo vprašaj za

nasvet. Tu ti poklanjam srebrni mal kolovrat z zlatim vretencem. Ko prideš do morja, v deželo, kjer živi sinji orlič, zasuči preslico in odvij se ti zlata nitka. Tedaj se ti približa caričina, ki prihaja vsak dan k morski obali na izprehod. Videla bo srebrni kolovrat in ti ga hotela odkupiti. Toda ne sprejemaj mi zanj nobenega denarja. Pač pa ji ga podari pod pogojem, ako ti dovoli videti sinjega orliča.

Baba Jaga je nato segla za klopčič, ga zakotalila po stezi in še dodala: — Sledi samo klopčiču, pokaže ti pravo pot! —

Deklica se je spet znašla v temnem, neprodinrem gozdu. Hodila in hodila je, vedno dalje in dalje. Gozd se je bolj in bolj mračil. Vrhovi dreves so segali skoro do neba. Greoč je obrabila že drugi par železnih čevljev, prelomila drugo popotno palico, izgloodala drugo železno pogačo.

Tedaj se je klopčič zaustavil pred majhno kočo, ki je stala na žabjem kraku in se neprestano vrtela.

— O, kočica mala! Postoj za hip z vrati k meni, da morem notri! Tako sem sestradana!

Kočica se je ustavila. Dekletce je vstopilo.

— Kam pa, oj kam, lepa devojka? — jo je ogovorila baba Jaga z okostenjakovimi nogami.

— Iščem prijatelja, sinjega orliča, z lesketajočim se perjem.

— Oj, deklica, ali pa tudi veš, da obhaja sinji orlič jutri svojo svatbo?

Prihodnji dan, ko sonce še ni bilo vzšlo, prebudi baba Jaga deklico in ji reče:

— Vstani, draga moja, čas odhoda je napočil. Poišči spotoma mojo starejšo sestro in jo vprašaj za svet. Tu pa imaš srebrn krožniček z zlatim jajčecem. Ko prideš do morskega brega v deželo, kjer prebiva sinji orlič, zakotali jajcece po krožniku. Približala se ti bo caričina in hotela odkupiti krožnik in jajce. Toda glej, da ne sprejmeš od nje nobene odkupnine. Zahtevaj od nje samo, da ti pokaže lepega orliča.

Dekle je globoko vzdihnilo, se zahvalilo babi Jagi in se napotilo dalje za klopčičem.

Zopet je stopala po temnem gozdu, vedno dalje in dalje. Gozd je bil vedno temnejši in neprodinnejši. Vrhovi dreves so segali do samih nebes. Greoč se ji obrablja že tretji par železnih čevljev, prelomi tretja železna palica in tretja pogačica je že izgloodana. In glej, klopčič se tedaj zaustavi pred kolibo na žabjem kraku, ki se neprestano vrti.

— O, kočica, kočica mala! Postoj za hip z vrati k meni, da morem vanjo! Tako sem izmučena!

Kočica se zaustavi. Tretja baba Jaga, najstarejša od trojice, je prebivala v njej.

— Kam pa, kam, deklica?

— Mladega, sinjega orliča iščem, onega s lesketajočim se perjem!

— Jój-jój tebi, deklica — orlič se je baš danes oženil s caričino, — odvrne baba Jaga.

Tudi tretja čarovnica je pogostila deklico in ji dala prenočišče. Zjutraj, ko zvezde na nebu še niso ugasnile, jo je baba Jaga prebudila:

— Zdaj pa urno pokoncu, dekletce in hitro na pot! Tu vzemi tele zlate statvice in tole malo iglico, ki sama vbada. Ko prideš v deželo sinjega orliča, sedi na morski breg. Približala se ti bo caričina in odkupiti ti bo hotela statve in iglico. Toda ne sprejmi od nje ničesar, ampak izrazi le željo, da vsaj za trenutek vidiš sinjega orliča.

Devojka se je zahvalila babi Jagi in s solzami v očeh je sledila pred njo kotalečemu se klopčiču.

Kmalu se je gozd začel redčiti. Svetlejši in svetlejši je postajal. Naposled se je razgrnilo pred njo modro morje. In tam, v daljavi je ugledala obrise zlatega grajskega krova, ki se je bliščal v soncu.

— To je gotovo dežela sinjega orliča! — je pomislila deklica. Sedla je, kakor ji je bilo naročeno, na obrežno sipino, vzela v roko srebrni kolovrat in zlato vreteno ter ga zasukala. Izpod prstov se ji je odvijala zlata nit.

Tedaj se ji iznenada približa caričina, obdana od dvorjanic in služabnic. Čim je ugledala deklico, je stopila k njej ter jo vprašala, ali ji ne bi prodala srebrni kolovrat in zlato vretence.

— Ako mi dovoliš, da za trenutek vidim mladega orliča, sta kolovrat in vreteno tvoja! — je izjavila deklica.

— Sinji orlič je pravkar legel k počitku, — je odvrnila caričina — in zabranil je vstop vsakomur. Ali, ako ga želiš se za hip videti, ti bom vseeno dovolila!

Caričina je vzela kolovrat in vreteno, odhitela je v dvorec, zataknila orliču začarano iglo v obleko, da bi ga prevzel omotičen spanec. Potem je naročila služabnikom,

Andrej Gradišar

Križe na Gorenjskem

Zahtevajte prvovrstne čevlje znamke „Gran“, s katerimi se boste gotovo zadovoljili. — Dobite jih v združni prodajalni

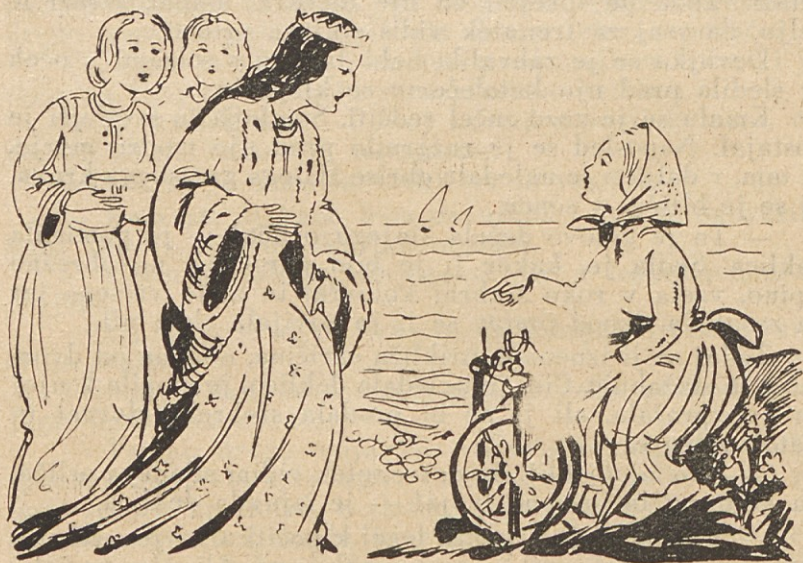
da privedejo k njemu deklico, sama pa je ta čas nadaljevala svoj izprehod.

Deklica je vstopila in se zadržala trenutek ob orličevem ležišču. Bil je trenutek sreče in žalosti hkrati.

— Zdrami se, vstani, dragi orlič! — je zaklicala. — Jaz sem tu, tvoja draga! Tri železne palice sem prelomila, tri železne čevlje izhodila, tri pogače izgloodala! O, koliko bridkega sem prestala, da sem te našla!

Toda orlič je trdno spal in ni ga bilo mogoče zdramiti.

Ko se je princesa vrnila od izprehoda, je odslovila deklico. Potem pa je izvlekla orliču iglo iz njegove obleke.

— Ah, kako dolgo sem spal — je vzkliknil on. — V sanjah sem slišal, kakor da je nekdo plakal in tožil. Toda nisem in nisem mogel odpreti oči. A pri sreči mi je bilo tako tesno.

— Sanjal si, — je odgovorila caričina. — Nikogar ni bilo tu!

Naslednji dan je sedela lepa deklica zopet na sipini in kotalila je zlato jajčece po srebrnem krožniku. Princesa je šla mimo in je prosila deklico, da bi ji oboje prodala.

— Oboje je tvoje, ako mi dovoliš, da le za hip vidim sinjega orliča!

Princesa je pristala na to. In spet je zataknila orliču začarano iglo v obleko.

Spet stoji lepa deklica pri dragem svojem orliču in kakor prvič, ga tudi to pot ne more prebuditi.

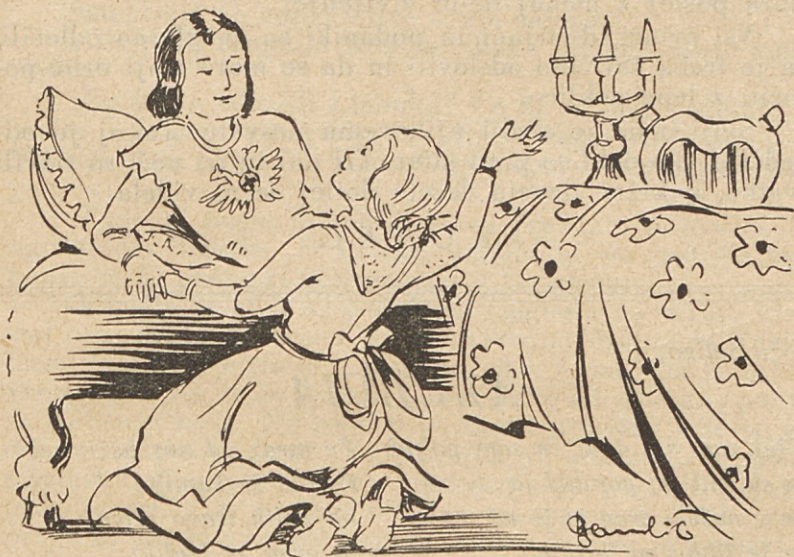
— Zdrami se, vstani, dragi orlič! Jaz sem tu, tvoja draga! Tri železne palice sem prelomila, tri železne čevlje izhodila, tri pogače izglodala! O, kako sem te iskala, moj dragi!

Toda orlič je trdno spal in ga ni bilo moči zdramiti.

Caričina se je po izprehodu vrnila v grad, odslovila deklico in izvlekla začarano iglo iz orličeve suknje. Orlič je odprl oči.

— Ah kako težko sem spal, — je vzdihnil. — Slišal sem plač in bridke vzdihe, a oči nisem mogel odpreti in težko mi je bilo pri srcu.

— To se ti je sanjalo, — je odgovorila princesa. — Nikogar ni bilo tu!

Tretji dan je deklica zopet žalostno sedela na morskem bregu. Držala je v roki zlate statvice in iglo, ki je sama vbadala.

Čim jo je ugledala princesa, takoj je pristopila k njej in jo prosila za statve in iglo.

— Dovolj mi, da za trenutek vidim lepega orliča — pa lahko obdržiš oboje, je prosila deklica.

Caričina je privolila. Urno je pohitela v grad, prisedla k carjeviču in ga pričela ljubeznivo česljati po laseh. Pri tem pa mu je spretno zataknila v lase začarano iglo, da je v trenutku zaspal. Nato je poslala svoje služabnike po deklico.

Zopet je deklica poizkušala z vsemi sredstvi prebuditi svojega prijatelja. Objemala ga je, ga poljubovala, ga v solzah klicala in rotila. Toda — ni se prebudil.

Tedaj ga je deklica pričela božati po laseh. In — glej: čudežna igla je pri tem izpadla.

Sinji orlič se je zdramil. Ko je ugledal svojo lepo deklico pred sabo, je bila njegova radost nepopisna.

In deklica je začela pripovedovati. Povedala je vse, kar se ji je zgodilo: kako nevoščljive sta ji bili sestra, kako je tavalala dokler ga ni našla in kako je odkupila pri caričini dovoljenje, da ga vidi.

Tedaj jo je sinji orlič še bolj vroče vzljubil. Nemudoma je poklical predse prince, dvorjane in podanike in ko jim je vse razjasnil, jim je rekel:

— Vem za vaše mnenje, katera izmed obeh teh žena mora poslej z menoj deliti življenje.

Vsi principi, dvorjani in podaniki so enoglasno odločili, da je treba caričino odsloviti in da se mora sinji orlič poročiti z lepo deklico.

Sinji orlič je sledil njihovemu nasvetu. Takoj je odvedel drago deklico pred oltar. Tri dni in tri noči so slavili svatbo, kakršne deveta dežela dotlej še ni videla.

K O N E C.

Joža Šeligo:

ALELUJA

*Glej, tam sta dva; en sam poljub Že mraz od nas beži, beži ...
ju sklenil je; pomlad je ... Potoki že šumijo,
In v našem srcu je še up, ob potih trava zeleni
in še ljubezen, bratje? in grmi se budiyo.*

*Pomlad, pomlad je sredi cest Sred kamenja se cvet užge;
v očeh ugaslih vzbuja pomlad, pomlad prihaja!
in novi spev z dreves, iz gnezd In v moji duši led je še,
glasi se aleluja! ga sonce ne odtaja.*

Urezal se je.

Neki bahač je nekoč izjavil teologu Herderju:

„Če bi bil moj sin idiot, bi ga kratko in malo poslal v bogoslovje.“

„Zdi se mi pa, da vaš oče ni bil teh misli,“ ga je na kratko zavrnil Herder.

VOHUNSTVO IN LJUBEZEN

Valentin Williams

„Od strahu bi umrla,“ je dejala Brenda Vane v trenutku, ko je njen tovariš prižgal luč v predsobi, „če bi morala živeti sama v stanovanju gori v vrhu hiše. Dajte, da si malo opomorem od teh stopnic.“

„Kar dobro se je treba vzpenjati, to je res,“ je odvrnil Clive, „toda, če v hiši ni ravno dvigala, pa je vsaj miru več.“

„In vam se ne zdi žalostna taka samota? Toda kaj pravim! Za človeka, ki navadno živi v samotah džungle...“

Smehljaje je odprl Clive vrata salona.

„Glej,“ je osupnila Brenda, „kako udobno znajo moški živeti.“

„Ne boste odložili klobuka? Če bi se radi počesali, izvolite v kopalnico. Vanjo se pride skozi mojo spalnico. Medtem bom pripravil kavo. Odprl bom še steklenico šampanjca...“

„Toda vi boste priredili pravo pravcato pojedino,“ je ugovarjala Brenda, „če bi vam pustila, bi me gostili s šampanjcem že prej pri naši večerji v Oclahamu.“

Odložila je svoj klobuček, ga zagnala na divan, ki je stal pred malim kaminom, stresla s svojimi črnimi, bliščječimi lasmi in potem izginila v sosedno sobo. Komaj pa je zaprla vrata za seboj, že je dvignil Clive glavo od malega aparata za kuhanje kave. Njegove trde, skoro preostre črte so zadobile nedoločen izraz. Za trenutek je nepremičen obstal, prisluškujoč proti vratom; potem pa je po prstih stopal proti omari, kjer je imel majhno zalogo pijač. Težke preproge so dušile njegove korake. Lahen šum se je zaslišal iz spalnice in Clive ga je sprejel s takim izrazom, kot da bi ga pričakoval. Mirno je odprl vrata omare, zaslišal se je nov šum, to pot pa je prihajal iz omare. Clivova roka je segla v omaro, nekaj je škljocnilo, potem je zavladovala zopet tišina. Clive je zaprl omaro in se hitro vrnil k mizi.

Bil je ves zaverovan v svoji kuharski prizadevnosti, ko so se vrata spalnice odprla in se je Brenda Vane pojavila na pragu. Gledal jo je, ko je stopala proti njemu, prstodušna in samozavestna, z rokami v žepih elegantnega športnega kostuma, s cigareto v dolgem zelenem ustniku v ustih. Cigareta je bila njena strast. Segla je po klobuku in rokavicah in z vzdihom sedla med blazine na divanu.

„Sredi noči nahajati se sama v stanovanju moškega, to ni kar tako!“ je resno dejala. „Častna beseda, če bi moja draga mama živela, bi sigurno umrla.“

„Pojdite, pojdite!“ je mirno pripomnil Clive.

„Kaj hočete reči?“ je vzkliknila in skočila pokonci.

„Povsem enostavno: to, da je vaša mati Slovanka in da so Slovani že po temperamentu sovražniki vsake konvencionalnosti.“

„Zakaj pravite, da je bila moja mati slovanskega rodu?“

„Dovolj je, če vas pogledam.“

„Vsi moji prijatelji pravijo, da sem tip Angležinje. Zdi se mi, da ste me pozorno ogledovali. No pogledjmo, na kakšen način ste prišli do tega ...“

Stegnil je svoje dolge noge proti ognju in jo s čudnim izrazom ogledoval.

„Po črti vaših obrvi? Po gotovi rafiniranosti v izrazu nosnic? Po načinu, kako si vaše lase počesete na sence? Kako bi določil te stvari? Ljubko bitje ste, draga moja, toda vi niste angleški, ampak ruski tip. Prav tako je z vašim temperamentom. V njem je nekaj bežnega in krutega. Toda, kakšna se vam zdi moja kava? Hočete šampanjca?“

Stopil je k omari in se z odprto buteljko vrnil k Brendi, ki ga je premerila s hitrim pogledom.

„Ali ste mi prijatelj, Francis?“

„Vsaj veste, da vas ljubim, kot vas ljubijo vsi, ki pridejo v dotiko z vami,“ je veselo odvrnil.

„Tudi vi mi ugajate,“ je mirno odgovorila.

„Bežite, bežite! Se bi radi norčevali iz mene?“

Dvignila je glavo in ga gledala:

„Ali mi ne verjamete?“

„Ni prijetno,“ je po daljšem presledku dejal, „da človek nikdar ne ve, ali se šalite ali ste resni.“

Strog izraz, ki je spremljal njegove besede, ji je pregnal poslednjo sled lahkomiselnosti. Ognjevito je položila svojo roko na Cliveovo.

„Ne spoznam se. Dvojne narave sem: vesela in v istem hipu resna. Ženske so take, veste. Toda prav gotovo je, da čutim do vas, Francis, veliko naklonjenost. Živim samotno in sem sama v Londonu. Nisem še spoznala človeka, ki bi name naredil tak vtis, kot vi. Zaupam vam ...“

„Zakaj?“

„Ker vas ljubim!“ je preprosto odvrnila. Vrgla je cigareto v ogenj, naslonila na svoja ramena Cliveove roke in ga prisilila, da ji je zrl v obraz.

„Ali mislite prav to, kar govorite,“ je s skoro surovim tonom dejal Clive. „Ali ste prepričani, da ste to, kar ste?“

Brenda je skočila pokonci. Solze so se ji pojavile v očeh.

„Nikdar nisem hotela biti kaj drugega, kot sem,“ je vzkliknila. „Ali ste mislili, da sem lažnjivka.“

„In pri vsem tem,“ je mirno nadaljeval on, „zanikate, da ste v vohunski službi našega sovražnika, Natalija Ivanovna?“

Pričakoval je, da se bo zrušila pod obtožbo ali ga pa bo silovito zavrnila. Toda ona ga je resno motrila.

„Ali ste poizvedovali o meni?“

Kratko in ostro je prikimal.

„V normalnem primeru,“ je nadaljeval Francis in sedel ob kamin, „bi bili sprejeti kot takšna, kakršno se predstavljate, da ste, to se pravi, kot ljubka Angležinja, ki obiskuje visoko družbo, ki živi mirno v elegantnem stanovanju, ki deli svoj čas med klubom, kjer igra bridge in nakupovanjem v trgovinah ter razkošnih sprejemih. Potem se sestane s kakšnim visokim funkcionarjem, ki je prišel iz Orienta, posebno, če je, kot jaz, samski in iz divjih predelov Afrike... Toda naredili ste napako. Če bi me hoteli srečati na kakšen bolj pripraven način, bi šlo. Toda napeljati Petra Arbuthnota, da bi vas tako diplomatično predstavil...“

Vstala je. Bila je rdeča od jeze.

„To je ključ zgodbe. Ali vam je Peter povedal?“

„Kdor ga pozna tako dobro kot ga poznam jaz, tega dragega Petra, bo lahko povedal, da je, kar se tiče molčečnosti, povsem nemogoč. Tistega dne, ko se mi je bil približal v hotelu „Savoju“, ko sem kosil, ni postopal diplomatično...“

pristna

terpentinska krema za čevlje

daje obutvi lep in odličen lesk, jo konzervira in ščiti usnje pred prezgodnjim razpadanjem, Odtod izvira tudi njen svetovni sloves

Za parketna tla in linolej:

Schmoll

PASTA
za parkete

Za sport in štrpaci:

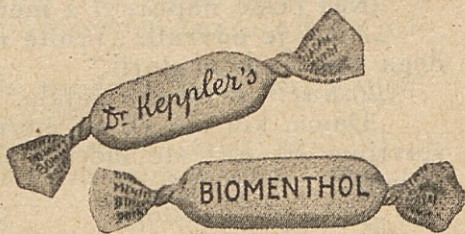
Schmoll

GUMITRAN

mast za usnje

Proti prehladu dihalnih organov

**proti kašlju, hripavosti,
bolečinam v vratu, za pre-
prečenje gripe, angine:**

BONBONI

v zelenih zavitkih

Ojačeni Eukalyptus-menthol bonboni z okusom poprpve mete. Desinticirajo usta in kreočajo želodec

1 vrečica 2 din

Neobhodno potrebno v hladnem letnem času, tudi za sport, lov, v gledališču, kinu,

Dejal je, da ga že dolgo nadlegujete, da bi vas seznanil z menoj... In jaz, kadar srečam damo, tako inteligentno, lepo in elegantno kot ste vi, ki brez vidnega razloga umira od želje, da bi spoznala tako brezpomembno osebo kot sem jaz, ki sem zbežal iz gozdov Malake... Ali zanikate, da ste imeli poseben namen, ko ste se hoteli seznaniti z menoj?"

Brez besed je skomignila z rameni.

„Povprašal sem po vas tu in tam. Zvedel sem, da ste vzgojeni v Angliji, rojeni v Petrogradu, živeli v Sibiriji, Shangaju, Carigradu, Berlinu, Parizu in sedaj v Londonu, da se gibljete v krogih, ki so blizu našega sovražnika, da imate elegantno stanovanje brez vsakih dohodkov in... da ste ta večer prišli k meni, da bi mi vzeli neko torbo na umivalniku moje sobe.“

Natalija je zaprla oči. Umaknila je pogled od Cliveja. Zdelo se je, da je v zadregi; toda skrivoma je pogledala na uro. Končno je stresla z glavo in se nasmejala:

„Prava pravcata policijska preiskava, čeprav so mi pripovedovali, da ste pravi začetnik. Vem, da ljudje vaše vrste, ki so v poslednjih mesecih nadzorovali utrdbe v Singaporeju, niso tako nepomembni, tako nedolžni, kot izgledajo, da so. Toda vi ne pripadate Intelligence Service-u in čestitati si moram na tem.“

„Zakaj ste brskali po predalu mojega umivalnika, medtem ko ste se nahajali v moji sobi?"

Zdelo se je, da jo je vprašanje presenetilo.

„Vrata so bila zaprta. Kako ste mogli...?"

„Človek je previden, kadar sprejme damo, ki se je prej tako vsiljevala... Ali bi vas smel prositi, da mi vrnete torbo?"

„Kaj boste napravili z menoj?" je ponižno vprašala.

„Nič," je odvrnil. „Vrnite mi torbo in pojdite! Nič hudega vam ne bom storil.“

„Zakaj?" je sladko dejala.

„Dama, kot ste vi, ne more živeti brez denarja. Predstavljam si, kaj ste morali pretrpeti kot vsi ruski emigranti.“

„Je to edini razlog?"

Z napol odprtimi ustmi je željno pričakovala njegovega odgovora.

„To ni edini razlog. Dobro veste za drugi razlog!"

„Povejte gal!"

„Ste tako lahkomišelní kot druge ženske. Postopal sem pošteno z vami. Ali ne bi mogli tudi vi delati tako z menoj? Vrnite mi torbo in pojdite!"

„Žal, prijatelj, toda to ni mogoče..."

„Nobenih zavlačevanj," je trdo vzkliknil. „Vrnite mi torbo!"

Bliskovito je izvlekla roko izpod klobuka, ki ji je ležal na kolenih.

„Ostanite, kjer ste!“

Videl je, da se v njeni, na koleno naslonjeni roki blišči avtomatska pištola.

„Tako?“ je v smehu dejal, „sedaj se igrate s pištolo? Sicer pa, draga prijateljica, s pištolo ali brez nje, od tu ne boste odšli s tem, kar meni pripada.“

Stopil je korak naprej. Tisti hip pa so se brez šuma odprla vrata salona in majhen, rumenopoln možic, v črni suknji in črnem klobuku, je vstopil.

„Roke kvišku,“ je zavpil. Obrnil se je k Nataliji.

„Vse v redu?“

„Vse v redu, Boris,“ je hladnokrvno odgovorila. „Pazite na gospoda nekaj hipcev.“

S popolno brezčutnostjo je Clive dvignil roke. Možaka, ki je stal pred njim, ni niti pogledal. Le na žensko je pazil. Ta je segla v žep, izvlekla torbo in jo izročila možu, ki je kar žarel od veselja. Dejala mu je nekaj po rusko, mož se je priklonil, in medtem ko je ona s pištolo držala Cliveja v šahu, se je s torbo izgubil tako tiho kot je prišel.

Čuden šum je pretrgal tišino. Francis Clive, ki je pozorno gledal k vratom se je obrnil proti Nataliji. Ta se je smejala.

„Oh, dragi moj. Komaj morem temu verjeti. To se pravi, zaigrati dober udarec: priti v vašo sobo, najti vaše tajne beležke v popolnem redu v predalu. Vrgla sem pogled na nje, da bi videla, če je vse v redu, a vzela jih nisem. Poglejte, ne norčujem se iz vas.“

Vrgla je pištolo na divan.

On jo je gledal ves otrpel od presenečenja; potem je skočil v svojo sobo in minuto za tem se je prikazal z usnjeno torbo, zapečateno z rdečim voskom. Iz nje je privlekel listine.

„Prav imate,“ je dejal ves zmeden. „Toda, kaj pomeni vse to? Druga torba? Ne razumem!“

S prekrizanimi rokami je hudomušno zrla vanj.

„Dober udarec. Prevara. Zelo nevarna zadeva, ki pa je k sreči uspela.“

„Prevara?“ je zategnil Clive.

„Popolna zbirka lažnih poročil, pripravljenih od Komiteta imperialne obrambe za te preveč radovedne ljudi, ki se vlečejo za vami, odkar ste se izkrcali.“

„Toda, pri bogu, kdo ste vi?“

„V vsej državi je samo ena oseba, ki bi vam na to vedela odgovoriti, razen mene seveda. Toda pustimo šale: sem C. S.“

„Protivohunska organizacija?“

„Prav to.“

„Zakaj so vas postavili za moj hrbet? Nisem vohun. Ali mi ne zaupajo?“

„Ne. Vaša zvestoba ni nikdar prišla v vprašanje. Bali smo se le za vašo molčečnost. Videla sem, da nekatere moje prijateljice kažejo preveč zanimanja do vas in tako so me določili, naj grem nad vas. Naš prijatelj Boris ima prvorazredno tolpo.“

„Toda vi ste zelo dobro obveščeni o teh ljudeh.“

„Seveda,“ je resno odvrnila. „Vpisana sem v tajni službi naših sovražnikov, delam pa za vašo protivohunsko službo. Vidite, da mi je bilo lahko igrati to burko z Borisom. Prisiljeni smo bili na ta način preprečiti namere njegovih ljudi, ki so hoteli vdreti v Vaše stanovanje kot roparji. Ostalo veste.“

Oba sta molčala. Potem je Clive dejal:

„Ali ste gotovi, da je res, kar govorite?“

Boječe je pritrnila; oči je uprla v tla.

„Ne vem. Povejte mi kakšno drugo laž in videli bomo.“

„Ljubim vas in to je resnica,“ je odvrnil on.

Dvignila je glavo in ga gledala.

„Resnico sem hotela slišati,“ je dejala.

„Sveti Bog!“ je vzkliknila. „Glejte, vaši načrti so padli na tla!“

Torba z načrti je ležala na tleh.

„Pustite jih, kjer so,“ je veselo odvrnil. „Imam druge načrte, ki vas bodo bolj zanimali.“

Joža Prinz:

Polnočni sonet

*Iz bežnih sanj mi hrepenenje vstaja
kot mlado jutro, ki se v dan prelije
iz mraka, kadar sonce vanj posije,
ki z zarjo rožno prestol si obdaja.*

*A duša moja, ki se v njem opaja
pozabe si želi, da z njo prikrije
nemir, ko slike žive fantazije
pode se v noč, ki trudoma odhaja.*

*Tako se v sanjah mi nebo odpira
blestečih zvezd, a njega tesna vrata
koprena mračnih slutenj mi zastira.*

*Ko pa bo v polju zelenela trata
in cvet brstel, ki mi sedaj umira,
bo povrnila mir mi Vesna zlata.*

O pisavi in postanku naših priimkov

V novejšem času skušajo neki ljudje po rodbinskih imenih in njih pisavi dokazovati slovensko ali neslovensko narodno poreklo osebe ali družine, ki nosi tisto ime. Iz naslednjih izvajanj, slonečih na zgodovinskem gradivu, se bosta pokazali dve važni ugotovitvi: 1. Zmotno je mišljenje, da nemški priimki med nami kažejo že na nemško pokolenje njih nosilcev; 2. Krivična in za naš narod sramotna je praksa, da pišejo mnoge družine svoje slovenske priimke v grdi in popačeni tuji obliki. (Prim. Maks Goričar, *Etnolog* XII, 82—122 in A. Ž., *Priimki — od kod?* Jutro 17. marca 1940).

I. O pisavi imen.

V naših krajih so vse cerkvene matice, ki jih je ukazal voditi tridentinski cerkveni zbor — najstarejše segajo v dobo okoli 1600 —, pisali do Marije Terezije izključno v latinščini. Imena so vpisovali po posluhu in v krajevni narečni izreki, ki je bila za tujca matičarja često nejasna. Beležili so jih po latinskem pravopisu, seveda nedosledno in spričo pomanjkanja ustreznih črk za posebne slovenske glasove tudi precej nerodno, a kljub temu še dokaj točno in slovenščini primerno. Mnogo slabše je bilo s pisanjem priimkov v urbarjih in drugih listinah že v prejšnjih stoletjih, še prav posebno pa v jožefinski dobi, ko se je vpejljala okoli 1770 nemščina kot poslovni jezik obvezno tudi v cerkvene matice. Uradniki, ki so uradovali samo v nemščini in bili tudi po rodu večinoma le tujci, Nemci in Italijani, so pačili naša imena s prilikovanjem nemščini v izreki in pisavi pa tudi s prevajanjem, brezpriimkarjem pa so dajali seveda le nemška imena. Pa še to: nemški pravopis je bil tedaj brez urejenih pravopisnih pravil, jako samovoljen in nedosleden (prim. *genandth*, *Paumgärttl*), zato tudi nahajamo eno in isto ime zapisano na nešteto načinov: Rak, Rakk, Rakh, Ragk, Rakgh, Rhak, Raag, Raagg itd. Vse te oblike so ohranjene v rojstnih, poročnih in mrliških maticah.

Preokret v pisanju priimkov se je izvršil v dobi narodnega političnega prebujenja, zlasti po 1848. letu, ko so zavedni slovenski duhovniki brez uradnega dovoljenja začeli pisati imena v domačem slovenskem pravopisu. Pri stari pisavi so ostali priimki samo tedaj, ko je nosilec imena zaradi svoje neslovenske miselnosti in opirajoč se na avstrijski zakon o nespremenljivosti rodbinskega imena vztrajal na nemškem pravopisu svojega pristno slovenskega, a v preteklosti potujčenega imena. Matičar je moral, prisiljen

po politični oblasti, popustiti in zapisati priimek v tuji obliki. Žalostno je, da se dogajajo podobni primeri še danes.

II. O postanku priimkov.

Pisani viri iz 15. in 16. stoletja izkazujejo še prav malo rodovnih ali rodbinskih priimkov v današnjem smislu. Osebe so zabeležene večinoma le s krstnim imenom in navedbo kraja, kjer leži kmetija (Jurij v Brezju); če gre za tržana ali rokodelca, pa s krstnim imenom in navedbo poklica (Jurij krojač). Od 15. stol. dalje nahajamo v nekih urbarjih že mnogo priimkov. Toda ti priimki so velikokrat bolj vzdevki kmetij, kakor pa imena podložnih kmetov, ki so na njih živeli. Ime se je držalo bolj hiše ali posestva kakor pa rodu; često je prevzel novi priseljenc prejšnji priimek (vzdevek kmetije). Graščinski gospodi je bila glavna stvar kmetija in njeni dohodki, ne pa kmet. Šele v 16. in 17. stol. je začel dobivati priimek zaseben značaj, se polastil premoči nad vzdevkom kmetije in prejel večjo stalnost in nespremenljivost. Ime nosi sedaj rod in z novim priseljencem prejme kmetija novo ime. Kljub temu pa nahajamo še dandanes mnogo starih vzdevkov kmetij ali poedinih hiš, ki jih je življenje v soseski ohranilo ponekod celo iz dobe Celjskih grofov (n. pr. nad Mozirjem). Drugače je bilo z ljudmi, ki niso bili stalno naseljeni, niti sicer navezani na grudo (hlapci, dekcle, najemniki, gostači, rokodelci); ti so bili še v 17. stol. brez priimka. V matične knjige so jih beležili s krstnim imenom in imenom gospodarja, pri katerem so stanovali ali služili, oz. z navedbo kraja, kjer so prebivali, ali pa z navedbo poklica, ki so ga opravljali.

Iz teh zgodovinskih podatkov so že tudi prikazani glavni viri za rodbinska imena v maticah 16. in 17. stoletja: 1. krstno ime gospodarja (Vid, gostač pri Janezu Podbregarju), 2. ime kraja in bivališča (Jurij Anže pod bregom, Luka na Ločnici), 3. poklic in njega posebnosti (Jurij krojač), 4. kako osebno svojstvo, ljudski vzdevek in slučajnost. Pri tem pa je treba posebej pripomniti, da so za ženske osebe dodevali h krstnemu imenu rodbinski priimek izključno v ženski obliki: Marija Mlakarica, Kotnica, Blaznica, Grmela (od Grmek), Petkojca (od Petek) itd.

1. Priimki iz krstnih imen. Krstno ime je najprvotnejši vir za rodbinska imena v maticah. Osebno ime očeta ali gospodarja se je prejelo najprej stalno hiše kot vzdevek, nato prešlo na rodovino in s tem našlo pot v matice kot priimek. Tako ime je nastalo med ljudstvom v življenju soseske in matičar je samo prejel in zapisal že rabljeno ime. Nekaj priimkov pa ima svoj izvor gotovo tudi v maticah samih, ko je dobil otrok po matičarju hote ali pomotoma očetovo krstno ime iz prejšnjih matičnih vpisov, dasi se je

sam otrokov oče drugače imenoval. Pri ustaljevanju in ohranjevanju priimkov so imele matice važno nalogo.

V vrsti osebnih (krstnih) imen, ki so dala osnovo za priimke, nahajamo tudi precej takih, ki jih dandanes več ne rabimo (Emerik, Encij, Erhard, Sebastijan, Melhior itd.). Iz enega imena lahko dobimo dolgo vrsto samostojnih priimkov. Tako zelo plodovito ime je n. pr. Janez, ki je dalo tele priimke: Janeš, Janežič, Janič, Jančič, Jenčič, Janoš, Janžek, Janžekovič, Janko, Jenko, Jankovič, Janša, Ivančič, Ivanjšek, Ivanjščak, Ivanuša, Juvan, Juvanc, Juvančič, Hanžič, Hanžek, Hanželič, Hanžekovič itd. Zanimivi so priimki: Melihar iz Melhior, Bajde iz Vid, Benko iz Benedikt, Mikuš iz Dominik, Rataj iz Konrad, Orožen iz Erazem, Lipold iz Leopold, Marin iz Marina, Marija, Lenard in Linhart iz Leonard, Seidl iz Seifrid, Arh in Heinz iz Henrik, Wastian iz Sebastijan, Bernard iz Bernhardt, Balant iz Valentin, Kaspar iz Gašper, Wester iz Silvester itd.

2. Priimki iz krajevnih in ledinskih imen. Iz označbe kraja in bivališča, dodanega krstnemu imenu, so nastali najprej krajevni vzdevki, ki so šele sčasoma dobili vlogo priimkov (Borovnik) oz. prejeli za novo funkcijo še posebno končnico -ar (Borovnikar, Hostnikar). Krajevne oznake so pisane v virih kljub tujemu uradnemu jeziku skoro vselej v slovenščini, seveda v narečju, najpogosteje pa v sklonih na vprašanje kje si doma? ali od kod si? (mestnik, orodnik ali roditelj s predlogom). Tovrstni priimki so n. pr. Pustoslemšek (iz Pustoslemenščak) na Pustem slemenu doma; Tominšek na Temenu; Pestotnik na pusti, opuščeni kmetiji; Vodušek (iz Vodovšček) ob vodi; Vidmar z vidma, cerkvenega sveta; Fludernik ob fludru, strugi za spuščanje splavov čez jez; Robnik na Robu; Prodnik na Produ; Plaznik ob Plazu; Pečovnik na Pečovju; Zavratnik za Vrati; Bukovnik v Bukovju; Logar v Logu itd. (Za imena okoli Solčave glej članek Fr. Mišiča v Časopisu za zgodovino in narodopisje v Mariboru, 1938, 191—201!)

Podobnega izvora so tudi priimki, ki jih je ustvarjalo notranje preseljevanje. Kdor se je s Kranjskega preselil na Štajersko, so mu rekali v novi domačiji Kranjec, oblast pa ga je poznala kot Krainerja. Štempihar je iz Kamne gorice (Steinbichler); Arhar iz Rake (Arch), pri Hrvatih je Rački; Felaher je doma od Bele (Fellach); Petovar iz Ptuja (Poetovia), Steiner iz Kamnika (Stein), Polajnar iz Poljan; dalje imamo Korošce, Dolence, Gorence, Kočevarje, Lahe, Čehe, Moravce, Hrovate in Horvate

itd. Nasilno ponemčevanje dokazujejo tudi primeri: *Modrinjaka*, doma iz Modrinje vasi, so nemške oblasti zapisale kot *Möderndorferja*, ker so vas nazivali *Möderndorf*; *Hochmüllerja* vodijo matični zapiski v nepretrgani vrsti naravnost do slovenskega *Gomilarja*, itd.

3. Priimki iz naziva posla in poklica. Po obrtu, rokodelstvu in sploh zaposlitvi imamo mnogo priimkov, kar je jasno, saj so rokodelce in obrtnike zabeleževali le s krstnim imenom in navedbo poklica oz. zaposlitve. Poleg slovenskih imen (*Kovač*, *Zidar*, *Krivec*, *Kolar*, *Sedlar*, *Rešetar*, *Sitar*, *Lončar* itd.) imamo veliko nemških in celo nekaj latinskih priimkov. Tuja gosposka, graščaki in uradniki, so uporabljali v pisanju in govorjenju le nemške, duhovščina pa včasih tudi latinske nazive za podložne rokodelce in uslužbence, dasi so bili ti skoro izključno samo domačini Slovenci. Ljudstvo se je navadilo na tuje nazive za obrt in nje izvrševalce in matičarji so jih sprejeli. Tako so prišle premnoge slovenske družine do nemških priimkov in jih še dandanes nosijo, četudi niso bili njihovi predniki nikoli nemškega pokolenja. Mnogo imen je iz nemščine: *Šuštar*, *Šlosar*, *Žnidar*, *Veber*, *Glaser*, *Baumgartner*, *Pintar*, *Puntar*, *Borštner*, *Bognar*, *Tišler*, *Jager*, *Cimperman*, *Kramer*, *Rihter*, *Mežnar*, *Vahtar*, *Vavpot*, *Žagar* itd. Iz latinščine nahajamo le nekaj primerov: *Pistor* = pek, *Skribe* = pisar). Njihovi potomci, ki so si po zgledu drugih patronimičnih imen prideli obrazilo *-ič*, *-ičič* ali *-šič*, so postali: *Šušteršič*, *Žnidarič* ali *Žnidaršič*, *Kramaršič*, *Mežnarič* ali *Mežnaršič*, *Rihteršič*, *Vavpotič*, *Pintarič* itd.

Dokumenti pa izkazujejo še drug zanimiv in važen pojav. Pogosto se je namreč dogodilo, da je slovenski človek izgubil že svoj ustaljeni priimek, ki se je umaknil nazivu rokodelstva, ker je bil obrtnik bolj znan po svojem poslu kakor pa po imenu. Njegov novi priimek pa je bil zapisan v nemščini. Tako je postal v *Marenbergu* iz *Hribernika* *Strohschneider*, ker je bil v tamkajšnjem samostanu za slamorezca.

Za prevajanje slovenskih imen v nemščino nahajamo ogromno primerov. V *Vitanju* so n. pr. *Podlesca*, *Slugo* in *Kneza* spremenili v *Holzerja*, *Dienstmana* in *Herzoga*. Po drugod imamo primere: *Weber* za *Tkalec*, *Müller* za *Mlinar*, *Schmidt* za *Kovač*, *Bauer* za *Kmet*, *Neubauer* za *Novak*, (*novine* = nova zemlja), *Hafner* za *Lončar*, *Maurer* za *Zidar*, *Fleischhaker* za *Mesar*, *König* za *Kralj*, *Kaiser* za *Cesar*, *Bischof* za *Škof*, *Brandstätter* za *Pogorelec*, *Walland* za *Balant* itd.

Pri ponemčevanju pa je nastalo tudi mnogo takih imen, ki so tuja samo na videz, samo po pravopisu ali s kako

majhno glasovno spremembo. Kauz za Tkavec, Voller za Volar, Gertschar za Grčar, Potliessnigg za Podlesnik, Pottotschnigg za Potočnik itd.

4. Priimki raznih drugih izvorov. Kot priimki so se uveljavili številni nazivi za živali: Jarc, Golob, Medved, Volk, Zajc, Senica, Sternad, Jereb, Kos, Pajk, Petelin, Picek, Jelen, Povh, Maček itd. Ali izvedenke: Kosič, Jelenc, Uršič, Volčič itd. Rastlinskih priimkov imamo malo: Lešnik, Srebot, Kopriva, Koren. Važni so za postanek priimkov razni vzdevki, sloneči na kaki lastnosti ali značilnosti dane osebe: Majcen, Debeljak, Velikonja, Divjak, Burja, Vesel, Ozebek, Ogrizek, Megla, Toplak, Pivec, Modic, Bezjak, Lakota, Mrzel, Prešeren, Smrdu itd. Zanimiva so imena: Vrtorepec, Pecigos, Kuripečič, Poiščikruh, Strebirit itd.

Iz povedanega moremo navesti tele ugotovitve, na njih pa postaviti želje in zahteve.

1. Upravne oblasti, ki so v krstnih, poročnih in mrljskih maticah, v urbarjih, pogodbah, zapisih in drugih javnih listinah dajale slovenskim ljudem priimke v teku 15. do 18. stoletja in še dalje, niso bile nikoli v slovenskih rokah, zato ni mogel dobiti pri nas niti en Neslovenec slovenskega imena. Nasprotno pa je velik procent naših ljudi dobil tuje ime ali pa so mu ga potujčili. Spričo tega je torej krivično soditi o poreklu osebe, upoštevajoč le priimek. Samo zgodovinsko raziskovanje porekla vsake rodbine more zadržno povedati, ali je nosilec neslovenskega imena tudi neslovenskega pokolenja ali ne. Gotovo je med nami tudi nekaj takih ljudi, ki so prinesli svoj tuji priimek s seboj, ko so se naselili med naše ljudstvo kot kolonisti bodisi v večjih masah (na Kočevskem, nad Škofjo Loko) ali pa kot poedinci, obrtniki ali uslužbenci po trgih in mestih. Tako je n. pr. ugotovljeno, da je neki Weber priseljenc iz Sudetskih dežel, Hinterlechner pa obrtnik iz Bavarske, ki se je naselil v Ljubljani po Napoleonovih vojnah kot čevljar. Veliko teh kolonistov se je že davno pošlovenilo in takó njihovo ime tudi več ne razodeva tistih narodnih čustev, ki bi pripadale imenu.

2. Ko smo dobili upravo v svoje roke, so bili priimki že davno določeni in udomačeni in so zaradi odredbe o nespremenljivosti rodbinskih imen ohranili pisavo. Ostalo je vse pri starem, dasi imamo od tega vsak dan škodo. Naše oblasti so v svobodni državi uredile pisavo krajevnih imen in jim dale pravo domačo obliko, pri priimkih pa niso storile prav nič. Drugače so to vprašanje uredili naši sosedje na severu in jugu, četudi njihove predaleč idoče reforme odločno odklanjamo. Številni so med nami ljudje, ki niso zadovoljni s pisavo svojega priimka in bi ga radi popravili.

Zaradi želje ljudstva in še prav posebno pa zaradi samostojnega življenja svobodnega naroda je že skrajni čas, da se očistijo naši slovenski priimki tuje navlake, ki je nelepo znamenje stoletne podrejenosti. Od naših poklicanih oblasti pa pričakujemo, da bodo iz kulturnih, narodnoobrambnih in državnih interesov pokazale dovolj razumevanja in dala slovenskim priimkom tudi slovensko obliko ter tako odpravile razne Pottotschnigge, Wesenschegge, Dettitschegge, Potliessnigge, Löschnigge, Rakusche, Wessiacke in Liesiacke. (Prim. moj Pregled slovnice slov. knjižnega jezika, stran 114 in 115!)

Joža Prinž:

ZA SPOMIN

*Pomladna zarja, ki jo duša sluti,
Razliva plamen čez morja planjave
In sij, ki plove do neba višave
Medleč, kot lesk je bojnih vil peruti.*

*In v hrepenenju, ki srce ga čuti,
Čarobne lučke božice sanjave
Elektre, zažare kot pramen slave
V polnoč, kot biseri iz zvezd razsuti.*

*Iz njenih lučk se mi usoda vtrinja
Jasno kot pesem, ki v akord se zlije,
A smoter njen mi v večnosti izginja.*

*Sonet pa moj naj v Tvojem srcu klije,
Naj lije vanj in v njem se zopet zgrinja
In naj pomnik bo moje poezije.*

Nakup semen je vselej stvar zaupanja,
ker se semenju na zunaj ne pozna, da li je
dobro ali slabo

KUPUJTE

Vetrinjska ulica št. 30

Zahtevajte
brezplačen cenik!

BERDAJSOVA SEMENA

in preporučali se boste, da so najboljša

M. Berdajs, Maribor

Evropa v plamenih

V zgodovini človeštva bomo težko našli primero za tako usodno leto kot je bilo l. 1940.; usodno za cele narode in države. In če bi tako, ali vsaj približno primero našli, bi ne smeli pozabljati, da gre v sedanjem času za gigantsko, neizprosno in uničujočo borbo med visoko kulturnimi narodi; da gre za politično, gospodarsko in socialno preobrazbo tako rekoč celega sveta; da gre za diametralno nasprotujoče si poglede na moralne, socialne in ekonomske osnove človeške družbe.

Veliko vojno 1914—1918 smo kaj radi imenovali in jo še imenujemo gospodarsko vojno; vojno, v kateri je šlo v prvi vrsti za politično-gospodarsko nadvlado ali prvega ali drugega tabora. To naziranje je deloma upravičeno; pravimo deloma, kajti, ko je takrat zagorela Evropa, so netile požar tudi druge činenice, ki niso imele zgolj materialnega značaja. V sedanji vojni je teh činenic še več in so tudi mnogo bolj izrazite. Zato smo dejali, da v tej vojni ne gre samo za ekonomsko, temveč tudi za moralno in socialno preosnovo družbe. Gre za prevrednotenje dosedanjih vrednot, ki so se ali v resnici preživlele in ne sodijo več v moralni in kulturni inventar današnjega človeka, ali pa naj se še enkrat preizkusijo, da-li morejo izpričati svojo trajno veljavnost.

Naj bo tako ali tako, le to smo hoteli poudariti, da v tem svetovnem konfliktu zgolj gospodarski činitelj nima edine in tudi ne odločilne vloge. Predaleč bi nas vedlo, če bi hoteli dokazovati, kateri so tudi drugi faktorji, ki so bili soudeleženi ob spržitvi in nadaljevanju krvavega razračunavanja med narodi. Tudi je še mnogo prezgodaj, da bi si mogli že sedaj ustvariti pravilno in jasno sodbo glede globljih vzrokov te velike tragedije. Preblizu smo dogodkom, od blizu gledana slika pa kaj rada pokaže spačen obraz.

Pustimo torej presojo in sodbo o tej žalostni zgodovinski dobi in njenih povzročiteljih poznejšemu času, ki bo brez dvoma omogočil boljše in jasnejše poglede ter pravičnejše sodbe.

Našim čitateljem hočemo v naslednjem na kratko nanzati samo najpomembnejše dogodke, ki so polnili l. 1940., dogodke, kakor smo o njih podučeni, v goli vnanji obleki in obliki; le tu in tam si bomo dovolili, da v njih boljše razumevanje dodamo svojo skromno razlago.

Pri tem pa seveda ne moremo pričeti z letom 1940., nego je treba, da posežemo nekoliko nazaj v čas, ko so se ti dogodki dejansko že razvijali, oziroma pripravljali.

1. Nemško-poljska vojna.

Po povratku z monavske konference v oktobru l. 1938. je v Londonu takratni angleški ministrski predsednik Neville Chamberlain razglasil občinstvu, ki ga je z ovacijami sprejelo, da je prinesel Evropi mir vsaj za eno generacijo. Mnogi so mu verjeli, še več pa jih je bilo, ki so dvomili.

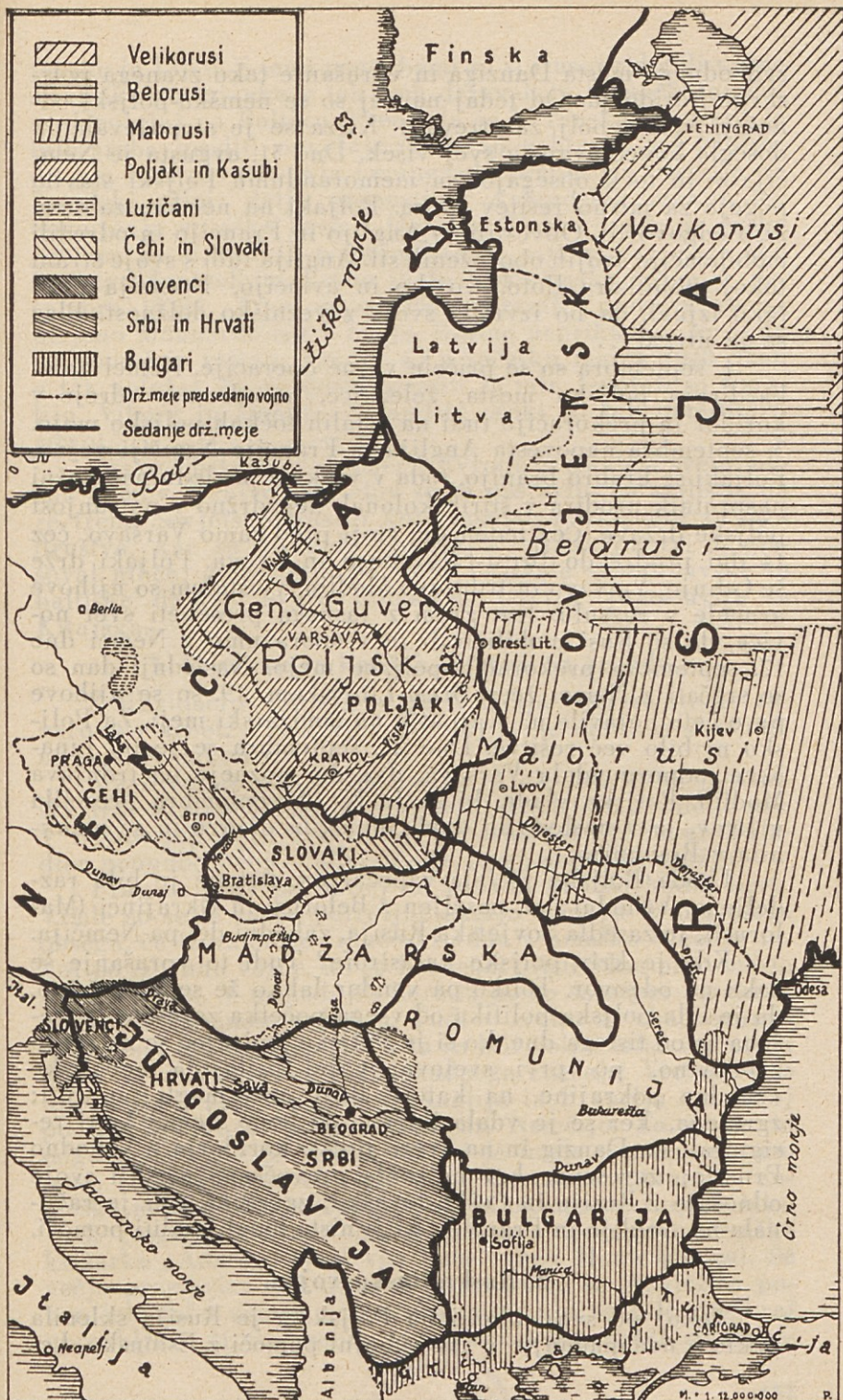
Izkazalo se je, da so imeli slednji prav.

Tako trdnega prepričanja kot ga je imel Chamberlain o ohranitvi miru, ostali angleški in francoski državniki niso imeli; vsaj ne vsi. Zapadni velesili sta morali računati na vse možnosti. Začeli sta se oboroževati, vendar nista pri tem pokazali dovolj smotrnosti in energije. Zlasti Francija je vodila svoje priprave nekam lahkomišelnost, zanašajoč se na utrjeno Maginotovo linijo ob francosko-nemški meji. Večjo delavnost sta Anglija in Francija kazali na političnem polju. Začeli sta snovati bloke — po starem svojem diplomatskem načinu. Pridobili sta si z garancijami Poljsko, Turčijo, Rumunijo in Grško. V Moskvi ni šlo tako gladko, oziroma vobče ni šlo. Zaman sta se veliki demokraciji trudili vključiti tudi Rusijo v nov obrambni sistem. Rusija ni bila pozabila bridkih izkušenj zadnje svetovne vojne, sovjetski državniki pa so imeli še svoje posebne razloge, da niso hoteli svoje države zaplesti v pripravljajoči se krvavi obračun med „kapitalističnimi“ državami. Njihov režim na notraju še ni bil popolnoma utrjen, vojaška pripravljenost še zdaleka ne na višku, in kar je bilo poglavitno: čakati so hoteli in še čakajo, da oba nasprotna si tabora sama opravita medsebojne račune, pri čemer se po vsej verjetnosti morata do skrajnosti izčrpati. To pa, naravno, more biti samo v korist ciljem Sovjetske Unije.

Tolikokrat ponavljana ugibanja, da-li se bo Sovjetska Rusija končno le odločila, da aktivno poseže v vojno, bodisi na strani tega ali drugega izmed obeh nasprotnikov, se nam zde popolnoma brezplodna. Tako med njo in silami osovine na eni, kakor med njo in Anglijo na drugi strani obstoji tako globok idejni antagonizem, da je izključeno, da bi Rusija bila pripravljena, pomagati temu ali drugemu taboru do zmage. Ruska politika je strogo realna in se moti vsak, ki bi hotel v njej iskati tudi le senco čustvenosti ali sentimentalnosti. —

Pa preidimo sedaj na prvo poglavje, ki je sledilo tragediji Češkoslovaške: na nemško-poljsko vojno in uničenje poljske države.

V mesecu aprilu l. 1939. je Hitler v svojem znanem govoru v rajhstagu poudaril, da se mora rešiti še vprašanje

Srednja in Vzhodna Evropa. — Politične spremembe od izbruha sedanje svetovne vojne do decembra 1940.

svobodnega mesta Danziga in vprašanje tako zvanega poljskega koridorja. Od tedaj naprej so se nemško-poljski odnošaji vedno bolj zaostrevali. Kriza se je stopnjevala in dosegla konec avgusta svoj višek. Dne 31. avgusta je Nemčija v 16 točk obsegajočem memorandumu Poljski stavila pogoje za mirno rešitev spora. Poljaki na nemške zahteve niso odgovorili. Obvestili so Anglijo in Francijo in odredili mobilizacijo svojih oboroženih sil. Anglija tudi s svoje strani takoj mobilizira floto, vojsko in aviacijo, Francija prav tako izjavi, da bo izvršila svojo zavezniško dolžnost. Plaz se je utrgal...

1. septembra so se pričele vojne operacije. Nemci bombardirajo poljska mesta, železnice, aerodrome, vdrejo v koridor in prekoračijo tudi na ostalih točkah poljsko mejo. 3. septembra napovesta Anglija in Francija Nemčiji vojno. Poljaki se hrabro branijo, toda v vsakem pogledu nadmočni nasprotnik prodira v štirih kolonah nevzdržno v notranjost poljske države. Čez teden dni stoji pred samo Varšavo, čez 14 dni prodre do Brest-Litovskega in Lvova. Poljaki drže še Gdinjo, Varšavo in trdnjavo Modlin, v ostalem so njihove armade v razsulu. Kot grom z jasnega preseneti svet novica, da so Rusi mobilizirali in v sporazumu z Nemci dne 17. septembra prekoračili poljsko mejo. Naslednji dan so se srečali z Nemci že v Brest-Litovskem, 19. so se njihove prve čete pojavile na Karpatih na madžarski meji. Za Poljsko ni bilo več rešitve. Dne 27. septembra se je po junaškem odporu vdala Varšava, dva dni pozneje pa trdnjava Modlin. Poljska vlada, ki se je že 10. septembra preselila v Lvov, je v naslednjih dneh zapustila državo in se umaknila v Romunijo.

Usoda Poljske je bila zapečaten. Četrtrič je bila razdeljena. Vzhodni del, naseljen z Belorusi in Ukrajinci (Malorusi), je zasedla Sovjetska Rusija, zahodni del pa Nemčija.

Kdo je kriv poljske katastrofe? Tudi to vprašanje še čaka na odgovor. Toliko pa vendar lahko že sedaj rečemo, da je bila poljska politika od vsega početka zgrešena. Zgrešena že od tistega dne, ko si je Poljska, opirajoč se na svojo zgodovino, po prvi svetovni vojni prilastila nepoljske vzhodne pokrajine, na katere Rusi niso mogli pozabiti; zgrešena, ker se je vdala iluziji, da bodo Nemci kdaj resignirali na Danzig in na zvezo preko koridorja z Vzhodno Prusijo; zgrešena, ker ni znala pravočasno urediti svoje odnošaje z Rusijo in Češkoslovaško; zgrešena, ker je računala na Anglijo in Francijo, ki ji nista mogli nuditi pomoči.

2. Rusko-finska vojna.

Takoj po svoji akciji na Poljskem je Rusija sklenila pakte o nenapadanju in medsebojni pomoči z Estonsko, Le-

tonsko in Litvo. S temi pogodbami so si Rusi pridobili važne strateške postojanke v teh treh državah in si močno ojačili svoj položaj na Baltiku. Preostala je še Finska, s katero je bilo treba urediti odnošaje. Rusi so zahtevali od Fincev, da jim radi zavarovanja Leningrada prepustijo ozemlje na Karelski ožini; dalje prepustitev Aalandskih otokov ter dovoljenje vojaške baze v Hangöu. Finska vlada je ruske zahteve po strateških postojankah in pomaknitvi meje nad Leningradom odbila. Prišlo je do rusko-finske vojne (1. decembra 1939.). Finci so se dobro branili, opirajoč se na utrjeno Mannerheimovo linijo, Rusom neprikladen teren in na pomoč iz tujine. Vendar so v začetku marca 1940. zašli v tak položaj, da so morali prositi za mir. Izgubili so Karelijo, Viborg in Hangö. Aalandski otoki so bili demilitarizirani.

Rusko-finski spor je imel v Evropi in ostalem svetu močan odmev. Društvo narodov se je postavilo na stališče, da je treba Sovjetsko Rusijo kot napadalca izključiti iz tega društva, kar se je tudi zgodilo. Proti izključitvi ni glasoval nihče; glasovanja pa so se vzdržale skandinavske in baltiške države, Švica, Bolgarija, Grčija, Jugoslavija in Kitajska.

3. Priprave za končni obračun na zapadu.

Z likvidacijo Poljske si je Nemčija vsaj relativno zavarovala hrbet. Preostajal je torej le še obračun z zapadnima zaveznikoma.

V svojem govoru v Reichstagu (6. oktobra 1939) je nemški državni kancler poslednjič nudil Angliji in Franciji mir. V imenu zapadnih zaveznikov je francoski premier Daladier ponudbo odbil. Odločitev je torej pripadla orožju.

Prav za prav pa dotlej na zapadu ni bilo hudih borb. Vršile so se le razne patroljne akcije večjega in manjšega obsega, če izvzamemo francoski vdor v nemško ozemlje takoj po izbruhu vojne, ko so Francozi prišli 8 km pred mesto Zweibrücken. V naslednjih borbah po so se zopet umaknili nazaj za Maginotovo linijo. Tudi v zraku se oba nasprotnika nista preveč angažirala in so bili poleti letal večinoma samo izvidniškega ter propagandnega značaja. Vsekakor je bilo najbolj živo na morju. Anglija in Francija sta takoj po izbruhu vojne pričeli blokirati Nemčijo. Ta je na to odgovorila z akcijo podmornic, ki je imela uspehe ne samo proti trgovski, marveč tudi vojni mornarici (potopitev angleške matične ladje *Courageous* in oklopnice *Royal Oak*). Tudi Angleži so imeli nekaj uspehov (potopitev nemške križarke „Admiral Graf von Spee“ pred Montevideom). Še večjo preglavico kot nemške podmornice so Angležem povzročale tako zvane magnetične mine, ki so bile prvokrat uporabljane 21. novembra. Na ta način bojevanja so zavez-

niki odgovorili s proglasitvijo totalne blokade (prepoved izvoza in uvoza tudi preko nevtralnih držav v Nemčijo od- nosno iz Nemčije). Učinkovitost te blokade pa zaradi nev- tralnosti Rusije, Italije in Balkana ni mogla biti popolna.

Tako stanje na zapadu je trajalo tja do aprila 1940. V začetku tega leta se je sicer ojačilo letalsko delovanje (nem- ški napad na Škotsko in Kent 31. januarja, angleški napadi na Sylt), na kopnem pa je vladalo zatišje. Tem bolj pa se je delalo v tovarnah, zlasti nemških. Živo je bilo tudi na diplomatskem polju. Bile so se hude bitke za pridobivanje novih prijateljev (S. S. S. R., Italija). Pripravljala so se tudi nova bojišča (Weygandova armada, „fantom“ v Prednji

Lahki in težki angleški tank.

Aziji). Omeniti pa je treba še tkzv. živčno vojno, produkt najnovejšega „kulturnega“ časa. S podtalno in javno propagando, širjenjem vznemirljivih vesti ter tudi pritiskom svojih oboroženih sil sta si oba tabora skušala izpodnesti tla, zlasti na terenu malih narodov.

Konec zime pa je pričelo na zapadu postajati vroče. Živčna vojna je bila v polnem razmahu, diplomatsko delo- vanje prav tako. 18. marca 1940. sta se voditelja držav osi sestala na Brennerju k dalekosežnim odločitvam. Na za- padni fronti se je pričela artilerijska borba, zavezniki so poslali mornarico v norveške vode, da bi preprečili izvoz železne rude za Nemčijo. 8. aprila so angleški minolovci položili mine v norveškem morskem področju, nemška mornarica pa je stala pod polno paro v baltskih pristaniščih. Svet je pričakoval velikih dogodkov. Jasnost je prinesel

9. april. V noči med 8. in 9. aprilom so nemške čete zasedle Dansko in se izkrcale na Norveškem.

4. Skandinavska vojna.

Danci se tujemu vdoru niso zoperstavili, Norvežani pa so se uprli in poklicali na pomoč zaveznike. Prišlo je do izredno hudih borb na kopnem, morju in v zraku. Nemci so se izkrkali na južni obali Norveške, v Trondjemu, Stavangerju, Bergenu in Narviku in pričeli sistematično zasedati Norveško. Pred Narvikom je prišlo do pomorske bitke med Nemci in Angleži. 15. aprila so se Angleži izkrkali v nekaterih norveških lukah in prešli v napad. Toda kmalu je

Nemški protiletalski top.

bilo videti, da Angleži, Norvežani in Francozi sistematičnemu prodiranju Nemcev ne bodo kos. 1. maja so zavezniki izpraznili Južno Norveško. Okoli Narvika pa so divjali še nadalje hudi boji. 18. maja se je angleški poizkus, da bi se izkrkali v Narviku ponesrečil. Šele 29. maja so Angleži zasedli obkoljeni Narvik. Toda tudi tu niso mogli dalj časa zdržati. 10. junija so ga morali izprazniti in popolnoma zapustiti Norveško. Istega dne je norveška vrhovna komanda ustavila sovražnosti z Nemčijo.

S sporazumom s S. S. S. R. in porazom Poljske si je Nemčija zavarovala hrbet, z dansko in norveško akcijo desni bok, (in si obenem pridobila važne letalske in mornariške točke), levi bok (Balkan) pa ji je varovala prijateljska Italija. Preostajal je le končni obračun z zapadnimi vele-

silami. V noči med 11. in 12. majem so Nemci vdrli v Nizozemsko, Luxemburg in Belgijo.

5. Vojna na Nizozemskem, v Belgiji in Franciji.

Nemška vlada je razložila vdor svojih čet v nevtralne države s tem, da je dobila podatke o nameravanem vkorakanju zaveznikov skozi Nizozemsko, Belgijo in Luxemburg v Poruhrje. Zato se je morala pravočasno zavarovati.

Jasno je bilo, da gre sedaj za vse. V Londonu je Chamberlain prepustil mesto odločnemu Churchillu, ki je z voditelji opozicije Atleejem, Sinclairom in Edenom sestavil vlado narodne unije. V Franciji je že nekaj časa imel glavno besedo nepopustljivi Reynaud. Šlo je torej za biti in ne biti.

Belgijci in Nizozemci so se napadu uprli, opirajoč se na utrjeni pas, odn. poplavljeno ozemlje. Toda vse to in še zavezniška pomoč, ni prav nič pomagalo. S pomočjo daleč premočnega letalstva, motoriziranih divizij in padalcev, ki so se spuščali sredi nasprotnikovega ozemlja in rušili važne objekte, z vso svojo materialno, tehnično in številčno premočjo so Nemci vedno bolj potiskali Nizozemce, Belgijce, Francoze in Angleže proti morski obali. 11. maja so Nemci prešli Albertov kanal, 12. maja prodrli med Liège-om in Anversom v belgijski obrambni sistem, 13. maja zasedli Liège, 14. maja prebili črto na reki Meuse, dosegli reko Scheldo in zavzeli Longwy na tromeji Luxemburg—Belgija—Francija. Zveza med Belgijo in Nizozemsko je bila prekinjena in 15. maja so Nizozemci položili orožje. Istega dne so Nemci prebili francoski utrjeni pas pri Sedanu, vdrli v Francijo, 17. maja je padel Bruxelles, naslednji dan pa Anvers. Nemci nezadržno prodirajo v Francijo. 18. maja so nemške predhodnice že 150 km pred Parizom. General Gamelin odstopi, sledi mu Weygand. 21. maja so Nemci zasedli Aras, Amiens in Abbeville. Na ta način so spravili francosko-angleško armado, ki se je borila na belgijskih tleh, v obupen položaj. 23. maja je padel Boulogne, 25. maja Calais, 27. maja so Nemci na flandrijskem bojišču prodrli do Ypresa (kjer so v svetovni vojni prvokrat uporabljali strupen plin z grozotnim učinkom — iperit). 28. maja je kralj Leopold ukazal, naj belgijska armada položi orožje. Pričelo se je dramatično umikanje francosko-angleških čet proti morju. V strašnih bojih se je večini zavezniških čet posrečilo prebiti se do Dunquerquea in se prepeljati v Anglijo.

Medtem pa se je položaj na francoski fronti zelo poslabšal. 9. junija je padel Rouen, pričela se je ofenziva proti Parizu. 10. junija je Italija Franciji napovedala vojno in ji na ta način vezala znatni del čet v Alpah. 14. junija je padel Pariz, 15. junija Verdun; Nemci so prišli Maginotovi liniji

v hrbet. 16. junija je odstopila vlada Paul Reynauda. Novi predsednik maršal Pétain je zaprosil za premirje. 18. junija sta se sestala Mussolini in Hitler v Monakovem, 22. junija je bilo sklenjeno premirje med Francijo in Nemčijo, 24. junija pa med Francijo in Italijo. Francozi so popolnoma kapitulirali.

Kdo je kriv tako hitrega in strašnega poraza Francije? Tudi na to še ne moremo izčrpno odgovoriti. Gotovo pa je, da je bila Francija materialno in moralno na vojno premalo pripravljena. Na splošno pa lahko rečemo: Poljake je pogubila njih zunanja, Francoze pa njih notranja politika.

Pogled s parade sovjetske vojske v Moskvi.

6. Vojna za Anglijo.

Po francoski kapitulaciji se je znašla Anglija sama. Njen položaj je bil zelo težak. Na eni strani se je morala boriti proti letalskim napadom in biti vedno pripravljena na poizkus invazije, na drugi strani pa je morala voditi vojno v Egiptu in Sredozemlju ter vzhodni Afriki proti Italijanom. V težnji, da bi se zavarovala pred vsakim presenečenjem, je zasegla del francoske vojne mornarice (akcija pred Oranom!), dočim se ji je poizkus, da bi se utrdila v izredno važni točki Afrike, v Dakarju ponesrečil.

Zračna borba za Anglijo: Od julija preživlja matično ozemlje britanskega imperija težke ure. Cela krdela nemških avijonov bombardirajo dan za dnem, noč za nočjo angleška mesta, luke, važne objekte itd. Dosedaj se Angleži uspešno branijo in tudi vračajo udarce. Posrečilo se jim je tudi preprečiti poizkus invazije. Važna postavka angleškega od-

pora je ameriška pomoč, ki je iz dneva v dan večja. Ponovna izvolitev Roosewelta je to pomoč po času in obsegu pospešila.

Sredozemlje in afriško bojišče: Tu se mora Anglija boriti proti Italiji. V tej borbi je morala dosedaj izprazniti Somalijo, dočim drži svoje postojanke v Egiptu.

Kontinentalni blok proti Angliji in trojni pakt: Ameriška pomoč Angliji silam osišča na vsak način ni ljuba. Jasno svarilo Združenim državam je zato podpis trojnega pakta med Japonsko, Nemčijo in Italijo. To svarilo so U. S. A. razumele in nanj odgovorile z orjaškim oboroževanjem. Razvoj dogodkov na kitajskih bojiščih tudi ne daje nobenih razlogov, da bi Japonci upali, da bodo v doglednem času strli kitajski odpor in lahko vse svoje sile obrnili proti Angliji in U. S. A.

Borba proti Angliji pa naj bi zajela vso Evropo. V tem smislu je razumeti obsežno delovanje diplomacije držav osi, uvedeno po drugem sestanku med Hitlerjem in Mussoliniem na Brennerju, ki so mu sledili sestanki med Hitlerjem, Francom, Pétainom, Molotovom, Antonescom, Telekyjem, kraljem Borisom in Tuko. Vidne posledice teh sestankov so pristopi Madžarske, Romunije in Slovaške k trojnemu paktu. Diplomatično gibanje pa se nadaljuje vse od zapada do vzhoda in ima cilj, zbrati evropske narode v kontinentalno zvezo, podobno oni, ki jo je osnoval Napoleon proti Angliji.

7. Dogodki na Balkanu.

Velike dogodke na zapadu je izrabila S. S. S. R., ki je 28. junija na ultimativni način zahtevala od Romunije odstop Besarabije in sev. Bukovine. Romuni so zahtevo sprejeli. S tem je bilo načeto romunsko vprašanje. Madžari so zahtevali Transilvanijo, Bolgari Dobrudžo. Z dunajsko arbitražo (29. avgusta) ter crajevsko pogodbo (25. avgusta) so Romuni odstopili Madžarom severnovzhodni del Transilvanije, Bolgarom pa južno Dobrudžo. Te izgube so povzročile v Romuniji notranje perturbacije, katerih posledica je bil odstop kralja Karola II., v korist njegovega sina Mihaela ter prevzem oblasti po generalu Antonescu in Železni gardi, ki vodita notranjo kot zunanjo politiko povsem v skladu z osjo.

Pomemben dogodek je prinesel 28. oktober. Tega dne so Italijani udrlj v Grčijo. Angleži so prihiteli Grkom na pomoč. Po začetnih uspehih se je morala italijanska vojska umakniti globoko v Albanijo. Glede na ogromni potencial Italije pa bi si morali misliti, da bo Italija po sedanjih neuspehih slej ko prej skušala streti mnogo šibkejšega nasprotnika.

V bodočem razvoju na Balkanu bodo imele slej ko prej pomembno vlogo Bolgarija, Turčija in S. S. S. R. Prva radi svojega stališča, ki je slej ko prej revizionistično in naklonjeno osi, druga radi svoje Angliji naklonjene politike, in tretja radi lastnih interesov, ki jih ima na Balkanu in radi katerih ne bo mogla brezbrizno gledati na dogodke, ki se bodo morda še razvijali na tem področju.

Jugoslaviji je doslej uspelo, da je ostala izven konflikta. Modra politika, povezanost vseh delov našega naroda in njegova odločnost, braniti v vsakem primeru svojo, s krvjo pridobljeno svobodo, nam daje upanje, da bo tako ostalo tudi v bodoče.*

* Na naši karti na str. 135 je prikazana Srednja in Vzhodna Evropa, kakor je politično izgledala pred sedanjo svetovno vojno, in kakor izgleda konec l. 1940. Narodnostne meje so vrisane po etnografski karti prof. Niederle-ja (Slovanski svet, 1911).

Pivovarna TSCHELIGI M A R I B O R

priporoča svojo izborno pivo

Dobil je stavo.

Dva prijatelja sta stavila, kdo bo izustil večjo laž. Prvi je pričel:

„Nekoč je živela neka žena, ki ni nikdar zahtevala denarja od moža.“

„Dovolj!“, ga je prekinil drugi, „si že dobil stavo.“

Veležganjarna

*izdelovanje likerjev
in sadnih sokov*

Prva jugoslov. avtomatična. kisarna

Schmidt-Monnardova tabela za težo in velikost otrok od 1. do 30. meseca

Meseci	Dečki gr	Deklice gr	Dečki cm	Deklice cm
1	3451	3219	50,6	50,1
2	4108	4002	54,1	53,8
3	4840	4792	55,6	57,8
4	5670	5409	59,9	59,3
5	5868	5866	60,5	61
6	6852	6426	63	62,2
7	7071	6855	64,4	64
8	7152	6936	66,1	66,9
9	7579	7396	67,4	67
10	8312	7527	65,7	67
11	8412	7588	69,6	67
12	8588	7756	71	68,1
13	8679	8277	70,7	71,8
14	8897	8350	72,2	70,9
15	8825	8400	73	70,9
16	9414	8807	74,1	72,5
17	9810	9164	76	73,8
18	9850	9219	74,6	74,1
19	9819	9247	76,1	73,8
20	9973	9087	77,5	74,6
21	9911	9261	75,7	75,2
22	10344	9887	78,2	77,7
23	10399	9700	78,1	77
24	10547	10106	78,8	78,5
25	10542	10058	80	79,2
26	11133	10336	81,6	80,4
27	11100	10508	80	80,3
28	11000	10150	82	83,5
29	11150	11100	82,5	83,4
30	11407	10829	83,7	83,6

10 ZAPOVEDI PRI JEDI:

1. Ne jej, dokler si utrujen ali vznemirjen!
2. Ne jej prevročih jedi, temveč počakaj, da se ohladi!
3. Ne jej hlastno, ampak počasi!
4. Jedi dobro zgrizi, da se pomešajo s slino!
5. Med eno in drugo jedjo napravi malo pavzo!
6. Ne pij med jedjo!
7. Ne jej preveč, ampak prenehaj takrat, ko ti še diši, potem boš dolgo živel!
8. Ne muči se s skrbmi med jedjo, ampak odloži jih na poznejši čas!
9. Navadi se biti med jedjo dobre volje, potem boš vedno med jedjo dobro prebavljaj!
10. Uživaj večkrat izborne testenine „Pekatete“ ali „Jajnine“, bodisi na juhi, kot prikuho ali samostojno jed. Z njimi dovajaš svojemu telesu potrebne redilne snovi!

Hranilne snovi

V 1000 gramih se nahaja:

Hranilo	Beljako- vine	Maščobe	Oglj. hidratov	Vode	Kalorij
Svinjina	15	37	—	72	265
Govedina	20	7	—	72	210
Telečje meso	20	6	—	70	125
Ovčje meso	20	14	—	65	240
Ribe	16	9	—	80	150
Jajca	13	12	0,7	75	170
Mleko	3	4	5	87	70
Surovo maslo	0,8	84	0,5	15	765
Svinjska mast	—	99	—	1	890
Sir	31	9	2	48	285
Ržen kruh	8	0,5	50	42	260
Bel kruh	10	0,6	60	30	270
Riž	7	0,5	78	14	335
Grah	23	2	53	20	350
Leča	25	2	52	15	350
Krompir	2	0,2	21	76	95
Špinača	3	0,5	3	93	25
Paradižniki	2	0,2	4	94	25
Jabolka	0,4	—	12	84	58
Čokolada	2	16	—	80	440
Sladkor	—	—	100	—	400
Žemlje (50 gr)	8,1	—	60	50	300
Prepečenec	13,3	3,2	82	35	420
Hruške	0,36	—	9,71	82	41
Črešnje	0,62	—	16,43	86	70
Grozdje	0,59	—	17,6	90	76
Jagode	1,07	0,45	9,6	90	44
Orehi	16,37	62,88	7,89	10	682
Čaj (5%)	0,6	—	1	90	615

Po mišljenju zdravnikov potrebuje človek 35 kalorij na dan za vsak kg telesne teže. Človek s 65 kg telesne teže bi moral torej imeti na dan 2.300 kalorij v hrani.

Ne držite gotovine doma, kjer ni nikoli varna! Vložite jo z zaupanjem v največji bančni zavod

LJUBLJANSKO KREDITNO BANKO

na vložno knjižico ali tekoči račun, kjer se Vam obilno pomnoži z obrestmi. Dosej je zavod zbral že cca din 160.000.000⁰⁰ — novih vlog, ki so v stalnem porastu, kar služi v najboljše priporočilo in v dokaz velikega zaupanja vlagateljev.

Če potujete v inozemstvo, Vam kulantno preskrbi tuje valute, čeke akreditive in jih obračuna po najboljših dnevnih tečajih.

Centrala zavoda v LJUBLJANI in vse podružnice: BEOGRAD, CELJE, KRANJ, MARIBOR, PTUJ, RAKEK, SLOVENJGRADEC, SPLIT, ŠIBENIK in ZAGREB izvršujejo vse bančne posle.

Teža normalnega človeka

Teža v letih									
Višina v cm	10—19	20—24	24—29	30—34	35—39	40—44	45—49	50—54	55—65
150	56,5	59	61	63	64,5	65,5	66	66	66
151	57	59,5	61,5	63,5	65	66	66,5	66,5	66,5
152	57,5	60	62	64	65,5	66,5	67	67	67
153	58	60,5	62,5	64	65,5	66,5	67,5	67,5	67,5
154	58,5	61	63	64,5	66	67	68	68	68
155	59	61	63	64,5	66	67	68	68	68
156	55,5	61,5	63,5	65	66,5	67,5	68,5	68,5	68,5
157	60	62	64	65,5	67	68	69	69	69
158	60,5	62,5	64,5	66	67,5	68,5	69,5	69,5	69,5
159	61	63	65	66,5	68	69	70	70	70
160	62	64	66	67,5	69	70	71	71	71
161	62,5	64,5	66,5	68	69,5	70,5	71,5	71,5	71,5
162	63	65	66	67,5	69	71	72	72,5	72,5
163	64	66	68	69,5	70,5	71,5	72,5	73,5	73,5
164	64,5	66,5	68,5	70	71,5	72,5	73,5	74	74
165	65	67	69,5	71	72	73	74	74,5	74,5
166	65,5	67,5	70	71,5	73	74	74,5	75	75
167	66,5	68,5	71	72,5	73,5	74,5	75,5	76	76
168	67	69	71,5	73	74,5	75,5	76	76,5	76,5
169	67,5	70	72,5	74	75	76	77	77,5	77,5
170	68,5	71	73	74,5	76	77	78	78,5	78,5
171	69	71,5	74	75,5	77	78	79	79,5	79,5
172	70	72,5	75	76,5	77	79	80	80,5	80,5
173	70,5	73	75,5	77,5	79	80	81	81,5	81,5
174	71,5	74	76,5	78,5	80	81	82	82,5	82,5
175	72,5	75	77	79	81	82	83	83,5	83,5
176	73	75,5	78	80	82	83	84	84,5	84,5
177	74	76,5	78,5	81	83	84	85	85,5	85,5
178	74,5	77	79,5	82	84	85	86	86,5	86,5
179	75,5	78	80,5	83	85	86	87	87,5	87,5
180	77	79,5	81,5	84	86	87,5	88,5	89	89
181	78	80,5	82,5	85	87	88,5	89,5	90	90
182	79	81,5	83,5	86	88	89,5	90,5	91	91
183	80	82,5	85	87,5	89,5	91	92	92,5	92,5
184	81	83,5	86	88,5	90,5	92	93	93,5	93,5
185	82,5	85	87,5	90	92	93,5	94,5	95	95

Pri ženskah je treba odbiti:

pri starosti 20—45 let in višini 150—175 cm . . . 2,3—3,0 kg

do 20 in nad 45 let 1,0—1,5 kg

pri starosti do 20 in nad 45 let v višini nad 176 cm 3,5—4,0 kg

ŠIVALNI
STROJI

KOLESA

MOTORNA
KOLESA

NADOMESTNI
DELI

*Pečeno z
Oetker
jevim
pecilnim
praškom*

KRZNAR

**PETER
SEMKO**

MARIBOR
ALEKSANDROVA
UL.13.

*Izdelovatelj šport-
nih in uniformskih
čepic. Zaloga vseh
vrst uniformskih
potrebščin in razne
kožuhovine itd. itd.*

Nagradne naloge

1. Problem.

V „Proteusu“ štev. 6/40 je bilo stavljeno vprašanje, ali dva izletnika, ki imata samo eno kolo na razpolago, kaj pridobita na času, ako se vozita izmenoma vsak po 200 m do 10 km oddaljene postaje. Vprašanje se nam je zdelo prelahko, zato ga našim čitateljem nekoliko zasolimo in ga stavimo v sledeči obliki:

Prijatelja A in B potujeta s kolesi na postajo, ki je 20 km oddaljena. Tik pred odhodom se enemu izmed njiju kolo pokvari, drugo pa je prešibko, da bi se z njim oba hkratu vozila. Da bi ne zamudila vlaka, ki odhaja s postaje ob 15. uri 25 min., izkoristita drugo kolo takole:

A se ob 10. uri vsede na kolo in se pelje z njim 1 km; nato ga pusti ob cesti in nadaljuje pot peš. Ob 10. uri se odpravi na pot tudi B, in sicer peš. Ko pride do kolesa, ki mu ga je bil prijatelj pustil ob cesti, ga zajaha in kolesari 2 km; nato pusti kolo ob cesti in pešači dalje. A je med tem zaostal; ko pride do kolesa, ga zajaha on in se vozi 2 km, nakar ga zopet pusti ob cesti ter nadaljuje peš svojo pot. Sedaj pride zopet B do kolesa, se vozi z njim 2 km in ga pusti ob cesti itd. Tako nadaljujeta oba svojo pot do postaje.

S kakšno brzino morata prijatelja najmanj voziti, kadar uporabljata kolo, da prideta oba še pravočasno do vlaka? (Kadar hodita peš, potrebuje vsak izmed njiju 15 min. za 1 km).

2. Številnica.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54

I.	18	4	7	9														orožje
	11	17	25	19														žensko ime
	13	43	47	12	14	2												naprej (srbohrv.)
	20	21	15															začasni povojni ruski gospodarski red
	35	26	27	48	1	37												moško ime
	28	51	53															nebesa
II.	38	16	24	32	54	52	39											francoski dramatik
	23	36	8	45														samostalnik od glagola „imeti ozir“
	50	3	44															češki sodobni pisatelj
	10	40	33															poročevalska agencija
	41	34	49	29	6	22	46											grške boginje trpinčenja
	5	30	42															gaj

Številke je treba nadomestiti s črkami, da nastanejo zahtevane besede. Prve črke besed pod I dajo od zgoraj brane priimek finskega združnega delavca, pod II pa važen kraj iz združne zgodovine (fon.). Ko se črke ustavijo v polja, dajo od 1—54 izrek.

3. Zadrufni ideolog in njegov rojstni kraj.

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					

Vodoravno: 1. zdravilni pripomoček;
2. španski otok; 5. prvak naše
drame; 4. nemška oblika imena
Eliza.

Navpično: 1. zadrufni ideolog; 2.
svetopisemska oseba; 3. rimski
zgodovino pisec; 4. rojstni kraj
ad 1. zadrufnega ideologa; 5. svo-
jilni zaimek.

Za pravilno rešitev vseh treh nalog razpisujemo 5 nagrad po
din 100.—. Če bo več rešitev, bo srečo odločil žreb.

Rešitve pošljite najkasneje do 15. februarja na naslov: Nab. zadruga
usl. drž. žel. Ljubljana, Masarykova 17.

Nevarnost.

„Oče, učitelj je dejal, da je izšel besednjak s 6000 no-
vimi besedami!“

„Tiho, tiho, fant! Če to sliši mama, sem izgubljen!“

Narobe razumel.

„Zakaj puščate vedno luč, ko greste od doma?“

„Radi lopovov.“

„Pa saj ni treba; oni imajo itak žepne luči.“

Gospodar v hiši.

Žena (z metlo v roki možu, ki tiči pod posteljo):

„Da mi takoj prideš izpod postelje.“

Mož: „Ne, ne grem. Bomo videli, ali sem še gospodar
v hiši.“

Pretiravanje.

„Slišal sem, da si podedoval po onem sorodniku, ki ga
je nedavno povozil kamijon.“

„Pretiravaš; to je bil samo kamijonet.“

Pravična kazen.

„Kaj, rekel ti je, da si lopov in ti ga nisi zato kaznoval?“

„Kako da ne, namlatil sem ga in mu vzel denarnico.“

KAZALO

Zadružni koledar za prestopno leto 1941	8
Pošne pristojbine	34
Železniški prometni zdravniki	36
Nabavljalno zadružištvo in naš čas	41
Mlademu zadrugarju v spomin	45
Zadružištvo v Prekmurju	47
Vloga zadružištva v današnji dobi	52
Letovanje v železničarskem mladinskem domu v Gozdu Martuljku	55
Zadružištvo drž. uslužbencev v Jugoslaviji	62
Zbirni pregled poslovanja nab. zadrug	63
Zbirni pregled poslovanja kred. zadrug	64
Najvažnejši vitamini	65
Doma pripravljeno zdravilo	66
Madeži na obleki in perilu	67
Molji v naših oblekah	68
O spanju šolskega otroka	70
Pravila duševne higijene	71
Kramljanje o vojnem letalu	74
Dejstva o znani pogodbi za dobavo govedine	81
ROM	89
Križev pot	94
Samonikla natura	100
Gostovanje	105
Orličevo pero	110
Aleluja	120
Vohunstvo in ljubezen	121
Polnočni sonet	126
O pisavi in postanku naših priimkov	127
Za spomin	132
Evropa v plamenih	133
Schmidt - Monnardova tabela	144
Hranilne snovi	145
Teža normalnega človeka	146
Nagradne naloge	148
Inseratni del	I—X

Zahtevajte domače proizvode!

Priporoča:

„Jadran“ terpentinsko kremo,
„Svetol“ čistilo za kovine,
„Hubertus“ gumitiran vazelino,
„Antracen“ črnilo,
„American Oil“ za šiv. stroje in kolesa.

„Jugobruna“

Kranjske tekstilne tovarne
družba z o. z.

K R A N J

Telefon

interurban št. 61.

Brzjavi: Jugobruna Kranj.

Račun poštne hranilnice 15.301

Kompara Rudolf

splošno mizarstvo

Zaloga pohištva lastnoročnih izdelkov. Vedno v zalogi najmodernejše spalnice, jedilnice, kuhinje ter tapetniške opreme etc., etc.

Maribor, Aleksandrova c. 48

TOTRA

TOVARNA TRAKOV
DRUŽBA Z O. Z.
V LJUBLJANI

IZDELUJE TRAKE ZA ČEVLJE

Viktor Kosi

Zaloga usnja, čevljarskih in sedlarskih potrebščin ter gornjih delov

Maribor, Kralja Petra trg 9

Skrivnosti človeškega telesa

je naslov knjige docenta dr. Ivana Matka, ki je izšla v naši založbi. V njej obravnava pisec raznovrstne telesne pojave, ki se razvijajo radi hib v razvojni dobi in motenj v žlezah, ki svoje izločke oddajajo neposredno v krvno obočje. Te žleze so: česerika, hipofiza, predsapnica, občutnice, trebušna slinavka, nadobisti, spolne žleze in bela jetra. Na podlagi teh motenj in hib se lahko razvije n. pr. velikan ali pritlikavec, se zmeščajo kosti, se človek posuši ali odebela, se žensko telo prelevi v moško, se predčasno razvije telo, spolnost in duševnost, se uravnava plodnost, se stopnjuje ali zniža zmogljivost starcev, se rode spački z dvema glavama, s štirimi doljnimi okončinami itd. itd. Knjiga obsega 15 poglavij na 218 straneh od katerih je eno zanimivejše od drugega, ter 81 slik. — Knjiga stane vezana din 76—, broširana pa din 64—, in se naroča proti predhodnemu plačilu ali pa po povzetju pri

J. Blasnika nasl.

Univerzitetna tiskarna, litografija
in kartonaža d. d.

Založništvo Ljubljana, Breg št. 10-12

ANTON GLAS

PARNA PEKARNA

STUDENCI

KRPAHOVA UL. 19

PODRUŽNICA

MARIBOR

SLOVENSKA UL. 20

Za nakup vsakovrstne železnine, strojev, orodja za vsako obrt kakor tudi vsega za stavbe potrebnega materiala: betonskega železa, železnih nosilk, cementa, strešne lepenke, vodovodnih cevi in armatur, štukaturja, železnih peči in štedilnilnikov s potrebnim priborom za kopalnice in stranišča kot: čučavce za industrijska podjetja, odtočne cevi ter ostale, zraven spadajoče armature se Vam priporoča prva domača trrdka

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino, vsakovrstnimi stroji in orodjem

V LJUBLJANI

Tyrševa (Dunajska) cesta 17

pri največji izbiri ob prvovrstni kakovosti in najnižjih konkurenčnih cenah na veliko in drobno.

HOTEL

BALKAN

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 25

Telefon 39-12

Lepe sobe, centralna kurjava, topla in mrzla tekoča voda. — Železničarji in državni nameščenici imajo popust

Stražišar Avgust

trgovina z železnino,
specialna zaloga
vsakovrstnih
ključev

Ljubljana, Gosposvetska c. 2

Soboslikarska dela

izvršuje z najmodernejšimi
vzorci in solidnimi cenami

Egidij Šušteršič

Ljubljana, Breg šte. 14

Telefon 31-01

Tovarna
z a v e s

„STORA“

d. d.

LJUBLJANA

pošta Št. Vid nad Ljubljano
centralna tovarna Zapuže
št. 26 - podružna tovarna
v Zg. Gameljnah

Podjetje
izdeluje:

gardine vseh vrst, preproge iz jute, dekoracijsko blago in blago za pohištvo in vse vrste frotte izdelkov

L. VERDNIK
KONFEKCIJA PERILA

MARIBOR
RUŠKA C. 2

**FRANC
KOŠENINA
GLINCE**

TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 49
TELEFON 27-40

IZVRŠUJE

vsa kleparska, vodovodna inštalacijska dela, toplovodne in sanitarne naprave. Izpeljava strelodov, kritje streh z lesocementom in vsa v to stroko spadaj. dela in popravila. Ponudbe, strok. nasveti vedno in brezplačno na razpolago.

DELO SOLIDNO
CENE ZMERNE

*Prva Jugoslovenska tovarna
za diasad, slad in kvas*

Rudolf Zaloker
Ljubljana-Vič

*se priporoča za odjem prvo-
vrstnega kvasa in diaslada*

Pri nabavi **vsakovrstne železnine**, kakor **posode, okovja za pohištvo** in **stavbe**, vodovodne in svinčene **cevi**, bakrene, železne in pocinkane **pločevine**, kopalne **kadi** in **peči**, angleška **stranišča** in vse **armature, kose** in **bruse**. različno **orodje**, se obrnite na

Šošterič, Petan & Erker
Ljubljana, Resljeva cesta 20

telefon št. 24-64

kjer boste **najceneje in dobro**
postreženi

Ing.

**Boleslav
Likar**

CENTRALNE
KURJAVE
VENTILACIJE
IN
VODOVODI

Ljubljana

Slomškova ulica

27a

PARFUMERIJA
KOZMETIKA
GALANTERIJA

RUDOLF BOIČ
LJUBLJANA

RESLJEVA CESTA ŠTEV. 3/I

Oskrbuje zadrugo že več let
s svojimi fabrikati

UČITELJSKA TISKARNA

V LJUBLJANI, FRANČIŠKANSKA UL. 6

izvršuje vsa tiskarska dela od najfinejših do najpreprostejših. Vsa naročila izvršuje točno po naročilu po ugodnih cenah. V knjigarni Učiteljske knjigarne in njeni podružnici v Mariboru imate bogato zalogo šolskih knjig za vse šole. Pri nas dobite vse tiskovine in potrebščine za urade, zadruge in društva. * Pri nas je bogata izbira vsakovrstnih knjig. Posebno priporočamo mladinske knjige po znižanih cenah. Pri nas naročajo svoje potrebščine zadruge, trgovci, industrijska podjetja, obrtniki in rokodelci. * Naše knjigarne v Ljubljani in v Mariboru preskrbujejo hitro in poceni knjige in modne revije iz inozemstva. * Restavracije, hoteli in gostilne imajo v naših knjigarnah bogato izbiro papirnatih servijet. Naša knjigoveznica izdeluje vsa v njeno stroko spadajoča dela od najpreprostejših do najfinejših po zelo zmernih cenah.

Učiteljsko tiskarno in njeni knjigarni v Ljubljani in v Mariboru priporoča dobro blago, solidna postrežba in združna zavešt.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

zavarovalna zadruga z o. j. v Mariboru,

V LASTNI PALAČI

ZAVARUJE ZDRAVE
OSEBE OBEH SPOLOV:

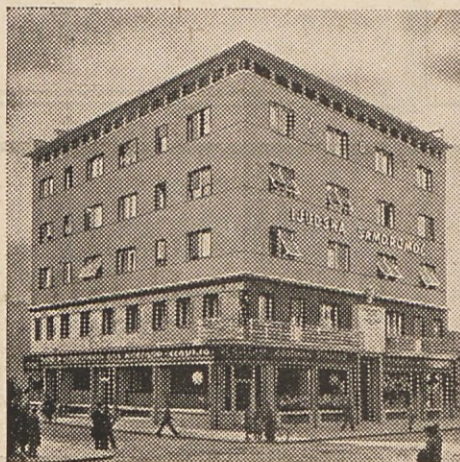
1. za posmrtno zavarovanje v starosti od 16. do 80. leta. Polna zavarovana vsota se izplača v primeru smrti ali z dovršenim 85. letom;
2. za posmrtno zavarovanje s krajšanim plačevanjem na 10, 15, 20, 25, 30, 35 in 40 let. Zavarovalnina se izplača ob smrti zavarovanca, oziroma po poteku dogovorjenih let;
3. za doživetje in smrt v starosti od 16. do 60 leta na 10, 15, 20, 25, 30, 35 in 40 let. Zavarovalnina se izplača ob smrti zavarovanca, oziroma po poteku dogovorjenih let;
4. za doto od 1. do 16. leta in se zavarovalnina izplača z dovršenim 21. letom.

Do sedaj izplačali na zavarovalninah nad 42 milijonov din.

Rezervni fond znaša nad 7 milijonov din.

Zahtevajte brezplačno in brezobvezno prospekte!

Sprejemamo zastopnike!

HAG

TRGOVAČKO D. D.

veletrgovina kratke i pletene robe

Zagreb

Washingtonov trg 1

Poštanski pretinac 329

TRIKO PERILO

*iz bombaža, volne in svile,
kopalne obleke, športne
drese itd., izdeluje v pri-
znano odlični kakovosti*

„LANA“

TEKSTILNA TOVARNA

Ljubljana, Gregorčičeva 5

Zavarovanja

proti nesrečam na

voznjah

proti odgovornosti

in jamstvu

proti ognju

in vlomilem

zavarovanja na

doživetje in smrt

sprejema

„Slavija“

zavarovalna banka

jugoslovska

v Ljubljani

PLOŠČICE

za ŠTEDILNIKE

in OBLOGO

STEN

PEČI IN ŠTEDILNIKE

*šamotna opeka —
dimniška vrtica
kupiš najcenejše
pri*

FELLACHER RADO

LJUBLJANA

Tyrševa c. 51

TELEFON 33-82

Najnovejše vzorce v apartnih krojih
in skladnih barvnih desenh prinaša

EF-KO

pletilna in trikotažna industrija
Ljubljana, Židovska ulica 5

Pletenine: jopice, puloverje, sviterje,
jersey obleke, modne športne drese,
kopalne in obalne obleke, pižame itd.
Trikotaža: perilo, bluze, srajce za
dame in gospode v svili, macco in
volnenem predivu.

**Tvornica
čokolade**

Adolf Zavrtanik Lesce pri Bledu

*priporoča vsem cenjenim odje-
malcem svoje prvovrstne izdelke*

SKUBIĆ IVAN, Ljubljana - Trnovo

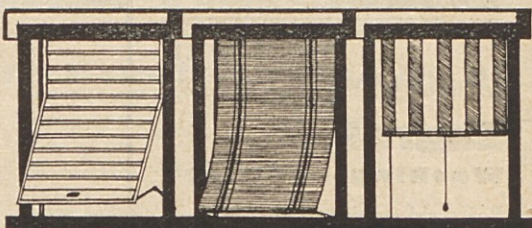
Veliki Stradon št. 9

tovarna rolet

izvršuje vse vrste lesenih rolet, platnenih in drvotkanih zaves, oprema odrov

Delo solidno.

Cene zmerne!

Bizjak

keksi'

Tanko Ema

trgovina
sadja, zelenjave in
deželnih pridel-
kov na debelo.

Ljubljana, Kapiteljska 3.

FOTO-APARATI KINO-APARATI

Specialna foto trgovina

Janko Pogačnik

Ljubljana

Tyrševa cesta 20

„Triglav“

mehanična delavnica
in pilarna

TRŽIČ, Dravska banovina

Zaloga:

železnina

FR. STUPICA

Ljubljana

HOMA & CO.

MEHANIČNE TKALNICE SVILENIH IZDELKOV,
BARVARNA, APRETURA IN TISKARNA
MARIBOR in POBREŽJE

Telefon štev. 21-77

Brzjavljavi:

Thoma Maribor

IZDELUJE VSE VRSTE BLAGA, kakor:
Crepe de chine, Crepe Satin, Crepe Mongol, Crepe marocaine,
Crepe imprimé, modno svilo v različnih izdelavah, svileno podlogo
za plašče. Svilene brokate, nadalje vse vrste jacquardnega blaga,
brokate za odeje, satin za odeje. Svilene rute, Echarpes, Shawls

Stepači in podnožnice

lastnega izdelka nudi po
najnižji ceni trvdka

ANTON MERHAR
LJUBLJANA

Sv. Petra c. 22. Tel. 49-85

Tiskarna

Jereb Franjo

Ljubljana, Celovška c. 14

(nasproti Velesejma)

Še vedno ne poznate tega
grafičnega podjetja, kate-
ro Vam izvršuje vse tisko-
vine lepo in zelo solidno

Telefon šte. 35-52

PARNA PEKARNA

Tušar Nande

peče prvovrstni kruh in
vsa desertna peciva. —
Sprejema naročila za
prireditve.

Telefon
23-98

Ljubljana VII., Medvedova ul. 30

1888
1940

Tvrdba

Josip Bauman

veležganjarna, izdeloval-
nica ruma, likerjev in
sadnih sokov

v Št. Ilju pri Mariboru

priporoča svoje izdelke
kakor: priznano pristno
domačo slivovko, razno-
vrstne likerje, pelinkovec,
rum, pristno droženko,
pravi naravni brinjevec,
tropinovec in gorski ma-
linovec

Ceniki in vzorci na razpolago!

... da, ali

kulski štofovi

su još bolji — udovoljavaju
i najvećim zahtevima, a do-
bivaju se u svakoj boljoj u
tu struku zasecajućoj radnji

Tvornica sukna

Franje Brandeker
k. d.

KULA Dunavska banovina
DOMAČI PROIZVODI

Ugoden nakup

raznih budilk, žepnih in
stenskih ur, zlatnine, sre-
brnine in optičnih pred-
metov po nizkih cenah
priporoča tvrdba

J. VILHAR, urar
LJUBLJANA, SV. Petra c. 36

Strgulec Pavel

Ljubljana

Gospodsvetska cesta 13

Kolizej Telefon 28-97

Špecialno ključavničarstvo za
železo-pohišstvo in izdelovanje
žičnih posteljnih mrež

Pijte

za žejo in slast najboljšo
brezalkoholno pijačo
»*Sinalco*«

CIRIL KAMPL

SODAVIČAR

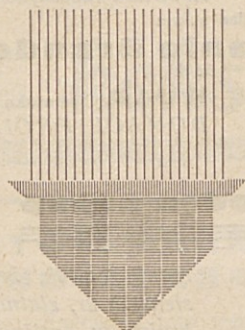
MARIBOR

Kettejeva ul. 1. Tel. 23-97

Mineralna voda in limonada

August Ehrlich

Maribor

Vigogne predilnica
Tkalnica
Tvornica vate

Najlepši izdelki čokoladnih figur za
Miklavža in božično darilo, kakor tudi
bonbonjere in čokoladne desertne bon-
bone Vam nudi

„MARION“

tvornica kandičov in čokolade

ČAKOVEC

Zastopstvo:

JERAS MAKS

LJUBLJANA

Justin Gustinčič

MARIBOR

Tattenbachova ul. 14

Telefon šte. 21-30

Mehanična delavnica, trgo-
vina koles, šivalnih strojev
in otroških vozičkov. Nakup
in prodaja rabljenih strojev,
železa, kovin litin, cunj, pa-
pirja itd.

Welle Rudolf ml.

m e s a r i j a
prekajevalnica
m e s a r i j a

Košaki - Maribor

Aleksandrova c. 49

En detail — En gros

Telefon šte. 22-37

*Vsakovrstno sveže meso
vedno na razpolago!*

Obnova

F. N o v a k

dobavlja kompletne stanovanjske opre-
me, tapetniške izdelke in pribor, železno
pohištvo in otroške vozičke, linolej, pre-
proge, zavese, odeje najceneje!

Maribor

Jurčičeva 6 / Telef. 29-05

a odslej

*Kupujte
odlične*
TESTENINE

FRANZA
SINOVI
MARIBOR

IVAN JAVORNIK

Mesar, prekajevalec in izdelovalec vsakovrstnih
mesnih izdelkov iz svežega in suhega mesa

Ljubljana, Domobranska cesta šte. 7

Telefon 31-57

Podružnice: Wolfova ulica 12, tel. 27-03, Miklošičeva cesta 17,
Cesta 29. oktobra (Rimska cesta) št. 21 in Dolenjska cesta št. 49, na-
sproti Rakovnika. Stojnica Šolski drevored poteg Zmajskega mostu

**Domača žganjarna
in destilacija**

'Jelen'

*Velika zaloga vseh vrst
pristnega domačega žganja,
raznih likerjev, ruma, mali-
novca, vermoutha i. t. d. na
drobno in na debelo*

Dobro blago! Nizke cene!

IVAN ZALETEL

Št. Vid nad Ljubljano

Telefon šte. 710

Mariborska

tekstilna

tvornica

družba z o. z.

MARIBOR

M
A
R
I
B
O
R

Predilnica
tkalnica
belilnica
apretura
barvarna
tiskarna tkanin

TKALNICE:
Maribor in Varaždin
Telefonska št. 24-15
Brzoi.: „Tekstiltvor“
Železniška postaja:
Maribor, gl. kolodvor

MELJE

*Hotel, kavarna
in restavracija*

„OREL“ MARIBOR

Najmodernejši komfort, tekoča mrzla in topla voda, centralna kurjava, dvigalo, auto garaže.
Glavno zastopstvo za Maribor in okolico za Gostilničarske pivovarne d. d. Laško.

SE PRIPOROČA

VILKO BLATNIK

MARIBOR

Gosposka ulica 1

Izdelovalnica
vseh vrst čevljev

Zahtevajte samo
naše nakaznice

Priloga k Zadružnemu koledarju
za leto 1941

Dnevnik

prejemkov in izdatkov

Gospodinje

zahtevajte pri Vasem trgovcu
izrecno

Jarčevo
sladno kavo

A. JARC, Maribor — Košaki

Premog - koks - drva

RESMAN LOJZE - LJUBLJANA

Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 21 — Telef. 33-53

**Ti ne znaš
čistiti
čevljev!**

1. Predvsem uporabljaj vedno le **Šmol-pasto**, s katero čistijo čevlje milijoni ljudi. **Šmol-pasta** čisti, barva in daje najlepši sijaj.
2. Nikdar ne smeš obeh čevljev na enkrat namazati, temveč vedno le enega in ga takoj krtčiti.
3. Nato moraš gladiti čevljev z mehko in suho krpo, da dobi sijaj. S **Šmol-pasto** se čistijo tudi galoše, lakasti čevlji, vse usnjene torbice, usnjeno in politirano pohištvo, avtomobili, konjska oprava in celo igralne karte!

Za šport in štrapat uporabljaj
pri mokrem vremenu

Šmol Gumitran
masti za usnje
marka „Divja raca“

Britvice brezplačno!

Članom, kateri se sklicujejo na ta koledar, pošljemo za poskušnjo brezplačno in franko pozlačeno in v kakovosti nedosegljivo KONBINOS britvico, kakor tudi brošuro: „Važni nasveti za pravilno britje“.

SAMOPRODAJA

„KONBINOS“, Maribor
Poštni predal 70

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

DS

52 273₁₉₄₁

030055315

COBISS ©

